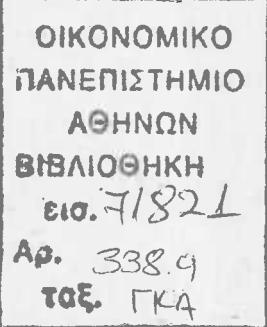

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. & Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΓΚΑΡΑΒΕΛΟΥ Χ. ΓΕΩΡΓΙΑ

Διατριβή υποβληθείσα προς μερική εκπλήρωση
των απαραίτητων προϋποθέσεων
για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος

ΑΘΗΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

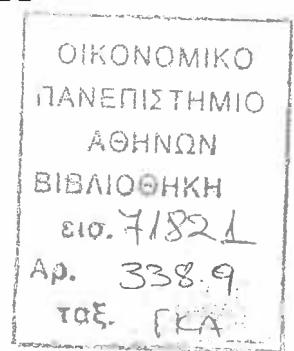
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

0 000000 474108

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η Πολιτική της Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Ε.Ε.
και η Εφαρμογή της στην Ελλάδα

Γκαραβέλου Γεωργία

Διατριβή υποβληθείσα προς μερική εκπλήρωση
των απαραίτητων προϋποθέσεων
για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Εγκρίνουμε τη διατριβή της Γκαραβέλου Γεωργίας

Αθήνα, 28.02.08

Γ. Χιώτης

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Α' Επιβλέπων Καθηγητής

Ε. Λουρή

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Β' Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Ευχαριστίες

Αρκετές φορές κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, αισθάνθηκα την ανάγκη να ευχαριστήσω κάποια άτομα που με βοήθησαν άμεσα ή έμμεσα στην προσπάθειά μου να φέρω εις πέρας αυτή την εργασία. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να τους αναφέρω.

Αρχικά, ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γ. Χιώτη ο οποίος με βοήθησε σημαντικά με τις παρατηρήσεις και προτροπές του. Η συνεργασία μαζί του, τους τελευταίους μήνες των σπουδών μου, απέδειξε ότι η έννοια του σωστού καθηγητή και επιστήμονα δεν είναι υποχρεωτικά συνυφασμένη με εκείνη του απρόσιτου και απόμακρου ανθρώπου.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια κ. Ε. Λουρή η οποία με το δικό της ρόλο, ως δεύτερη επιβλέπουσα καθηγήτρια, συνέβαλε στην ολοκλήρωση της εργασίας μου.

Ευχαριστώ τους λιγοστούς και πραγματικούς φίλους που σε όλο το διάστημα των μεταπτυχιακών σπουδών μου, συνειδητοποίησαν το φόρτο εργασίας και με βοήθησαν με την παρουσία αλλά και τη συνειδητή τους απουσία όταν αυτό ήταν απαραίτητο. Ήδηλω να ευχαριστήσω τον Χρίστο ο οποίος στην προσπάθειά του να με βοηθήσει, μου χάρισε τεράστιο άγχος αλλά τελικά με ώθησε στο να πραγματοποιήσω την εργασία. Ακόμη ευχαριστώ την Μαρία που με το δικό της «ιδιαιτερο» τρόπο και την αγάπη της με βοήθησε όλο αυτό το διάστημα.

Η ερισσότερο ύμως, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω τους γονείς μου που με τη διακριτική τους παρουσία και αγάπη, με στήριξαν όλα τα χρόνια των σπουδών μου και με στηρίζουν σε κάθε μου επιλογή. Τους ευχαριστώ αληθινά και σε αυτούς αφιερώνω αυτήν την εργασία.

Στους γονείς μου
Αγορή και Χρήστο.

Περιεχόμενα:

Ευχαριστίες

i

Περιεχόμενα

iii

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή 1

Κεφάλαιο 2: Μελέτη Περιφερειακού Προβλήματος 4

2.1	Εἰσαγωγή – Ορισμός	4
2.2	Κριτήρια ανάλυσης των περιφερειακών ανισοτήτων	4
2.3	Αιτίες του περιφερειακού προβλήματος	5
2.4	Λόγοι άσκησης περιφερειακής πολιτικής	8
2.5	Θεωρίες περιφερειακής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο	12

Κεφάλαιο 3: Περιφερειακές Ανισότητες στην Ελλάδα – Πολιτική Περιφερειακής Ανάπτυξης σε Εθνικό Επίπεδο 15

3.1	Εισαγωγή	15
3.1.1	Η περίπτωση της Ελλάδας	16
3.1.2	Ελληνικές περιφερειακές ανισότητες-Ενδεικτικά μεγέθη & εξελίξεις	18
3.2	Αντικειμενικοί σκοποί εθνικής πολιτικής	25
3.3	Μέσα περιφερειακής πολιτικής	26
3.4	Στρατηγική περιφερειακής πολιτικής	30
3.5	Επιλογή περιφερειών προς υποστήριξη	35

Κεφάλαιο 4: Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε. 38

4.1	Εισαγωγή – Ορισμός	38
4.2	Λόγοι εφαρμογής κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής	39

4.3 Διάλκριση των Ευρωπαϊκών Περιφερειών	42
4.3.1 Διοικητικές περιφέρειες στην Ε.Ε.....	43
4.3.2 Ομοιογενείς περιφέρειες στην Ε.Ε.....	44
4.4 'Οργανα άσκησης της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής	46
4.5 Στόχοι και άξονες της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής	50
4.5.1 Οι στόχοι προτεραιότητας.....	51
4.5.2 Η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων – Στόχοι για το 2000 – 2006.....	52
4.5.3 Οι άξονες της περιφερειακής πολιτικής στην Ε.Ε.....	53
4.6 Ο συντονισμός των κοινοτικών παρεμβάσεων.....	56
4.7 Μέθοδος διαρθρωτικών κοινοτικών παρεμβάσεων.....	57
4.8 Κοινοτικές πρωτοβουλίες.....	62
4.9 2000 – 2006: 'Εγκριση νέας περιόδου διαρθρωτικών παρεμβάσεων..	63
 Κεφάλαιο 5: Εφαρμογή Κοινοτικής Παρέμβασης στην Ελλάδα – Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (2000 – 2006)	67
5.1 Εισαγωγή.....	67
5.2 Σύνταξη του ελληνικού σχεδίου περιφερειακής ανάπτυξης	68
5.3 Στρατηγικές και βασικές επιδιώξεις του Γ' ΚΠΣ	70
5.3.1 'Αξονας περιφερειακής ανάπτυξης.....	72
5.4 Κατανομή κονδυλίων – Πλαίσιο χρηματοδότησης	74
5.5 Εκ των προτέρων αξιολόγηση του Γ' ΚΠΣ.....	78
5.5.1 Η ελληνική κατάσταση πριν την έναρξη εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ	78
5.5.2 Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην περιφερειακή και τομεακή ανταγωνιστικότητα.....	80
5.5.3 Μακρο-οικονομικές επιπτώσεις.....	81
5.6 Απορρόφηση Γ' ΚΠΣ μέχρι σήμερα, τέλη 2001 – Αντί επιλόγου.....	84
 Παράρτημα χαρτών – πινάκων	87
Βιβλιογραφία.....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει σήμερα προκλήσεις που θα κρίνουν την μελλοντική της μορφή και πορεία. Στο εσωτερικό της θα πρέπει να δώσει άμεσες απαντήσεις στα μείζονα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός της, όπως ανεργία, περιφερειακές ανισότητες - κοινοτικές και ενδοεθνικές -, υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και του επιπέδου ζωής, αλλά και προβλήματα που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση των αγορών και την αύξηση του ανταγωνισμού. Παράλληλα, θα πρέπει να δημιουργηθούν και οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ένταξη στους κόλπους της των 11 υποψήφιων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό των αναγκαίων προϋποθέσεων ανήκουν και οι μεταρρυθμίσεις, τόσο των θεσμικών της κανονισμών όσο και των βασικών της πολιτικών.

Ποια η θέση της Ελλάδας μέσα σε όλες αυτές τις εξελίξεις; Τι μέτρα και πολιτικές υιοθετεί ώστε να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που απαριθμίστηκαν πιο πάνω; Πώς συνεργάζονται η εθνική και κοινοτική πολιτική προς αυτή την κατεύθυνση;

Η εργασία που ακολουθεί έχει πραγματοποιηθεί στα πλαίσια των απαιτήσεων του μεταπυχαικού προγράμματος Οικονομικής Επιστήμης του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Σκοπός της εκπόνησής της είναι η μελέτη της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής, έτσι όπως σχεδιάζεται και υλοποιείται τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από τις χώρες-μέλη της. Επιλέχτηκε να εξεταστεί η περιφερειακή πολιτική της Ελλάδας για την νέα περίοδο κοινοτικών παρεμβάσεων που έχει οριστεί για το χρονικό διάστημα 2000 – 2006. Οι επιπτώσεις από τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτής της περιόδου, αποτελούν ένα εντελώς νέο τμήμα στην περιφερειακή πολιτική της χώρας και επομένως πρόσφορο έδαφος για την πραγμάτωση μελετών.

Από την φύση του θέματος, η βιβλιογραφία που του αναλογεί είναι τεράστια παρόλο που ως ευρωπαϊκή πολιτική έχει διάρκεια ζωής μέχρι σήμερα περίπου μισό αιώνα. Η πρόοδος που έχει συντελεστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο στην άσκηση περιφερειακής πολιτικής από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που θεωρείται ότι έδωσε το εναρκτήριο λάκτισμα στο σχεδιασμό της πολιτικής, μέχρι τις μέρες μας, είναι πολύ μεγάλη και πολυποίκιλη ως προς τις μορφές, τα μέτρα και τους σκοπούς άσκησής της. Ταυτόχρονα, το περιορισμένο χρονοδιάγραμμα εκπόνησης της εργασίας αλλά και τα δεδομένα πλαισία μέσα στα οποία θα έπρεπε να αναπτυχθεί, είχαν σαν αποτέλεσμα τη συγκεκριμένοποίησή της σε αρκετούς τομείς και τον αποκλεισμό άλλων. Κάτι τέτοιο ασφαλώς δε σημαίνει την μείωση σε αξία όλων όσων δεν καλύπτονται στην παρούσα μελέτη.

Με τους περιορισμούς αυτούς θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει αντικείμενο μελέτης η νέα περίοδος προγραμματισμού 2000 – 2006 για τις ευρωπαϊκές χώρες και συγκεκριμένα τα έργα δράσης που αφορούν την ελληνική πραγματικότητα σε συνεργασία με τα αρμόδια κοινοτικά όργανα. Τα έργα τα οποία εμπίπτουν στην περίοδο 2000 – 2006 υλοποιούνται για την Ελλάδα μέσα πό το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, το οποίο και θα μελετήσουμε εκτενώς στην πορεία.

Όσον αφορά την μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, καταβλήθηκε προσπάθεια να συλλεχθεί και να μελετηθεί η, όσο το δυνατό, πιο πρόσφατη σχετική βιβλιογραφία, μιας και οι εξελίξεις στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης είναι ραγδαίες και με συνεχείς μεταρρυθμίσεις. Οι βασικές κατευθύνσεις δόθηκαν από τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας και στη συνέχεια εμπλουτίστηκαν κατά την προσωπική κρίση της υπεύθυνης προς εκπόνησή της, η οποία έχει και την ευθύνη για τυχόν λάθη. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία επίσημα έγγραφα, ανακοινώσεις και εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες αναφέρονται στο σύνολο των ευρωπαϊκών περιφερειών αλλά και ειδικότερα στα κράτη-μέλη ξεχωριστά και επομένως και στην Ελλάδα. Ο σχεδιασμός και υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής στο εθνικό επίπεδο, μελετήθηκε και από

επίσημα κείμενα των αρμοδίων φορέων, όπως είναι το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας αλλά και η Εθνική Στατιστική Γραμματεία.

Ωστόσο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η καθυστέρηση στην έναρξη της εφαρμογής των δράσεων του Γ' ΚΠΣ και η έλλειψη επίσημων πληροφοριών από εθνικής πλευράς για την μέχρι τώρα πορεία των προγραμμάτων του, δυσχέρεινε και περιόρισε την έρευνα μας στην παρουσίαση του πλαισίου στήριξης και στην εκ των προτέρων αξιολόγησή του από τα οικονομετρικά υποδείγματα της ΕΕ και της Ελλάδας.

Η εργασία μπορεί να διαιρεθεί νοερά σε τέσσερα τμήματα. Στο πρώτο τμήμα θα οριστούν αρχικά οι περιφερειακές ανισότητες σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό εως και το κοινοτικό και στη συνέχεια θα μελετηθεί πώς αναπτύσσεται το περιφερειακό πρόβλημα στην Ελλάδα και ποιά είναι η περιφερειακή πολιτική που ακολουθεί η χώρα για την επίλυσή του. Στο δεύτερο μέρος, γίνεται η παρουσίαση της αναπτυξιακής πολιτικής που εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και πώς τα αρμόδια κοινοτικά όργανα συνεργάζονται με τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές σύμφωνα με τις αρχές της εταιρικής σχέσης, της προσθετικότητας και της επικουρικότητας. Στο τελευταίο τμήμα της εργασίας, εξετάζεται η υλοποίηση της συνεργασίας εθνικής και κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής στην Ελλάδα για τη νέα περίοδο προγραμματισμού 2000 – 2006. Ειδικότερα, θα μελετηθεί το Γ' ΚΠΣ στο οποίο εξαιτίας του μεγάλου όγκου του, θα δωθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στον άξονα της Περιφερειακής Ανάπτυξης που σχετίζεται άμεσα με το θέμα της εργασίας και στους δύο τομείς Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Μεταποίηση & Υπηρεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΟΡΙΣΜΟΣ

Όλες οι χώρες του κόσμου αντιμετωπίζουν συνήθως προβλήματα άνισης περιφερειακής ανάπτυξης, με την έννοια ότι οι ρυθμοί ανάπτυξης των επιμέρους περιοχών μιας χώρας είναι διαφορετικοί, και έτσι να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο κατά κεφαλή εισόδημα και στην ευημερία. Αυτού του είδους οι ανισότητες και τα προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίζει και η Ελλάδα, είναι λογικό να είναι εντονότερα σε μια οικονομική ένωση, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου υπάρχουν χώρες με διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης και να παρατηρείται τα επίπεδα εισοδήματος και ευημερίας των πλέον ανεπτυγμένων περιοχών των πλουσίων κρατών να διαφέρουν σημαντικά από εκείνα των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών των φτωχότερων κρατών.

Οι περιφερειακές ανισότητες στην Ε.Ε. φαίνεται να αυξάνονται αντί να μειώνονται όσο η οικονομική ενοποίηση και διεύρυνση της Κοινότητας προχωρά. Αυτό συμβαίνει γιατί ο μηχανισμός της αγοράς και ο εξισορροπιστικός χαρακτήρας που της προσδίδει η νεοκλασική θεωρία δεν λειτουργούν τέλεια στην πολύπλοκη και πολυδιάστατη πραγματικότητα, με αποτέλεσμα η συνεχής απελευθέρωση στην κίνηση προϊόντων και συντελεστών παραγωγής να ευνοεί περισσότερο τις αναπτυγμένες περιοχές και λιγότερο τις σχετικά καθυστερημένες περιοχές της Κοινότητας.

2.2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ

Υπάρχουν τέσσερα κριτήρια για την μελέτη και τον εντοπισμό του περιφερειακού προβλήματος (Κόνσολας 1997):

- Το ειδολογικό κριτήριο σύμφωνα με το οποίο οι ανισότητες αναφέρονται σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ετσι οι περιφερειακές ανισότητες μπορούν να έχουν την μορφή άνισων οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών ή πολιτιστικών ευκαιριών.

2. Το χωροταξικό κριτήριο...όπου ιο.περιφερειακό. πρόβλημα.αντιμετωπίζεται. ως πρόβλημα κέντρου και περιφέρειας. Οι ανισότητες εντοπίζονται : α) ανάμεσα στην πρωτεύουσα και την υπόλοιπη χώρα, β) ανάμεσα στις κυριότερες μεγάλες πόλεις και τους υπόλοιπους οικισμούς, γ) ανάμεσα στα αστικά κέντρα και στους μικρότερους οικισμούς και δ) ανάμεσα στις περιφέρειες της ίδιας χώρας.
3. Το αναπτυξιακό κριτήριο κατά το οποίο γίνεται η αξιολόγηση του περιφερειακού προβλήματος αναφορικά με κάποιο επίπεδο ισότητας (δικαιοσύνης) ή κάποιο επίπεδο αποτελεσματικότητας. Με τον όρο δικαιοσύνη εννοούμε τη δίκαιη και ίση διανομή του εισοδήματος και με τον όρο αποτελεσματικότητα την επίτευξη της μέγιστης κοινωνικής ευημερίας με δοσμένη την κατανομή του εισοδήματος.
4. Το κλαδικό κριτήριο το οποίο συνδέεται με τη διαδικασία της αναδιάρθρωσης της οικονομίας και της παγκοσμιοποίησης των αγορών, διαδικασία που όχινε τις περιφερειακές ανισότητες καθώς επλήγησαν παραδοσιακοί κλάδοι και αναδείχθηκαν άλλοι μέσα από την ένταση της διεθνής ανταγωνιστικότητας.

2.3 ΑΙΤΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Αναφέραμε παραπάνω ότι οι ατέλειες του οικονομικού συστήματος και ειδικότερα του μηχανισμού της αγοράς να συμπεριλάβει στην λειτουργία της και τον παράγοντα χώρο, έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση περιφερειακών ανισοτήτων. Στη συνέχεια παραθέτουμε και αναλύουμε το σύνολο των αιτιών που συνθέτουν το περιφερειακό πρόβλημα, βασιζόμενοι στην ανάλυση του Κόνσολα (1997) :

1. Γεωγραφικοί παράγοντες

Η έλλειψη μιας περιφέρειας σε φυσικούς πόρους και γενικότερα σε πρώτες ύλες αποτελεί αρνητικό γεωγραφικό παράγοντα στην οικονομική της ανάπτυξη. Επιπλέον η μεγάλη απόσταση της περιφέρειας από τα ανεπτυγμένα κέντρα συντελεί στο να την απομονώσει γεωγραφικά και να προκαλέσει περιφερειακό πρόβλημα. Το πρόβλημα αυτό θα οξυνθεί ακόμα περισσότερο από το υψηλότερο

μεταφορικό κόστος το οποίο μετακυλίεται στην τελική τιμή των προϊόντων, είτε καλύπτεται από τα κέρδη των επιχειρήσεων τα οποία και θα μειωθούν. Οι απομακρυσμένες γεωγραφικά περιοχές στερούνται εξειδικευμένων υπηρεσιών και δεν έχουν πρόσβαση στα καινοτομικά δίκτυα και στις πηγές νέων τεχνολογιών. Η σημασία του γεωγραφικού παράγοντα στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών γίνεται εμφανής στις ορεινές, παραμεθόριες και νησιωτικές περιοχές.

2. Η δομή της οικονομίας των περιφερειών

Η διάρθρωση των κλάδων παραγωγής της οικονομίας μιας περιφέρειας αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για το εαν η περιφέρεια αυτή θα μπορέσει να βελτιώσει την θέση της στη διεθνή, κοινοτική ή εθνική αγορά ή εαν θα οδηγηθεί στην παρακμή. Περιφέρειες με παραδοσιακούς κλάδους παραγωγής (υφαντουργεία, χαλυβουργία του βιορρά στο Ηνωμένο Βασίλειο), με βιομηχανίες καθυστερημένης τεχνολογίας ή περιφέρειες που η δομή της οικονομίας τους είναι μονοκλαδική (όπως είναι ο τουρισμός για μια νησιωτική περιοχή), μπορεί να αρχίσουν να παρακμάζουν όταν μειωθεί η ζήτηση των προϊόντων που παράγουν. Οι μεταβαλλόμενες συνθήκες στη διεθνή αγορά κάνουν αναγκαία τη συνεχή παρακολούθηση της δομής της οικονομίας, ώστε να ληφθούν εγκαίρως τα μέτρα εκείνα που θα προστατεύσουν τους κλάδους παραγωγής που εμφανίζουν κάμψη.

3. Η χαμηλή σχετική κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου

Ο νόμος της προσφοράς και ζήτησης δεν φέρνει πάντα την ισορροπία, όπως υποστήριζε η νεοκλασική θεωρία. Η κινητικότητα του συντελεστή εργασία προς τις περιφέρειες όπου υπάρχει πλεονάζουσα ζήτηση είναι αργή και υπάρχει πάντα χρονική διαφορά από τη στιγμή που θα εκδηλωθεί ζήτηση εργατικού δυναμικού και της στιγμής που θα αρχίσει η ροή του για την κάλυψη της ζήτησεώς του. Ταυτόχρονα όμως προκαλείται και κοινωνικό κόστος από την μετακίνηση εργασίας το οποίο εντείνει το περιφερειακό πρόβλημα τόσο στις περιφέρειες προέλευσης όσο και στις περιφέρειες προορισμού.

Η κινητικότητα του συντελεστή κεφαλαίου γίνεται και αυτή με αργούς ρυθμούς και προϋποθέτει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης προκειμένου το κεφάλαιο να

μεταναστεύσει στις προβληματικές περιφέρειες και να επενδυθεί. Η ανεπαρκής κινητικότητα κεφαλαίου και εργασίας προκαλούν αλληλεπίδραση πληθωρισμού και ανεργίας. Έτσι, όταν υπάρχει πλεονάζουσα ζήτηση εργασίας ή υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, προκαλούνται πληθωριστικές πιέσεις και μείωση των ποσοστών ανεργίας, ενώ το αντίθετο συμβαίνει όταν το εργατικό δυναμικό μιας περιφέρειας υπερκαλύπτει την ζήτησή του.

4. Θεσμικοί παράγοντες

Η περιορισμένη αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων της δημόσιας διοίκησης και οι ασήμαντες από την άλλη πλευρά εξουσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την εύρυθμη οργάνωση και λειτουργία της κοινωνίας. Το θεσμικό πλαίσιο και γενικότερα ο μηχανισμός λήψης των αποφάσεων, όταν ευνοούν την καθιέρωση του συγκεντρωτικού συστήματος διοίκησης μιας χώρας, αποτελούν ένα σοβαρό παράγοντα έντασης του περιφερειακού προβλήματος.

5. Πολιτικοί παράγοντες

Πολιτικές αποφάσεις όπως οι πόλεμοι, βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών, διαμελισμός κρατών, ανακατανομή εδαφών και αναδιαμόρφωση συνόρων προκαλούν περιφερειακά προβλήματα και ανισότητες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

6. Πολιτιστικοί παράγοντες

Σε παραδοσιακές κοινωνίες οι θρησκευτικοί, ψυχολογικοί, μορφωτικοί, ψυχαγωγικοί παράγοντες, αποτελούν τροχοπέδη στην προσπάθεια ανάπτυξής τους. Η εικόνα της στασιμότητας και της πολιτιστικής αδράνειας εντείνει το περιφερειακό πρόβλημα και μετατρέπει την περιφέρεια σε έντονα προβληματική περιοχή.

7. Εξωτερικές οικονομίες

Οι διάφοροι παράγοντες συγκέντρωσης των οικονομιών δραστηριοτήτων στις ανεπτυγμένες περιοχές (οικονομικοί, διοικητικοί, κοινωνικοί και πολιτισμικοί) δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες, δηλαδή πλεονεκτήματα χωρίς συγκεκριμένες δαπάνες των επιχειρήσεων. Όμως, η άνιση ανάπτυξη των περιφερειών έχει οδηγήσει σε μεγάλες ανισότητες τόσο ως προς την ποιότητα των υποδομών (μεταφορών,

τηλεπικοινωνιών, ενέργειας), όσο και ως προς την ποιότητα των ανθρωπίνων πόρων από την άποψη των γνώσεων και των προσόντων, επιτείνοντας έτσι ακόμα περισσότερο το περιφερειακό πρόβλημα.

8. Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Το φυσικό περιβάλλον και οι κλιματολογικές συνθήκες δημιουργούν την περιβαλλοντική εικόνα κάθε περιφέρειας και προσελκύει επενδύσεις κυρίως σε τομείς υψηλής τεχνολογίας και επιστημονικών ερευνών, όπως η ίδρυση τεχνοπόλεων και τεχνολογικών πάρκων, αλλά και επενδύσεις κεφαλαίων στον τουρισμό και την εκπαίδευση.

9. Έλλειψη διάχυσης καινοτομικών δραστηριοτήτων

Η έλλειψη των προϋποθέσεων ανάπτυξης εφευρέσεων, καινοτομιών ή απορρόφησης των αποτελεσμάτων της τεχνολογικής έρευνας από τα κέντρα διάχυσης θεωρείται ως βασική αιτία δημιουργίας των περιφερειακών ανισοτήτων.

10. Εξωτερικός έλεγχος

Η έλλειψη πληροφόρησης για τις τοπικές συνθήκες οδηγεί σε μέτρα που επηρεάζουν αρνητικά την αναπτυξιακή διαδικασία της περιφέρειας. Ιδίως με την παγκοσμιοποίηση των αγορών και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα, οι πολυεθνικές εταιρείες συγκεντρώνουν τις παραγωγικές τους δραστηριότητες σε λιγότερες τοποθεσίες εκμεταλλεύμενες τις υπάρχουσες οικονομίες κλίμακας.

11. Περιορισμένη επιχειρηματική πρωτοβουλία

Η απουσία επιχειρηματικού κλίματος σε μια περιφέρεια εμποδίζει την ενδογενή ανάπτυξή της. Όταν δεν υπάρχει ενημέρωση, προσανατολισμός και επαγγελματική κατάρτιση των ιδιοκτητών μικρών επιχειρήσεων, τότε δημιουργείται κατάλληλο κλίμα για την ένταση του περιφερειακού προβλήματος.

2.4 ΛΟΓΟΙ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η αναγνώριση ύπαρξης περιφερειακού προβλήματος και των αιτιών που το δημιουργούν, οδηγεί στην ανάγκη άσκησης περιφερειακής πολιτικής για την αντιμετώπισή του. Οι εμφανιζόμενες ανισορροπίες αναγκάζουν τις εθνικές και

κοινοτικές αρχές να πάρουν μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν μια περισσότερο αρμονική ανάπτυξη των περιφερειών, στα πλαίσια μιας ισορροπημένης ανάπτυξης του συνόλου του χώρου, εθνικού ή κοινοτικού. Τα λαμβανόμενα μέτρα προσδιορίζουν αυτό που παραπάνω ονομάσαμε «περιφερειακή πολιτική» ή «πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης».

Όμως ποιοι είναι οι λόγοι εκείνοι που επιβάλλουν την άσκηση περιφερειακής πολιτικής, τόσο από εθνικής όσο και από κοινοτικής σκοπιάς; Οι σημαντικότεροι από αυτούς μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις ομάδες: οικονομικοί, κοινωνικοπολιτικοί και περιβαλλοντικοί (Κόνσολας 1997, Vanhove Norbert 1999).

I. Οικονομικοί λόγοι

(α) Η διόρθωση της ανεπάρκειας των δυνάμεων της αγοράς. Η ανεπάρκεια εμφανίζεται όχι μόνο λόγω της αναντιστοιχίας των τιμών των παραγωγικών συντελεστών και του βαθμού σπανιότητάς τους, αλλά και λόγω της σχετικής κινητικότητάς τους. Ο αργός βαθμός μετακίνησης των συντελεστών εργασίας και κεφαλαίου από μια περιφέρεια σε άλλη, είναι και η αιτία που η διόρθωση και η εξισορρόπηση της οικονομίας εμφανίζεται με χρονικές υστερήσεις και καθιστά την επέμβαση – κρατική ή κοινοτική – αναγκαία.

(β) Πλήρης απασχόληση των συντελεστών παραγωγής και πρόληψη υποαπασχό-λησής τους. Η περιφερειακή πολιτική καλείται να αποφασίσει εαν είναι προτιμότερο να μετακινηθούν οι άνεργοι προς τις περιφέρειες που ζητούν εργασία ή να «μεταναστεύσουν» οι επιχειρήσεις που επιθυμούν εργατικό δυναμικό προς αυτούς. Επιπλέον, ο συντελεστής έδαφος - περιβάλλον μπορεί σε κάποιες περιφέρειες να μένει ανεκμετάλλευτος, π.χ. εξαιτίας έλλειψης επενδυόμενων κεφαλαίων, και σε άλλες να βρίσκεται σε σπανιότητα, ιδίως εαν μεγάλα ποσοστά μετανάστευσης εργατικού δυναμικού επιβαρύνουν τις περιφέρειες αυτές.

(γ) Η οικονομική μεγέθυνση και η ανακατανομή των πόρων επιβάλλει την άσκηση περιφερειακής πολιτικής καθώς πολλές φορές η οικονομική ανάπτυξη δημιουργεί

κοινωνικό και οικολογικό κόστος ή η ανακατανομή πόρων από τις πλουσίες στις προβληματικές περιφέρειες να μην έχει γίνει αποτελεσματικά.

(δ) Πολλές φορές η μίμηση του καταναλωτικού προτύπου των αναπτυγμένων περιοχών, η αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό για εγχώρια προϊόντα και η άσκηση επεκτατικής ή συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής, προκαλούν πληθωριστικές πιέσεις, αυξομείωση του ποσοστού ανεργίας και μετατοπίσεις της καμπύλης Phillips. Η επίλυση αυτού του σοβαρότατου προβλήματος που δημιουργεί έντονες περιφερειακές ανισότητες, απαιτεί τον υψηλό συντονισμό της εθνικής και περιφερειακής πολιτικής.

(ε) Η χωροθέτηση των επιχειρήσεων είναι μια διαδικασία η οποία αναζητά την παρέμβαση της περιφερειακής πολιτικής προκειμένου να ισορροπήσουν το ιδιωτικό κόστος εγκατάστασης που καταβάλλει η ίδια η επιχείρηση και το κοινωνικό κόστος το οποίο επωμίζεται το κοινωνικό σύνολο. Ειδικότερα :

(στ) Το κόστος συμφόρησης ή κορεσμού των αστικών κέντρων με την υπερβολική συγκέντρωση βιομηχανιών ή οικισμών συγκροτημάτων, προκαλεί προβλήματα όπως μόλυνση περιβάλλοντος, ανεπάρκεια κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών και γενικότερα ανισότητες στη διαβίωση μεταξύ των κατοίκων στα αστικά κέντρα και εκείνων στις υπόλοιπες περιφέρειες. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η επέμβαση της περιφερειακής πολιτικής για την ομαλή γεωγραφική κατανομή των πληθυσμιακών μαζών, την χωροθέτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και γενικότερα τη συνοχή των περιφερειών τόσο σε τοπικό-εθνικό επίπεδο, όσο και στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

II. Κοινωνικο-πολιτικοί λόγοι

(α) Η περιφερειακή ανεργία προκαλείται από την μειωμένη εγχώρια ζήτηση εργατικού δυναμικού, την μείωση στην ζήτηση ορισμένων ειδικοτήτων και ανειδίκευτων εργατών. Η κοινωνική σκοπιά της περιφερειακής ανεργίας και η σημασία άσκησης πολιτικής περιφερειακής αναπτύξεως, βρίσκεται και στις αρνητικές συνέπειες μιας διαρθρωτικής διαταραχής ή μιας περιόδου ύφεσης από τις

οποίες μπορεί να περάσει μια οικονομία. Ποιοι κλάδοι πρέπει να υποστηριχθούν, οι εργαζόμενοι ποιών κλάδων χρειάζεται να επανεκπαίδευτούν, ποιοί νέοι κλάδοι και σε ποιές περιφέρειες μπορούν να αναπτυχθούν, είναι μερικά από τα ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η περιφερειακή πολιτική για την αντιμετώπιση της περιφερειακής ανεργίας.

(β) Η δύναμη διανομής του εισοδήματος από κοινωνικής άποψης εξετάζεται με το κριτήριο της δικαιοσύνης ή ισότητας και αποτελεί ένα ακόμα κοινωνικό λόγο άσκησης περιφερειακής πολιτικής ο οποίος ενσωματώνεται στο γενικό σχέδιο της κρατικής παρέμβασης.

(γ) Η ενίσχυση των κοινωνικών και πολιτιστικών περιφερειακών προτύπων τα οποία συνθέτουν την κουλτούρα κάθε περιφέρειας είναι αναγκαίο να προστατευθούν με την άσκηση περιφερειακής πολιτικής και να ενισχυθούν. Πόσο μάλλον όταν το πλέγμα των αξιών, ηθών και εθίμων μιας περιφέρειας κινδυνεύει να ισοπεδωθεί όχι απλώς από τα πρότυπα της πρωτεύουσας αλλά και από τις πολιτιστικές ιστορίες των υπολοίπων περιφερειών των εθνών - μελών μιας οικονομικής ένωσης, όπως είναι και η Ε.Ε.

(δ) Η πολιτική οργάνωση και ενεργοποίηση της συμμετοχής του πληθυσμού αποτελεί ένα πολιτικό λόγο επέμβασης της περιφερειακής πολιτικής, προκειμένου τα άτομα να χτίσουν μια σωστή πολιτική συμπεριφορά. Η συνειδητοποίηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει μια περιφέρεια σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, είναι ένα πρωτό βήμα έτσι ώστε με μαζικές κινητικοτήσεις και άσκηση πολιτικής πίεσης και επιρροής, να ληφθούν μέτρα για την καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων.

III. Περιβαλλοντικοί λόγοι

(α) Η προστασία και απορρύπανση του περιβάλλοντος ιδιαίτερα σε περιφέρειες με μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις αποτελεί βασική κρατική μέριμνα και λόγο άσκησης περιφερειακής και περιβαλλοντικής πολιτικής. Επιπλέον, τα μέτρα αυτών των πολιτικών στοχεύουν όχι μόνο στην καταστολή του περιβαλλοντικού

προβλήματος αλλά και στην πρόληψη ενδεχόμενης καταστροφής του στην οποία οδεύουν, για παράδειγμα, αρκετές νησιωτικές και μη περιφέρειες στην Ελλάδα, από την χωρίς μέτρο και προγραμματισμό τουριστική ανάπτυξή τους.

(β) Η βιώσιμη (αειφόρος) ανάπτυξη στην περιφερειακή της διάσταση περιλαμβάνει την βιολογική ύπαρξη και επάρκεια διαθέσιμων φυσικών πόρων ώστε να χρησιμεύουν ως εισροές στην παραγωγική διαδικασία του οικονομικού συστήματος. Ο σχεδιασμός της κατάλληλης πολιτικής διαχείρησης του περιβάλλοντος ώστε φύση και άνθρωπος να συνυπάρχουν σε ισορροπία, είναι ένας ακόμη λόγος άσκησης περιφερειακής πολιτικής που σε εθνικό επίπεδο και σε κοινοτικό επίπεδο.

2.5 ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Διάφορες θεωρίες και υποδείγματα για την ερμηνεία των περιφερειακών ανισοτήτων έχουν αναπτυχθεί. Οι σπουδαιότερες από αυτές είναι το υπόδειγμα Harrod-Domar, σύμφωνα με το οποίο η περιφερειακή ανάπτυξη επιτυγχάνεται με τη διατήρηση του ισοζυγίου πληρωμών σε ισορροπία. Οι καθαρές εισροές κεφαλαίου αποτελούν καθαρές αποταμιευτικές αυξήσεις και έτσι επέρχεται ανάπτυξη των περιφερειών που μπορούν να επιτεύξουν αύξηση των αποταμιεύσεών τους. Εκτός από το συντελεστή κεφάλαιο, η εργασία οδηγεί με ταχύτερους ρυθμούς μία περιφέρεια σε ανάπτυξη, εφόσον σε αυτή πραγματοποιείται καθαρή μετανάστευση, δηλαδή έχει καθαρή αύξηση της προσφοράς εργασίας.

Νεότερη θεωρία είναι εκείνη του νεοκλασικού υποδείγματος περιφερειακής ανάπτυξης, το οποίο υποστηρίζει την ικανότητα των αγορών να ισορροπούν και να μεγεθύνονται, υποθέτοντας σταθερές αποδόσεις κλίμακας παραγωγής, πλήρη κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών κεφαλαίου και εργασίας, με το κεφάλαιο να συσσωρεύεται και την τεχνολογία να βελτιώνεται διαρκώς. Λγνοεί όμως το υπόδειγμα αυτό, παρά τα πλεονεκτήματά του από προηγούμενα όπως το

υπόδειγμα Harrod-Domar, τις δυσκαμψίες της αγοράς, τις ατέλειες και την μη τέλεια κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών.

Επόμενη θεωρία που προσπαθεί να ερμηνεύσει την περιφερειακή ανάπτυξη είναι η θεωρία της εξαγωγικής βάσης, η οποία αντιθέτα με τα νεοκλασικά υποδείγματα τα οποία δίνουν έμφαση στην πλευρά της προσφοράς, τονίζει την ζήτηση των προϊόντων που εξάγει κάθε περιφέρεια. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες μπορούν να αυξήσουν τον ρυθμό ανάπτυξής τους με την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και την ενίσχυση της εξαγωγικής τους ικανότητας. Η αύξηση ζήτησης των προϊόντων τους μπορεί να οδηγήσει στην εξίσωση των περιφερειακών εισοδημάτων.

Οι θεωρίες της ανισόρροπης ανάπτυξης των Myrdal – Hirschmann, δέχονται την συσσώρευση της ανάπτυξης στο κέντρο μιας περιφέρειας μέσω της τεχνολογικής ανάπτυξης, των καινοτομικών επιδράσεων και της δημιουργίας οικονομιών κλίμακας και εξωτερικών οικονομιών. Εφόσον η ανάπτυξη του κέντρου ολοκληρώθει, δημιουργούνται από τα αποτελέσματα αυτής της ανάπτυξης νέα αναπτυξιακά κέντρα και έτσι επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της περιφέρειας ως σύνολο. Τη θεωρία της άνισης ανάπτυξης προσεγγίζουν και τα διάφορα καινοτομικά υποδείγματα τα οποία υποστηρίζουν πως η συσσώρευση της έρευνας και της ανάπτυξης και της εφαρμογής καινοτομικών πρωτοβουλιών σε συγκεκριμένες περιοχές (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα), οδηγούν στην ανάπτυξη των περιφερειών τους.

Επάνω στις θεωρίες της σωρευτικής αιτιότητας και της κεντρικής θέσης, στηρίχθηκε και η θεωρία των πόλων ανάπτυξης την οποία ανέπτυξε ο Perroux (1955) και αργότερα διεύρυνε ο Boudeville (1966) και η οποία αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία των θεωριών που προαναφέρθηκαν. Η θεωρία των αναπτυξιακών πόλων προσπάθησε να δώσει λύσεις στο περιφερειακό πρόβλημα με την κατάλληλη άσκηση περιφερειακής πολιτικής και να ερμηνεύσει τους λόγους για τους οποίους η οικονομική ανάπτυξη τείνει να βρίσκεται συγκεντρωμένη σε ορισμένους πόλους έλξης, προκαλώντας αναπτυξιακή διαφοροποίηση και επομένως περιφερειακές ανισότητες. Σύμφωνα με τον Perroux, η συγκέντρωση των

οικονομικών δραστηριοτήτων σε συγκεκριμένα κέντρα. Ήα τείνει να αυξήσει το επίπεδο ανάπτυξης του αναπτυξιακού κέντρου αλλά και της ευρύτερης περιοχής του. Η δημιουργία οικονομιών συγκέντρωσης και η διαδικασία της διάχυσης της ανάπτυξης αποτελούν δυνάμεις για την ενίσχυση των καθυστερημένων αναπτυξιακά περιφερειών και για την περαιτέρω αναπτυξιακή πορεία των πόλων έλξης.

Οι θεωρίες που ασχολήθηκαν με την εμφάνιση περιφερειακών ανισοτήτων σε εθνικό επίπεδο, απέδειξαν και τους λόγους άσκησης περιφερειακής πολιτικής για την αντιμετώπισή τους, οι οποίοι μελετήθηκαν στην προηγούμενη ενότητα (οικονομικοί, κοινωνικο-πολιτικοί, περιβαλλοντικοί). Στα περιορισμένα πλαίσια της παρούσας εργασίας, η έμφαση δίνεται στην άσκηση περιφερειακής πολιτικής στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία και θα εξετάσουμε στο ανάλογο κεφάλαιο. Με τη σύντομη αναφορά στις θεωρίες περιφερειακής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο, στο επόμενο κεφάλαιο θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στις περιφερειακές ανισότητες που χαρακτηρίζουν την Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης, που στοχεύει στη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την χωροδιάταξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, άρχισε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Προέρχεται από τη διαπίστωση ότι, αντίθετα από τους φυσικούς παράγοντες όπως το κλίμα, η γεωγραφία ή οι πόροι του υπεδάφους, οι οποίοι είναι δεδομένοι, οι οικονομικές συνθήκες της εγκατάστασης των επιχειρήσεων μπορεί να επηρεαστούν από την πολιτική που ακολουθούν οι δημόσιες αρχές. Σήμερα πια όλα τα κράτη μέλη και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθούν μια περιφερειακή πολιτική η οποία προσπαθεί να διευκολύνει την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιοχών με μια μεταβίβαση πόρων από τις πλούσιες περιφέρειες.

Η ίδια η άσκηση της περιφερειακής πολιτικής έχει τροποποιηθεί μετά από την περίοδο κρίσης στις αρχές της δεκαετίας του '70, περίοδο οι συνθήκες της οποίας άλλαξαν την μορφή στα περιφερειακά προβλήματα εξαιτίας της μετάβασης σε νέο τρόπο ανάπτυξης και επιπλέον άλλαξαν και τον ρόλο και τις λειτουργίες της κρατικής παρέμβασης. Στην νέα εποχή στην οποία εισήχθη η παγκόσμια οικονομία, το κράτος διέπεται από μία νεοφιλελεύθερη πνοή για απελευθέρωση της αγοράς και μείωση της έκτασης και των λειτουργιών της παρέμβασής του.

Οι αλλαγές αυτές δημιούργησαν νέα δεδομένα για τις μορφές περιφερειακών ανισοτήτων και ένα νέο πλαίσιο προβληματικών περιοχών με χαρακτηριστικά παραδείγματα:

- Ανεπτυγμένες περιοχές στις οποίες κυριαρχούν φαινόμενα αποβιομηχάνισης και συχνά τριτογενοποίησης της οικονομίας. Εδώ εντάσσονται μητροπολιτικές ή μεγάλες αστικές περιοχές με προβλήματα ανεργίας και περιθωριοποίησης μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων.

- Περιοχές σε απασιμότητα ή σε κρίση στις οπόιες η αναδιάρθρωση συνοδεύεται από σημαντική ανεργία. Εδώ συναντούμε παραδοσιακές βιομηχανικές περιοχές ειδικευμένες σε άλλοτε δυναμικούς βιομηχανικούς κλάδους, όπως ναυπηγεία, χαλυβουργία, ανθρακωρυχεία, π.χ. Βόρεια Αγγλία.
- Περιοχές χαρακτηριζόμενες από νέες δυναμικές μορφές ανάπτυξης και εξειδικεύονται σε νέους τεχνολογικά προωθημένους κλάδους, π.χ. Νότια Γαλλία.
- Περιοχές στις οποίες κυριαρχούν νέες ευέλικτες μορφές βιομηχανικής οργάνωσης και ένα πυκνό αναπτυσσόμενο πλέγμα δια-επιχειρησιακών σχέσεων, όπως στην Τρίτη Ιταλία.

3.1.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η γεωγραφική θέση την οποία καταλαμβάνει η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποκαλύπτει μία σειρά από περιφερειακά προβλήματα τα οποία σχετίζονται με την οργάνωση του ευρωπαϊκού χώρου και χαρακτηρίζουν την χώρα:

α) Σε ευρωπαϊκό επίπεδο : Η Ελλάδα είναι μια περιφερειακή χώρα στην Ε.Ε., η οποία δεν έχει κοινά σύνορα με άλλα κράτη-μέλη. Η αύξηση της σχετικής γεωγραφικής «απόστασης» από τις ανεπτυγμένες περιφέρειες που βρίσκονται στο κέντρο της κοινότητας, εντείνεται και από την τελευταία κοινοτική διεύρυνση (Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία) και την μετατόπιση του οικονομικού κέντρου βάρους της Κοινότητας προς το Βορρά. Με βάση δείκτη που μετρά την περιφερειακότητα τόσο ως προς την απόσταση, όσο και ως προς την οικονομική δυναμικότητα (όπως αυτή εκφράζεται με το ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης PPS), οι περιφέρειες της Ελλάδας κυμαίνονται από ένα χαμηλό δείκτη 85,90 για την Αττική, έως ένα υψηλό δείκτη 99,56 για το Νότιο Αιγαίο (όπου δείκτη 0 λαμβάνει η πλέον κεντρική περιφέρεια και δείκτη 100 η πλέον υστερούσα και απομακρυσμένη περιφέρεια στην Ε.Ε.).

Επιπλέον, η κατάργηση των συνόρων ευνοεί πρωτίστως τις περιφέρειες στο εσωτερικό της κοινότητας, οι οποίες στα πλαίσια του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου αποκτούν κεντρική θέση. Έτσι, από γεωγραφικής θέσης της χώρας στον

Μεσονειακό Νότο, μπορεί να παρατηθεί ο κίνδυνος πειθωτισμού των ελληνικών περιφερειών και πόλεων, ενώ έχει ήδη εμφανιστεί το φαινόμενο λειτουργίας της χώρας ως πύλη εισόδου μεταναστευτικών ρευμάτων από χώρες εκτός της κοινότητας. Οι άξονες ανάπτυξης δεν θα επεκταθούν εύκολα προς παραμεθόριες περιφέρειες της Ε.Ε. και ιδίως προς την Ελλάδα. Ευνοούνται κυρίως οι μεγάλες, κεντρικές ευρωπαϊκές πόλεις και περισσότερο εκείνες που στηρίζονται αναπτυξιακά στην βιομηχανία και στις υπηρεσίες τεχνολογικής αιχμής. Ταυτόχρονα, η επερχόμενη διεύρυνση της Κοινότητας προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αυξάνει τον ανταγωνισμό της Ελλάδας με τις περιφέρειες αυτές, οι οποίες προσφέρουν κυρίως φθηνό εργατικό δυναμικό προκειμένου να προσελκύσουν τις ξένες επενδύσεις και την εγκατάσταση των επιχειρήσεων.

β) Σε ενδο-εθνικό επίπεδο : Οι ίδιοι σχετικά κίνδυνοι που απειλούν την Ελλάδα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χαρακτηρίζονται περιφέρειες στο εσωτερικό της χώρας. Έτσι, οι περιοχές που βρίσκονται εκτός του κύριου άξονα ανάπτυξης της χώρας (Θεσσαλονίκη – Βόλος – Αθήνα – Πάτρα) απειλούνται από όξυνση των περιφερειών ανισοτήτων καθώς είναι στόχος των επιχειρησιακών δράσεων που αναζητούν φθηνό εργατικό δυναμικό και λιγότερους περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Επιπλέον, προβληματικές είναι και οι περιφέρειες στις οποίες κυριαρχεί η βιομηχανική παραγωγή και αποεπένδυση με αποτέλεσμα αυξανόμενα επίπεδα ανεργίας και υποβαθμισμού του περιβάλλοντος. Αυτή η ανάγκη εκσυγχρονισμού των υποδομών, χαρακτηρίζει και πόλεις – λιμάνια οι οποίες απειλούνται και από μεταναστευτικά ρεύματα αλλά και αγροτικό – αστικές περιοχές κατά μήκος του αναπτυξιακού άξονα της χώρας οι οποίες συνορεύουν με αναπτυσσόμενες περιφέρειες και απειλούνται από την ένταση του περιβαλλοντικού τους προβλήματος.

γ) Σε ενδο-περιφερειακό επίπεδο : Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές αστικές περιφέρειες σχετίζονται βασικά με τις παρακμάζουσες υποδομές, την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, την αύξηση της φτώχειας, την περιβαλλοντική καταστροφή, τις αστικές μεταφορές και τη θεαματική άνοδο στις τιμές γης.

3.1.2 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ:

Στο σημείο αυτό είναι ενδιαφέρον να παρουσιαστεί αναλυτικά μία σειρά από ενδεικτικά μεγέθη τα οποία αντικατοπτρίζουν τη σημερινή κατάσταση και την πορεία των περιφερειακών ανισοτήτων σε εθνικό επίπεδο.

- Δημογραφικές εξελίξεις

Μελετώντας τα στοιχεία του συνολικού πληθυσμού της χώρας υπάρχει συνεχής αύξηση αλλά με μειούμενους ρυθμούς. Ο πληθυσμός το 1981 έφτανε τους 9,74 εκατ. κατοίκους, το 1991 τους 10,26 εκατ. κατοίκους, ενώ 2001 τους 10,94 εκατομ. κατοίκους συμμετέχοντας με ποσοστό 2,9% στο συνολικό πληθυσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ποσοστό φυσικής αύξησης του πληθυσμού μειώνεται συνεχώς, από 6,3 άτομα ανά 1.000 κατοίκους το 1980 σε 0,8 το 1990 και αντιστρέφεται σε φυσική μείωση του πληθυσμού από το 1998. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat, το ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού υποχωρεί το 2000 (πίνακας 1), την μείωση όμως του συνόλου του πληθυσμού της Ελλάδας αποτρέπει η καθαρή εισροή 24 χιλιάδων μεταναστών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1¹

Φυσική αύξηση του πληθυσμού / 1000 κατοίκους

Σύνολο χώρας	1980	1990	1998	1999	2000
	6,3	0,8	-0,17	-0,24	-0,1

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται και οι 13 περιφέρειες της χώρας με τους αντίστοιχους ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού για το 1998 και την κατάταξη κάθε περιφέρειας σε σχέση με το σύνολο.

¹, ² Πηγή : www.economics.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 2²

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΦΥ. ΑΥΞ. ΠΛΗΘ./1000 ΚΛΤΟΙΚ. (1998)	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ 13 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
Δυτικής Μακεδονίας	-0,01	5
Ανατ. Μακεδ. & Θράκης	-0,96	6
Κεντρικής Μακεδονίας	1,05	3
Ηπείρου	-1,84	10
Θεσσαλίας	-1,32	8
Ιονίων Νήσων	-2,83	11
Δυτικής Ελλάδας	-1,17	7
Στερεάς Ελλάδας	-1,77	9
Αττικής	0,69	4
Πελοποννήσου	-3,00	12
Βορείου Αιγαίου	-4,66	13
Νοτίου Αιγαίου	3,00	1
Κρήτης	1,26	2
Σύνολο Χώρας	-0,17	

Παρατηρούμε ότι μόνο 4 από τις 13 περιφέρειες –Κ. Μακεδονία, Αττική, Ν. Αιγαίο και Κρήτη- εμφανίζουν φυσική αύξηση του πληθυσμού τους, ενώ οι υπόλοιπες φυσική μείωση. Στον πίνακα 3 παρουσιάζεται ο συνολικός πληθυσμός κάθε περιφέρειας και η εξέλιξή του από 1971 – 2001.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3³

Εξέλιξη πληθυσμού ανά περιφέρεια (1971-2001)							
Περιφέρειες	1971	1981	ρυθμός αύξησης 1971-81	1991	ρυθμός αύξησης 1991-81	2001	ρυθμός αύξησης 1991-01
Αν. Μακεδ.&Θράκη	542184	575210	0,034	570496	-0,009	604254	0,050
Κεντρ. Μακεδονία	1407346	1601420	0,200	1710513	0,209	1862833	0,224
Δυτική Μακεδονία	268959	289071	0,021	293015	0,008	302750	0,014
Θεσσαλία	659913	695654	0,037	734846	0,075	754893	0,029
Π. Ηπειρος	310334	324541	0,015	339728	0,029	352420	0,019
Ιόνια Νησιά	181413	182651	-0,002	193734	0,021	214274	0,030
Δυτική Ελλάδα	633884	655262	0,022	707687	0,101	742419	0,051
Στερεά Ελλάδα	505480	537984	0,033	582280	0,085	608655	0,039
Πελοπόννησος	581997	577030	-0,005	607428	0,058	632955	0,038
Αττική	2797849	3369424	0,588	3523407	0,296	3764348	0,354
Βόρειο Αιγαίο	210459	1951114	-0,016	199231	0,008	200066	0,001
Νότιο Αιγαίο	207254	233529	0,027	257481	0,046	298745	0,061
Κρήτη	456642	502165	0,047	540054	0,073	601159	0,090
Σύνολο	8766844	9738954		10259900		10939771	

³ Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές πληθυσμού [και www.economics.gr](http://www.economics.gr)

Η απογραφή του 1981 έδειξε πως το 16,44% του συνολικού πληθυσμού κατοικεί στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας και το 34,60% στην Αττική. Μόνο αυτές οι δύο περιφέρειες απορροφούν πάνω από το 50% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Όλες οι περιφέρειες εμφανίζουν αύξηση του πληθυσμού τους εκτός από 4 παραμεθόριες περιφέρειες (Αν. Μακεδ.-Θράκη, Ιόνια Νησιά, Βόρειο Αιγαίο και Πελοπόννησος). .

Στη δεκαετία 1981-1991 μόνο στην Λασανή. Μακεδονία και Θράκη συνεγίζεται η μείωση του πληθυσμού και οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και της Αττικής εξακολουθούν να συγκεντρώνουν περισσότερο από το 50% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας, με την Αττική να σημειώνει μια οριακή πτώση (34,34%) και η Κεντρική Μακεδονία οριακή άνοδο (16,67%).

Στη δεκαετία 1991-2001 η ανοδική πορεία του συνολικού πληθυσμού συνεχίζεται. Λείπει βέβαια να σημειωθεί ότι η τελευταία απογραφή του 2001 δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει την επαλήθευση των αποτελεσμάτων της (για τυχόν διπλοκαταγραφές κλπ), όποτε ενδέχεται μικρή τροποποίηση τους. Εξετάζοντας τις πιο σημαντικές μεταβολές του πληθυσμού κατά νομούς παρατηρούμε ότι σε 5 από τους 52 - παρόλο που και οι 13 ελληνικές περιφέρειες σημειώνουν πληθυσμιακή αύξηση - ο αριθμός των κατοίκων τους μειώθηκε συγκριτικά με την προηγούμενη απογραφή του 1981. Οι νομοί αυτοί και τα αντίστοιχα ποσοστά τους είναι οι :

Ν. Αιτωλίας και Αιαρνανίας (-2.1%), Ν. Αρκαδία (-3.9%), Ν. Άρτης (-1.8%), Ν. Βοιωτίς (-2.2%) και Ν. Χίου (-0.2%).

Παράλληλα, μόνο σε 5 από τις 13 περιφέρειες τη δεκαετία '91-'01 ο πληθυσμός αυξήθηκε με αύξοντα ρυθμό, ενώ στις υπόλοιπες περιφέρειες ο ρυθμός παρουσιάστηκε φθίνων. Οι 5 αυτές περιφέρειες είναι οι :

Ανατολ. Μακεδονία & Θράκη, η οποία μάλιστα μετέτρεψε την φυσική μείωση του πληθυσμού της, τη δεκαετία '81-'91, σε φυσική αύξηση και μάλιστα με αύξοντα ρυθμό, Κεντρική Μακεδονία, Νότιο Αιγαίο, Ιόνια Νησιά και Κρήτη.

Γενικεύοντας, παρατηρούμε ότι στη δεκαετία '91-'01, η συγκέντρωση του πληθυσμού γύρω από τον άξονα Θεσσαλονίκης – Λάρισας – Βόλου – Αθηνών – Πάτρας εντάθηκε ακόμη περισσότερο. Η Ρόδος και το Ηράκλειο εξακολουθούν να αποτελούν την εξαίρεση στον άξονα αυτό και συνεχίζουν να συγκεντρώνουν πληθυσμό στους νομούς τους.

- Οικονομικές εξελίξεις

Από το 1996, ο ρυθμός ανάπτυξης υπερβαίνει το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Συγκεκριμένα η ποσοστιαία μεταβολή του ΛΕΠΙ στην Ελλάδα το 1996 ήταν 2.4% ενώ στην ΕΕ 1.6% και στην Ευρωζώνη 1.4%. Το 1999 ο ρυθμός ανάπτυξης διαμορφώθηκε στο 3.5%, ποσοστό επίσης, πολύ υψηλότερο από τον μέσο ρυθμό ανάπτυξης των χωρών της Ζώνης του Ευρώ (2.4%). Στον πίνακα 4 παρατίθονται οι εξελίξεις των μακροοικονομικών μεταβλητών την τελευταία δεκαετία.

Πίνακας 4

ΑΕΠ, Αγορά Εργασίας & Δημοσιονομικά στην Ελλάδα 1991-2000 ⁴										
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Μεταβολή ΑΕΠ	3.1	0.7	-1.6	2.0	2.1	2.4	3.4	3.1	3.5	4.1
Ετήσια % μεταβολή κ.κεφ.ΑΕΠ μον.αγοραστ. δύναμης (ΕΕ=100)	61.0	62.0	63.9	64.7	65.8	66.7	65.6	67.8	66.9	67.0
Απασχόληση	-2.3	1.4	1.0	1.9	0.9	1.3	-0.5	2.6	-0.7	1.2
Ετήσια % μεταβολή Ανεργία % εργατικού δυναμικού	7.7	8.7		9.7	9.6	10.0	10.3	9.6	11.1	11.9
Ρυθμός πληθωρισμού (%)	19.5	15.8	14.4	10.9	8.9	8.2	5.5	4.8	2.6	3.2
Δημ. χρέος % ΑΕΠ	92.3	98.7	111.6	109.3	108.7	111.3	108.5	105.5	104.6	103.9
Έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-11.5	-12.8	-13.8	-10.0	-10.2	-7.4	-3.9	-2.5	-1.8	-0.8

⁴ Πηγή: Προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Άνοιξη 2000 και περιοδικό ΤΑΣΕΙΣ – Η Ελληνική Οικονομία 2001.

Οι προβλέψεις του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για το ρυθμό ανάπτυξης κινούνται σε ποσοστό άνω του 5% για το 2001 και 2002 (5% και 5.2% αντίστοιχα). Οι προβλέψεις του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αν και περισσότερο συντηρητικές (4.5% και 4.8% αντίστοιχα για τα έτη), παραμένουν όμως αισιόδοξες αν αναλογιστεί κανείς πως η αντίστοιχη πρόβλεψη για τον μέσο κοινοτικό όρο δεν υπερβαίνει το 3%.

Παρά την επιτάχυνση των τελευταίων ετών στο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η συνολική απασχόληση δε σημείωσε τον ίδιο βαθμό εξέλιξης. Συνέπεια της αύξησης του ΑΕΠ από 3.5% το 1999 σε 4.1% το 2000, ήταν και η άνοδος της απασχόλησης κατά 1.2% το 2000 από πτώση κατά 0.7% που παρουσίαζε το 1999, χωρίς όμως να καταφέρει να φτάσει την μεγάλη ανοδική μεταβολή του 1998 (2.6%). Ως εκτούτου, το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 11.2% από 11.9%. Βέβαια, οι εξελίξεις στο εργατικό δυναμικό συνδέονται άμεσα με τις εξελίξεις στην προσφορά εργασίας. Η άνοδος του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και η είσοδος οικονομικών μεταναστών προσδιόρισαν την ταχεία αύξηση της προσφοράς εργασίας. Η ταχύτερη αύξηση του εργατικού δυναμικού σε σχέση με την αύξηση της απασχόλησης είχε ως επακόλουθο την άνοδο του ποσοστού ανεργίας στο 11.9% το 1999 από 11.1 το 1998.

Όσον αφορά τον πληθωρισμό, η Ελλάδα μέχρι τον Μάρτιο του 2000 είχε ικανοποιήσει το κριτήριο σύγκλισης του πληθωρισμού που προβλεπόταν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (για την πλήρη ένταξη της χώρας στην ΕΝΕ), φτάνοντας την τιμή του 2%. Λπό 2.6% στο τέλος του 1999, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή υποχώρησε στο 2.5% τον Ιούνη του 2000. Στη συνέχεια όμως η πορεία αντιστρέφεται και μετατρέπεται σε έντονα ανοδική φτάνοντας το 3.2% στο τέλος του 2000.⁵

Τα δημοσιονομικά μεγέθη παρουσιάζουν συνεχή βελτίωση από το 1996. Ωστόσο, το Νοέμβριο του 1999, το Συμβούλιο Ecofin πήρε την απόφασή του

⁵ Η πληθωριστική αυτή έξαρση σημειώθηκε σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης, με κύριους υπαίτιους την αύξηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου από το καλοκαίρι του 2000 και την ανατίμηση του δολαρίου σε σχέση με το ευρώ.

σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης του 1999 το **ακαθάριστο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης** έπεσε στο 104.6% του ΑΕΠ και το **έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης** έπεσε στο 1.8% του ΑΕΠ το 1999, ακολουθώντας περαιτέρω πτώση το 2000 και φτάνοντας το 0.8% του ΑΕΠ. Για το έτος 2001 που διανύουμε, υπάρχει η εκτίμηση ότι θα μετατραπεί σε πλεόνασμα κατά 0.5%. Όμως, αν και σε καθοδική πορεία, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ εξακολουθεί να είναι ο 3ος υψηλότερος στη Ζώνη του Ευρώ μετά το Βέλγιο και την Ιταλία (111% του ΑΕΠ και στις δύο χώρες).

Αφού εξετάστηκε η συνολική οικονομική κατάσταση της Ελλάδας για τα τελευταία έτη, είναι χρήσιμο να παρουσιαστεί η εικόνα της χώρας σε ενδο-εθνικό/περιφερειακό επίπεδο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4⁶

Κατανομή ΑΕΠ και ανεργία ανά περιφέρεια

Περιφέρειες	κ.κ ΑΕΠ 2001 (εκατ. δρχ.)	Δείκτης μεταβολής του κ.κ. ΑΕΠ 2001 (με δείκτη 100 το σύνολο της χώρας)	% Ανεργίας 2000	% Συμμετοχής στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας, 1998
Αν. Μακεδ.-Θράκη	3.62	89.60	8.8	5.0
Κεντρ. Μακεδονία	3.96	98.02	10.9	16.7
Δυτική Μακεδονία	3.88	96.04	14.9	2.7
Θεσσαλία	3.56	88.12	12.3	6.1
Ηπειρος	3.40	84.16	11.3	2.7
Ιόνια Νησιά	3.97	98.27	9.0	1.9
Δυτική Ελλάδα	3.39	83.91	10.3	5.7
Στερεά Ελλάδα	4.05	100.25	13.9	5.6
Πελοπόννησος	3.41	84.41	9.2	4.9
Αττική	4.52	111.88	12.0	38.5
Βόρειο Αιγαίο	3.53	87.38	7.1	1.6
Νότιο Αιγαίο	4.74	117.33	11.5	3.2
Κρήτη	4.07	100.74	6.9	5.5
M.O. χώρας	4.04	100	11.2	100

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία που υπάρχουν για την χρονιά που σχεδόν έχουμε διανύσει, από τις 13 ελληνικές περιφέρειες μόνο οι 4 –Στερεά

⁶ Πηγή: www.economics.gr

Ελλάδα (4.05%), Αττική (4.52%), Ν. Αιγαίο (4.74%) και Κρήτη (4.07%) - έχουν κατά κεφαλή εισόδημα μεγαλύτερο από τον μέσο εθνικό όρο (4.04%). Ταυτόχρονα όμως, ανήκουν στις περιφέρειες εκείνες που κατά το 2000 εμφάνισαν ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο του μέσου εθνικού (11.2%), με εξαίρεση μόνο την Κρήτη η οποία είχε και το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας στη χώρα (6.9%).

Το ΑΕΠ της χώρας είναι συγκεντρωμένο σε δύο μόλις περιφέρειες, την Αττική και την Κεντρ. Μακεδονία, οι οποίες αθροιστικά συμμετείχαν στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, το 1998, με ποσοστό 55.2%. Οι υπόλοιπες περιφέρειες καταλαμβάνουν πολύ μικρά ποσοστά του συνόλου του ΑΕΠ. ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην 3η υψηλότερη θέση συμμετοχής στο ΑΕΠ βρίσκεται η περιφέρεια της Ηεσσαλίας με ποσοστό μόλις 6.1%. Για το 2001, οι περιφέρειες αυτές διατηρούν την υψηλή τους ιέση στην παραγωγή του κ.κ. ΑΕΠΙ, με τις περιφέρειες όμως του Ν.Αιγαίου και της Κρήτης να έχουν την πρωτιά.

Με την πιο πάνω παρουσίαση, ολοκληρώσαμε την εξέταση της ελληνικής οικονομίας και τις ανισότητες που υπάρχουν σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Με την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, η εξασφάλιση της επιβίωσης της ελληνικής οικονομίας μέσα στα νέα πλαίσια απαιτούσε την λήψη πολύ σοβαρών αποφάσεων και προσπαθειών για ταχύτατη εξυγίανση, ακόμα και με βάση τις συνθήκες τις οποίες αντιμετώπιζε ήδη από παλαιότερα, στα τότε πλαίσια της Ε.Ε. Στο βραχύ μεσοδιάστημα μέχρι την ένταξή της στην ΟΝΕ, επιτεύχθηκε η εξυγίανση και η προώθηση της ανάπτυξης σε ορισμένους τουλάχιστον κλάδους. Δυστυχώς, όμως, η όλη προσπάθεια των φορέων της οικονομικής πολιτικής περιορίστηκε σε επιδιώξη επίτευξης των αριθμητικών κριτηρίων σύγκλισης που θα εξασφάλιζαν την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ («κονομαστική σύγκλιση»). Η αναλυτική –όσο επιτρέπεται στα πλαίσια της εργασίας μας- ανάλυση των μακροοικονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας και η σύγκρισή της με τις υπόλοιπες οικονομίες των χωρών-μελών της κοινότητας σε ακόλουθο κεφάλαιο, αποδεικνύουν την απόσταση των υπεραισιόδυξων εκτιμήσεων για την ελληνική οικονομική κατάσταση από την πραγματικότητα.

3.2 ANTIKEIMENIKOI ΣΚΩΤΗΘΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ -

Αφού ολοκληρώσαμε με την μέχρι τώρα μελέτη, την παρουσίαση της σημερινής κατάστασης του ελληνικού περιφερειακού προβλήματος, μπορούμε στη συνέχεια να παραθέσουμε τους αντικειμενικούς σκοπούς που κάθε χώρα-μέλος της Ε.Ε. επιθυμεί να πραγματοποιήσει μέσω της άσκησης της περιφερειακής πολιτικής του. Οι σκοποί αυτοί μπορούν να ταξινομηθούν σε κάποιες βασικές κατηγορίες :

- i) Μείωση της διαφοράς που παρουσιάζεται στο επίπεδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος των περιφερειών έτσι ώστε να επιτευχθεί η βέλτιστη ισοκατανομή του εισοδήματος.
- ii) Μείωση της ανεργίας στις περιφέρειες στις οποίες είναι περισσότερο συγκεντρωμένη.
- iii) Αύξηση του μέσου ρυθμού εκμεταλλεύσεων των εθνικών πλουτοπαραγωγικών πόρων και παρεμπόδιση της υποαπασχόλησής τους.
- iv) Μείωση των πληθυσμιακών πιέσεων στις περιφέρειες όπου παρατηρείται πληθυσμιακή συμφόρηση, όπως στα μεγάλα αστικά κέντρα και τις μητροπολιτικές πόλεις.
- v) Διατήρηση και ενίσχυση του πολιτιστικού περιβάλλοντος των περιφερειών.
- vi) Επίτευξη μιας καλύτερης ισορροπίας μεταξύ του πληθυσμού και του περιβάλλοντος για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος.
- vii) Αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης των περιφερειών μέσα από την καταπολέμηση των πληθωριστικών τάσεων.

Είναι εμφανές ότι οι σκοποί της εθνικής (αλλά και κοινοτικής) περιφερειακής πολιτικής δεν είναι μόνο οικονομικοί αλλά κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί. Επιπλέον, το ευρύ φάσμα το οποίο καλύπτουν είναι λογικό να προκαλεί συγκρούσεις και αντιφάσεις μεταξύ των σκοπών και των μέτρων για την πραγμάτωσή τους. Για παράδειγμα, η προσπάθεια μείωσης της ανεργίας μπορεί να οξύνει τις πληθωριστικές πιέσεις μιας περιφέρειας.

Για τον καλύτερο σχεδιασμό των μέτρων πολιτικής και την αξιολόγησή τους, θα ήταν χρήσιμο οι σκοποί να εκφραστούν και σε ποσοτικούς όρους. Ειδικότερα, χρειάζεται να καθοριστούν ποσοτικοί στόχοι για κάθε αντικειμενικό σκοπό, στη συνέχεια να οριστεί χρονικά πότε αυτοί θα επιτευχθούν και τρίτον, να γίνει στάθμιση κάθε σκοπού ώστε να μπορεί να γίνει η ιεράρχησή τους κατά σειρά προτεραιότητας. Γενικότερα, η αντιμετώπιση του προβλήματος προσδιορισμού και ιεράρχησης των αντικειμενικών σκοπών της περιφερειακής πολιτικής, επηρεάζεται από τις πολιτικές επιλογές που καθορίζουν την αναπτυξιακή πολιτική, το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, τη διεθνή συγκυρία, τη γεωγραφική κατανομή των φυσικών πόρων, το διαθέσιμο στατιστικό υλικό κ.ά.

Στην επόμενη ενότητα θα εξετάσουμε τα διάφορα μέτρα που χρησιμοποιούνται κράτη-μέλη της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση του περιφερειακού τους προβλήματος.

3.3 ΜΕΣΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιδιώκει να ευνοήσει την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιοχών της με μια μεταφορά πόρων από τις πιο εύπορες περιφέρειες. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται συνήθως τα κράτη-μέλη για να αντιμετωπίσουν τα περιφερειακά τους προβλήματα είναι δύο ειδών :

- Βελτίωση των υποδομών και κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών.
- Επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις και φορολογικές απαλλαγές για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε αυτές τις περιοχές.

Ειδικότερα, οι ενισχύσεις που χορηγούν οι χώρες-μέλη στις οικονομικές μονάδες για να εγκατασταθούν στις υποστηριζόμενες περιφέρειες είναι :

i) οικονομική και κοινωνική υποδομή

Η οικονομική υποδομή δημιουργεί εξωτερικές οικονομίες, βελτίωση της παραγωγικότητας, αύξηση της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων κλπ. Η κατηγορία

αυτή των μέτρων διακρίνεται περαιτέρω σε υποδομές για τις επιχειρηματικές μονάδες, όπως η δημιουργία βιομηχανιών περιοχών, ανέγερση προκατασκευασμένων εργοστασίων, κατασκευή οδικού δικτύου. Σκοπός αυτών των έργων είναι η πρωτεύουσα και ανάληψη επιχειρηματικών προτοβουλιών που διαφυρετικά ήταν δύσκολο ή αδύνατο να αναληφθούν. Επιπλέον, πραγματοποιούνται έργα υποδομής τοπικού χαρακτήρα, όπως η δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσεως του εργατικού δυναμικού, κατοικιών, υγειονομικών κέντρων και έργων που προάγουν την πολιτιστική ιστορία κάθε περιφέρειας. Στην κατηγορία αυτή των μέτρων περιφερειακής ανάπτυξης εντάσσονται και τα έργα περιφερειακής υποδομής, όπως είναι η αποκέντρωση δημοσίων οργανισμών, δημιουργία πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, κατασκευή δικτύων υδρεύσεως, κέντρων καθαρισμού λυμάτων, σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, κλπ.

Η οικονομική υποδομή αποτελεί αναμφισβήτητα το σπουδαιότερο μέσο περιφερειακής πολιτικής, καθώς μακροχρόνια τα έργα αυτά μεταβάλλουν τη διάρθρωση της οικονομίας και προωθούν την αναπτυξιακή διαδικασία των περιφερειών.

ii) επιδοτήσεις – επιχορηγήσεις

Οι κεφαλαιακές επιχορηγήσεις και τα συστήματα παροχής δανείων με ευνοϊκούς όρους, θεωρούνται από τα σημαντικότερα οικονομικά κίνητρα και έχουν πολλά πλεονεκτήματα, όπως ότι παρακάμπτεται το πρόβλημα χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που στερούνται πόρων προς επένδυση, μειώνεται ο επιχειρηματικός κίνδυνος ενώ παράλληλα αυξάνεται η ρευστότητά τους, υπάρχει διαφάνεια των δημοσίων δαπανών αλλά και άμεσος υπολογισμός της σχέσης κόστους-οφέλους που επιδρά στην επιλογή τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων.

Η χορήγηση ευνοϊκών δανείων για την ανάληψη επενδυτικών δραστηριοτήτων έχουν το σοβαρό πλεονέκτημα ότι προκειμένου να χορηγηθεί ένα τέτοιο δάνειο, γίνεται χρηματοοικονομική αξιολόγηση του έργου και έτσι η αποδοτική χρησιμοποίηση του δανείου εξασφαλίζεται καλύτερα.

iii) φορολογικά κίνητρα

Ο περιφερειακός διαφορισμός των φορολογικών κινήτρων επηρεάζει την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων, ανάλογα με τις ρυθμίσεις που ισχύουν σε κάθε περιφέρεια. Τα σημαντικότερα φορολογικά κίνητρα είναι τα υψηλά ή χαμηλά ποσοστά αποσβέσεων, φορολογικές απαλλαγές για τα κέρδη, από τα κέρδη από εξαγωγές, από την κατανάλωση ενέργειας, απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος κλπ.

iv) έλεγχοι και αντικίνητρα

Ως συμπλήρωμα των οικονομικών κινήτρων και προκειμένου να περιοριστούν οι επενδύσεις στις κορεσμένες ή αναπτυγμένες περιφέρειες, υιοθετούνται από τις χώρες-μέλη κάποια μέτρα κρατικής παρέμβασης με τη μορφή συστημάτων ελέγχου και μέτρων αποθάρρυνσης. Για την αντιμετώπιση συγκυριακών προβλημάτων λαμβάνονται συνήθως βραχυχρόνια μέτρα, ενώ μακροχρόνια αντικίνητρα και έλεγχοι πραγματοποιούνται για την ενίσχυση των διαρθρωτικών μεταβολών υπέρ των καθυστερημένων περιφερειών. Οι άδειες ανέγερσης βιομηχανικών εγκαταστάσεων αποτελούν ένα σύστημα ελέγχου, ενώ οι ειδικοί φόροι εγκατάστασης, η επιβολή δυσμενών όρων δόμησης και ειδικών φόρων μεταφορών αποτελούν μέτρα αποθάρρυνσης των επιχειρήσεων να εγκατασταθούν και να επενδύσουν σε κορεσμένες περιφέρειες.

v) θεσμικά μέτρα

Με την πραγματοποίηση θεσμικών αλλαγών, το κράτος-μέλος επιτυγχάνει την αποκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών και την ενίσχυση των περιφερειακών υπηρεσιών ανάπτυξης και προγραμματισμού. Με τον τρόπο αυτό αποσυμφορίζονται τα αστικά κέντρα και οι περιφέρειες καρπούνται τα οφέλη των εξωτερικών οικονομιών που δημιουργούνται από την μεταφορά των υπηρεσιών σε αυτές. Άλλα θεσμικά μέτρα είναι η προτίμηση των προϊόντων των επαρχιακών επιχειρήσεων σε δημόσιους διαγωνισμούς για τις προμήθειες του Δημοσίου, καθώς και η αύξηση του πυσιστού των δημοσίων δαπανών για την ανάπτυξη των προβληματικών περιφερειών.

Τα παραπάνω μέσα ονομάζονται πρωτεύοντα μέτρα περιφερειακής πολιτικής. Προς το τέλος όμως της δεκαετίας του '70 άρχισε να εμφανίζεται ένας νέος τύπος πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης⁷ που ασκούνται αποκεντρωτικά «εκ των κάτω» από τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές και στοχεύουν στην ενίσχυση της ανάπτυξης μιας συγκεκριμένης περιοχής. Η άποψη αυτή προβάλλεται και από το ίδιο το πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση –την οποία θα εξετάσουμε σε επόμενο κεφάλαιο– και αναφέρεται συγκεκριμένα ότι «ιαμιά συγκεντρωτική ή συστηματική οργάνωση της αναπτυξιακής δράσης δεν είναι σε θέση να λάβει υπόψη της την ποικιλία των τοπικών καταστάσεων».⁸ Ετσι λοιπόν, με την πολιτική της ενδογενούς ανάπτυξης, υιοθετούνται τα νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής, τα οποία είναι :

i) Τοπική Ανάπτυξη

Οι δημόσιες επενδύσεις σε βασικές υποδομές (δίκτυα μεταφορών και επικοινωνιών, οργανωμένες βιομηχανικές περιοχές κλπ.) και τα κίνητρα περιφερειακής ανάπτυξης (φορολογικές απαλλαγές, επιδοτήσεις κλπ.) που απευθύνονται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες πραγματοποιούν νέες παραγωγικές επενδύσεις στην περιφέρεια. Σκοπός των δύο αυτών εργαλείων είναι η ενίσχυση της ενδογενούς τοπικής ανάπτυξης. Ασφαλώς, το κατά πόσο αυτά τα μέτρα θα αποδειχθούν αποτελεσματικά, εξαρτάται από το βαθμό εξειδίκευσης της τοπικής οικονομίας, το μέγεθος των επιχειρήσεων σε κάθε περιφέρεια προς υποστήριξη, τις παραγωγικές αλληλεπιδράσεις, τη διάχυση των καινοτομιών και τους τοπικούς θεσμούς.

ii) Μικρομεσαία Επιχείρηση (MME)

Η μικρομεσαία επιχείρηση λόγω του μεγέθους της μπορεί να προσαρμόζεται γρήγορα στις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν και να αντιμετωπίζει τους επιχειρηματικούς κινδύνους με ευελιξία, διαφοροποιώντας πολύ γρήγορα την παραγωγή της.

⁷ Για θεωρητική προσέγγιση του μοντέλου «εκ των κάτω» μπορούμε να ανατρέξουμε στους Friedmann-Weaver, 1979 ή στους Stohr-Taylor, 1981.

⁸ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕΚ), Οδηγός για τη Μεταρρύθμιση των Κοινοτικών Διαφθρωτικών Ταμείων, Εγγραφο, Λουξεμβούργο, 1989, σελ.13.

Η ίδρυση ΜΜΕ υψηλής τεχνολογίας στον τομέα των εφαρμογών και των υπηρεσιών τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), μέσω της ανάπτυξης μηχανισμών όπως τα κεφάλαια υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital) κ.ά., θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και τα προϊόντα τους θα ικανοποιούν την άμεση ζήτηση ενσωματώνοντας παράλληλα καινοτομικές ιδέες. Επομένως είναι ευνόητο πόσο χρήσιμο μέτρο περιφερειακής πολιτικής αποτελούν οι ΜΜΕ για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας και την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της οικονομίας των περιφερειών.

iii) Νέες τεχνολογίες

Η επίδραση της υψηλής και νέας τεχνολογίας στην περιφερειακή πολιτική είναι καθοριστικής σημασίας και για το λόγο αυτό πολλές χώρες-μέλη έχουν εφαρμόσει στις προβληματικές περιφέρειες τους προγράμματα που αποσκοπούν στην βελτίωση του καινοτομικού τους περιβάλλοντος. Η νέα τεχνολογία αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα : στο επίπεδο των πρωτότυπων ιδεών και εφευρέσεων και στο επίπεδο των εφαρμογών τους κατά τις οποίες πραγματοποιούνται καινοτομικές δραστηριότητες και στη συνέχεια επιδιώκεται η διάχυσή τους στο χώρο.

Η βελτίωση του καινοτομικού περιβάλλοντος στα πλαίσια του κράτους επιχειρείται μέσω προγραμμάτων αναβάθμισης της εκπαίδευσης, ενίσχυσης των κέντρων ερευνών και καινοτομιών, εκσυγχρονισμού των τηλεπικοινωνιών και των αεροδρομίων και παρότρυνσης των βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας για παραγωγή καινοτομικών προϊόντων.

3.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η επιτυχία κάθε πολιτικής προϋποθέτει ένα κατάλληλο χειρισμό και προγραμματισμό έτσι ώστε να μπορέσουν τα μέτρα να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς. Στην περίπτωση της περιφερειακής ανάπτυξης, η στρατηγική ασκήσεως αυτής της πολιτικής είναι η πορεία την οποία πρέπει να

ακολουθήσουν οι αρμόδιοι φορείς προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί με τη βοήθεια των διαθέσιμων μέσων.

Δανειζόμενοι ένα χαρακτηριστικό προσδιορισμό και περιγραφή των Lewis & Chambers (1989), η έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού είναι το «πώς να φτάσουμε από το εδώ στο εκεί». Ι`α να το επιτύχουμε αυτό πρέπει να γνωρίζουμε δύο καταστάσεις: ποιό είναι το «εδώ» και ποιό είναι το «εκεί». Στο σχεδιασμό στρατηγικής η πρώτη κατάσταση ονομάζεται «κατάσταση ανάλυσης» ή αλλιώς «που βρισκόμαστε τώρα» και η δεύτερη «αντικειμενικοί στόχοι» ή «που θέλουμε να πάμε». Ο στρατηγικός σχεδιασμός καλύπτει αυτό το χάσμα δίνοντας τον τρόπο του πώς να φτάσουμε από εδώ που βρισκόμαστε τώρα, στο εκεί όπου θέλουμε να καταλήξουμε⁹.

Ο καθορισμός, όμως, και η επιλογή των κατάλληλων στρατηγικών αποφάσεων είναι από τα πιο σημαντικά και πολύπλοκα προβλήματα στο γενικότερο πλαίσιο της άσκησης περιφερειακής πολιτικής. Αυτό ισχύει διότι οι στρατηγικές επιλογές επηρεάζονται από πολλούς, συχνά αλληλοσυγκρουόμενους παράγοντες, οι οποίοι περιορίζουν την εφαρμογή ομοιόμορφων λύσεων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων. Στη συνέχεια εξετάζονται οι παράγοντες οι οποίοι δημιουργούν διλήμματα στους φορείς άσκησης εθνικής –αλλά και κοινοτικής– περιφερειακής πολιτικής και τελικά διαμορφώνουν το πλέγμα των στρατηγικών επιλογών.

Η αποδοχή του πρωτεύοντα στόχου της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης έφερε την περιφερειακή πολιτική μπροστά σε ένα βασικό πρόβλημα: μέχρι ποιό βαθμό μπορούν να συμπλεύσουν η ισότητα και η αποτελεσματικότητα στον προσδιορισμό των στρατηγικών αποφάσεων; Οι προσπάθειες για επίτευξη της ισότητας μεταξύ των περιφερειών δεν μπορούν εύκολα να είναι και αποδοτικές για το σύνολο της εθνικής οικονομίας. Εεκινώντας με διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, η άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων (ισότητα) θα σήμαινε την επίτευξη ίδιων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης. Όμως,

⁹ Lewis, R.C. and Chambers, S. (1989), *Marketing Leadership in Hospitality*, New York, p. 541.

κάτι τέτοιο συνεπάγεται ότι οι αρχικές ανισότητες μεταξύ των περιφερειών θα διατηρηθούν και θα διευρυνθούν. Η αντίφαση βρίσκεται στο ότι είναι αδύνατο οι περιοχές με αναπτυξιακά προβλήματα να έχουν αναπτυξιακές επιδόσεις πολύ καλύτερες από εκείνες των ήδη ανεπτυγμένων περιοχών.

Στην επιλογή της κατάλληλης στρατηγικής συνυπολογίζεται και το γεγονός ότι η παρεμπόδιση της ελεύθερης επιλογής τόπου εγκατάστασης κινδυνεύει να δημιουργήσει συνθήκες αρνητικές για τις παραγωγικές επενδύσεις οι οποίες θα χωρισθετηθούν σε μια προβληματική περιφέρεια προκειμένου αυτή να αναπτυχθεί, κατάσταση που θα επηρεάσει και το σύνολο της εθνικής οικονομίας.

Η σύνδεση αποδοτικότητας και δικαιοσύνης έφερε σε δεύτερο επίπεδο το ζήτημα της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης και επέτρεψε τη στροφή των στόχων της περιφερειακής πολιτικής από την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη στη συνολική εθνική ανάπτυξη. Η στρατηγική της περιφερειακής ανάπτυξης κυριαρχείται από την αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία προτείνει τη δημιουργία «ισχυρών περιφερειακών πόλων έλξης» για τις επενδύσεις –εγχώριες και αλλοδαπές. Η δημιουργία «πόλων ανάπτυξης» στις κατάλληλες περιφέρειες επιτρέπει την εναρμόνιση των εθνικών και περιφερειακών στόχων, χωρίς απώλεια από το συνολικό ρυθμό εθνικής οικονομικής ανάπτυξης.

Η σχέση μεταξύ εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης έχει διαμορφώσει δύο τάσεις στην περιφερειακή πολιτική. Η πρώτη θεωρεί την εθνική ανάπτυξη ως «ανταγωνιστική» στις περιφέρειες (competitive growth) και η δεύτερη ως «προκύπτουσσα» από την ανάπτυξη κάθε περιφέρειας χωριστά (generative growth). Οι δύο αυτές τάσεις αποτέλεσαν την αφετηρία για την εξέταση του στρατηγικού διδύμου της «εκ των ἀνω» και της «εκ των κάτω ανάπτυξης».

Η κατανεμόμενη εθνική ανάπτυξη υποστηρίζει ότι υπάρχουν όρια στην ανάπτυξη της κάθε περιφέρειας τα οποία διαμορφώνονται από το επίπεδο εθνικής ανάπτυξης. Επομένως, αφού υπάρχει τέτοιο όριο, η κάθε περιφέρεια αναπτύσσεται σε βάρος της άλλης και με βάση το κριτήριο της αποδοτικότητας γίνεται η επιλογή των περιφερειών που θα υποστηριχθούν αναπτυξιακά. Η δεύτερη κατεύθυνση της

πιοκύπουσας ανάπτυξης υποστηρίζει πως κάθε περιφέρεια μπορεί να αναπτύσσεται σύμφωνα με τις δυνατότητες που η ίδια έχει και πως ο ρυθμός ανάπτυξης της μιας δεν λειτουργεί εις βάρος της άλλης. Όλοι μαζί οι αναπτυξιακοί ρυθμοί των περιφερειών συνιστούν τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης. Καμμία από τις δύο πολιτικές όμως δεν ικανοποιεί το κριτήριο της ισότητας – δικαιοσύνης καθώς η διαπεριφερειακή ανακατανομή της «ανταγωνιστικής ανάπτυξης» περιορίζεται από τα εθνικά όρια, ενώ στην «γενικευμένη ανάπτυξη» δεν υπάρχει καν αναπτυξιακή ανακατανομή, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι προβληματικές περιφέρειες θα απομακρύνονται διαρκώς από τις αναπτυγμένες.

Ωστόσο, η ουσία της άσκησης περιφερειακής πολιτικής δεν εξαντλείται στη απλή μεταβίβαση εισοδήματος και πόρων από τις ευημερούσες προς τις προβληματικές περιφέρειες. Απεναντίας, η μακροπρόθεσμη επίλυση στο πρόβλημα του χαμηλού εισοδηματικού επιπέδου των προς υποστήριξη περιφερειών, χρίζει αναγκαία την περιφερειακή ανακατανομή της ανάπτυξης. Με την προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας περιφερειακά και εθνικά αντιμετωπίζεται το πρόβλημα και όχι οι συνέπειές του και ταυτόχρονα ασκείται και κοινωνική πολιτική καθώς η ενίσχυση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών με μεταβιβαστικές πληρωμές θα αποτελούσε συνεχή ροή παροχών και επιδείνωση των δημοσίων οικονομικών (είτε σε εθνικό είτε σε κοινοτικό επίπεδο).

Έχουμε αρχικά αναφέρει ότι η στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα διάφορα μέτρα για την καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Πώς λοιπόν θα ανακατανεμηθούν οι συντελεστές εργασία και κεφάλαιο μεταξύ των περιφερειών; Το πρόβλημα στρατηγικής στο σημείο αυτό έγκειται στο εάν η περιφερειακή ισορροπία θα στηριχθεί στην αποκέντρωση του κεφαλαίου ή στη μετανάστευση της εργασίας. Στην πρώτη περίπτωση προσελκύονται ή αποκεντρώνονται οι επενδύσεις στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και στη δεύτερη περίπτωση δεν γίνεται καμια παρέμβαση και έτσι η εργασία μεταναστεύει στις ανεπτυγμένες περιφέρειες όπου υπάρχει επενδυμένο κεφάλαιο. Η στρατηγική της περιφερειακής πολιτικής στην

περίπτωση αυτή είναι η δημιουργία των κατάλληλων κινήτρων για την εγκατάσταση νέων παραγωγικών επενδύσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στις περιφέρειες.

Τελειώνοντας την εξέταση στη στρατηγική της περιφερειακής ανάπτυξης, μπορούμε να αναφέρουμε και μια σύγχρονη αντιμετώπιση του περιφερειακού προβλήματος¹⁰, το οποίο επιδιώκει να ξεφύγει από τις στρατηγικές της «εκ των κάτω ανάπτυξης» (δημοκρατικό πρότυπο) και της «εκ των ἀνω ανάπτυξης» (τεχνοκρατικό πρότυπο). Πρόκειται για τον «περιφερειακό πειραματισμό» (Regional Experimentalism), σύμφωνα με τον οποίο οι περιφέρειες μπορούν να αναπτυχθούν ανάλογα με την ικανότητά τους να μαθαίνουν σε επίπεδο προϊόντων, διαδικασιών και οργανωτικών δομών και να προσαρμόζονται στις πιέσεις που ασκεί ο ανταγωνισμός. Το προβάδισμα και το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που μπορούν να επιτύχουν εξαρτάται από την ταχύτητα απορρόφησης της γνώσης στα 3 πιο πάνω επίπεδα. Το πρότυπο του περιφερειακού πειραματισμού ενθαρρύνει την καινοτομία και την ανταλλαγή γνώσης. Για το σκοπό αυτό δημιουργεί προϋποθέσεις για την ενίσχυση της εγγύτητας της δημόσιας διοίκησης και των ιδιωτικών επιχειρήσεων και για την βελτίωση των σχέσεων εμπιστοσύνης και διαλόγου, ώστε να υιοθετηθεί η διαδικασία κοινής αναπτυξιακής στρατηγικής που θα στηρίζεται στην καινοτομία και την τοπική εμπειρία.

Προσπαθώντας να μελετήσουμε τις στρατηγικές που ακολούθησε η Ελλάδα για την καταπολέμηση των περιφερειακών της ανισοτήτων κατά τις περιόδους εφαρμογής των Α' και Β' Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης 1985-1999, μπορούμε να διακρίνουμε δύο διαφορετικές κατευθύνσεις στρατηγικής:¹¹

Η πρώτη στρατηγική εφαρμόστηκε από το 1985 μέχρι το 1993 και διακρίνεται κυρίως για τη μεγάλη διασπορά των διαθέσιμων πόρων σε μικρά έργα υποδομής σε ολόκληρη τη χώρα. Υπερίσχυσε δηλαδή το κριτήριο της ανάγκης ή της ισότητας σε αντίθεση με το κριτήριο του δυναμισμού ή της

¹⁰ Η αναφορά στη συγκεκριμένη θεώρηση του περιφερειακού προβλήματος αντλήθηκε από το άρθρο του Νίκου Ι. Κόνσολα, *Η Καινοτομική Στρατηγική Της Ε.Ε στις Ελληνικές Περιφέρειες*, περιοδικό ΤΑΣΕΙΣ (2001)

¹¹ Πηγή: www.ipa.panteion.gr, Ν.Ι. Κόνσολας, «Το 'Σχέδιο Ανάπτυξης' για την προσαρμογή στην ΟΝΕ», ΙΠΕ

αποτελεσματικότητας. Η πολιτική αυτή στήνει την οικονομική διαστημιότητα και διευκόλυνε τη βελτίωση του επιπέδου ζωής στις αγροτικές και περιμετρικές περιοχές. Αναβάθμισε το επαρχιακό δίκτυο μεταφορών και ενίσχυσε τον εκσυγχρονισμό των μικρών γεωργικών επιχειρήσεων και την ίδρυση ξενοδοχείων μικρού και μεσαίου μεγέθους σε πολλές περιοχές. Κύριο επιχείρημα εναντίον της στρατηγικής αυτής είναι ότι η εφαρμογή της είχε ως αποτέλεσμα την υστέρηση της χώρας στην έγκαιρη προώθηση των μεγάλων έργων υποδομής, που αποτελούν προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων από το εξωτερικό, όπως αποδεικνύεται από το παρόντα γεγονότα της Πορτογαλίας.

Η δεύτερη στρατηγική, που καλύπτει το χρονικό διάστημα από το 1994 μέχρι το 1999, στοχεύει στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης σ' ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων με κύριο μέσο τα μεγάλα έργα υποδομής εθνικής σημασίας, που ενισχύουν την εξωστρέφεια της οικονομίας και τη διασύνδεση της χώρας με τα γεωγραφικά υποσύνολα που την περιβάλλουν. Η πολιτική αυτή, χωρίς να εγκαταλείπει την εφαρμογή μέτρων ισόρροπης ανάπτυξης της χώρας, βελτιώνει τη ανταγωνιστικότητα, αναβαθμίζει το περιβάλλον και δημιουργεί καλλιτερες συνθήκες διαβίωσης στα αστικά κέντρα. Βέβαια το κύριο πρόβλημα της περιόδου αυτής, που είναι η ανάγκη αύξησης των ευκαιριών απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, παραμένει και εντείνεται στις κατηγορίες των γυναικών και των νέων πτυχιούχων ΛΕΙ.

3.5 ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Στην τελευταία ενότητα του παρόντος κεφαλαίου θα μπορούσαν να αναφερθούν τα κριτήρια με τα οποία η κάθε χώρα-μέλος επιλέγει τις περιφέρειες τις οποίες θα υποστηρίζει για την αντιμετώπιση του περιφερειακού τους προβλήματος. Στην πράξη οι περιφέρειες με κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα συμπίπτουν, χωρίς όμως να ταυτίζονται, με τις «βοηθούμενες περιφέρειες». Σε αρκετές όμως περιπτώσεις λαμβάνουν βοήθεια περιοχές που δεν έχουν προβλήματα. Είναι άξιο

λόγου το γεγονός ότι στην ΕΕ έχει κριθεί ότι οι περιφέρειες προς...υποστήριξη πρέπει να καλύπτουν το 46.7% του συνολικού πληθυσμού. Για την περίοδο 1994-1999, το 51.8% (πίνακας 5) του συνολικού πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επιλέξιμο για βοήθεια από τα διάφορα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Με βάση τη σχετική νομοθεσία σε κάθε κράτος-μέλος παρατηρούμε ότι στις περισσότερες χώρες δεν υπάρχει ένας συστηματικός τρόπος επιλογής των περιοχών για βοήθεια και κάθε φορέας και ομάδα πιέζει για την επέκταση των κριτηρίων επιλογής στις περιοχές των δικών τους συμφερόντων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5¹²

% ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΠΡΟΣ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Χώρα	1998-99	Διαρθρωτικοί πόροι 1994-99
Βέλγιο	35.0	31.5
Δανία	(20.0)	15.3
Γερμανία	38.1	31.1
Ελλάδα	100.0	100.0
Ισπανία	76.0	84.5
Γαλλία	42.4	46.2
Ιρλανδία	100.0	100.0
Ιταλία	48.9	48.0
Λουξεμβούργο	42.7	42.5
Ολλανδία	17.3	24.3
Λυστρία	35.1	39.9
Πορτογαλία	100.0	100.0
Φινλανδία	41.6	54.0
Σουηδία	18.5	26.0
Ηνωμένο Βασίλειο	38.2	41.7
EUR 15	46.7	51.8

Το ότι δεν υπάρχει συστηματικός τρόπος προσέγγισης του θέματος δε σημαίνει πως εκλείπουν και τα αντικείμενικά κριτήρια. Η επιλογή των περιφερειών ανάπτυξης μπορεί να γίνει με : το κατά κεφαλή εισόδημα, τα ποσοστά ανεργίας, την εξέλιξη του πληθυσμού, την μετανάστευση, το ποσοστό γεωργικής απασχόλησης,

¹² Πηγή: Yill, D., Bachtler, J. and Wishdale, F. (1999), *European Regional Incentives 1999*.

τον αριθμό θέσεων εργασίας ανά 1000 κατοίκους, την απόσταση της κατοικίας από το χώρο εργασίας, τη βιομηχανική διάρθρωση, το χαμηλό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, το χαμηλό επίπεδο διαβίωσης, κλπ. Παρατηρούμε, βεβαίως, πως τα περισσότερα κριτήρια είναι αρνητικοί κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες και πως σπάνια ένα τοπικό πλεονέκτημα γίνεται αφορμή για επιλογή της περιφέρειας για ανάπτυξη. Σε αυτό συντελεί και το γεγονός ότι εάν είναι δύσκολη η επιλογή των αντικειμενικών κριτηρίων για τον προσδιορισμό των προβληματικών περιφερειών, είναι ακόμα πιο δύσκολο να ενσωματωθούν σε αυτά και οι παράγοντες εκείνοι που δείχνουν τις δυνατότητες κάθε περιφέρειας.

Μία πρόταση κριτηρίων για την επιλογή περιορισμένου αριθμού περιφερειών οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλλουν στον εθνικό αναπτυξιακό ρυθμό, είναι η πιο κάτω¹³:

- α) πρέπει να υπάρχει στην περιφέρεια ένα κέντρο το οποίο θα χρησιμεύσει ως βάση για το ξεκίνημα της ανάπτυξης (take off),
- β) η ανάπτυξη πρέπει να είναι εφικτή με λογικό κόστος,
- γ) οι εξωτερικές οικονομίες να είναι καλύτερες από ότι σε άλλες υποψήφιες περιφέρειες,
- δ) η οικονομική διάρθρωση πρέπει να είναι τέτοια ώστε να προσφέρεται για περαιτέρω ανάπτυξη και γενικότερα η επιλογή των περιφερειών προς ανάπτυξη να έχει μια ικανοποιητική διασπορά σε ολόκληρη τη χώρα.

¹³ Klaasen, L. H. (1968), *Regionale economie en regioonaal – economische politiek in Nederland*, Rotterdam, p. 13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΟΡΙΣΜΟΣ

Παρά την εικόνα ευημερίας που εμφανίζει στο σύνολό της η Ευρωπαϊκή Ένωση, στο εσωτερικό της παρουσιάζει μια σαφώς άνιση κατανομή του πλούτου της οφειλόμενη βασικά στις ιδιαίτερες εδαφοκλιματολογικές και οικονομικές συνθήκες των χωρών-μελών της. Τα ευρωπαϊκά κράτη σήμερα αντιμετωπίζουν πολλές οικονομικές προκλήσεις, όπως την ταχεία εξέλιξη των τεχνολογιών, των συστημάτων παραγωγής και οργάνωσης, την παγκοσμιότητα της οικονομίας η οποία συνεπάγεται ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού, την ανταγωνιστικότητα κλπ. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής απαιτεί κάτι πολύ παραπάνω από την απλή ανακατανομή των πόρων στα λιγότερα ευνοημένα κράτη και τις περιφέρειές τους. Απαιτεί μεθοδικές ενέργειες μέσω του συντονισμού των εθνικών και κοινοτικών οικονομικών πολιτικών. Η περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπληρώνει αυτές των κρατών-μελών και τις επεκτείνει και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στη συνθήκη της Ρώμης τον Μάρτιο του 1957 - συνθήκη με την οποία ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η οποία πολύ αργότερα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993 μετονομάζεται σε Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) – δεν υπάρχει ειδικό κεφάλαιο που πραγματεύεται την περιφερειακή πολιτική στο επίπεδο της τότε ΕΟΚ. Υπάρχουν όμως άμεσες και έμμεσες αναφορές στα περιφερειακά προβλήματα. Αυτή καθαυτή η περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας διαμορφώθηκε στη δεκαετία του '70, συνειδητοποιώντας τις περιφερειακές διαφορές και το γεγονός ότι χωρίς την επιρροή της Κοινότητας, οι εθνικές κυβερνήσεις αδυνατούσαν να επεξεργαστούν και να εφαρμόσουν κάποια μέτρα των δικών τους περιφερειακών πολιτικών.

Η περιφερειακή πολιτική της ΕΕ θεσπίστηκε το 1974 με απόφαση της διάσκεψης κορυφής του Παρισιού που προέβλεπε την υιοθέτηση μιας κοινής αντιμετώπισης του προβλήματος των περιφερειακών ανισοτήτων. Η περιφερειακή

πολιτική της Κοινότητας στοχεύει στο να περιορίσει και να εξαλείψει την απόσταση που χωρίζει τις πλούσιες ή οικονομικά ανεπτυγμένες περιοχές της κοινότητας από τις φτωχές ή οικονομικά υποβαθμισμένες περιοχές και ακόμα να προλάβει την εμφάνιση νέων ανισοτήτων. Γεγονός πάντως είναι ότι οι περιφερειακές ανισότητες στην Κοινότητα φαίνονται να αυξάνονται αντί να μειώνονται όσο προχωρά η οικονομική ενοποίηση, γιατί η συνεχής απελευθέρωση της κίνησης προϊόντων και συντελεστών ευνοεί περισσότερο τις αναπτυγμένες περιοχές και λιγότερο τις σχετικά καθυστερημένες περιοχές της Κοινότητας.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1987 και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών το 1988, προχώρησαν ένα ακόμη βήμα αναθεωρώντας και συντονίζοντας ακόμη περισσότερο τις δραστηριότητες των περιφερειακών οργάνων της ΕΕ και διπλασιάζοντας τους πόρους για την άσκηση της περιφερειακής πολιτικής. Τέθηκε έτσι σε λειτουργία η νέα περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας, η οποία βασίζεται κυρίως στο συντονισμό εθνικών και κοινοτικών πολιτικών για την ενίσχυση των περιοχών που έχουν την μεγαλύτερη ανάπτυξη για την οικονομική απογείωσή τους.

4.2 ΛΟΓΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ~~ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ~~ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ένταση και η σημασία του περιφερειακού προβλήματος στην ΕΕ, όπως θα παρουσιαστεί αναλυτικά, στηρίζεται στα εξής δεδομένα :

- Οι περιφερειακές ανισότητες έχουν μεγαλύτερη ένταση σε κοινοτικό παρά σε εθνικό επίπεδο. Οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας είναι πολύ μεγαλύτερες από τις διαφορές στο εσωτερικό των κρατών-μελών.
- Η ανεργία, μία από τις σημαντικότερες πηγές περιφερειακών ανισοτήτων, τείνει να είναι συγκεντρωμένη σε συγκεκριμένες περιοχές: μεγάλα αστικά κέντρα, περιοχές παραχμάζουσες βιομηχανικά και περιοχές με αναπτυξιακή καθυστέρηση.

- Τα φαινόμενα χωρικής πόλωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας, πέρα από τις γνωστές διαιρέσεις του Βορρά-Νότου και κέντρου-περιφέρειας, επεκτείνονται μετά τις εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη και τις επικείμενες διευρύνσεις της ΕΕ και σε ένα νέο άξονα Δύσης-Ανατολής.

Τα παραπάνω επιχειρήματα χρίζουν απαραίτητο το σχεδιασμό των διαρθρωτικών παρεμβάσεων της ΕΕ, οι οποίες στηρίζονται σε τέσσερις βασικές αρχές-κατευθύνσεις:

- i) Στην εταιρική σχέση η οποία απαιτεί τη συνεργασία και τη συμμετοχή όλων των επιπέδων (Ένωση, κράτος-μέλος, περιφέρεια) στις διάφορες φάσεις της σχεδίασης, προετοιμασίας και εφαρμογής των ενεργειών. Η αρχή της εταιρικής σχέσης στηρίζει στις σχέσεις συνεργασίας όλο το οικοδόμημα των προγραμμάτων και του προγραμματισμού και εμπλέκει ως ισότιμους εταίρους όλους τους συναρμόδιους φορείς. Απορρέει δε, από τις πιο κάτω αρχές.
- ii) Στην αρχή της προσθετικότητας που σημαίνει ότι η κοινοτική βοήθεια ενισχύει αλλά δεν αντικαθιστά τις προσπάθειες των περιφερειών και των κρατών. Η αρχή αυτή δημιουργήθηκε προκειμένου να εξασφαλιστεί ρητά ότι οι δημόσιες δαπάνες της χώρας-μέλους θα διατηρηθούν στα ίδια επίπεδα ώστε ο οικονομικός αντίκτυπος των κοινοτικών παρεμβάσεων θα είναι πραγματικός.
- iii) Στην αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις για μια δημόσια ενέργεια θα πρέπει να λαμβάνονται σε επίπεδο όσο το δυνατόν πλησιέστερο στον πολίτη δηλαδή, στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο διοικητικής οργάνωσης ενός κράτους (κοινότητα, δήμος, νομός ή περιφέρεια). Με, τον τρόπο αυτό, η επικουρικότητα και η εταιρική σχέση προωθούν την αποκέντρωση αλλά και ενισχύουν την θέση των περιφερειακών και τοπικών αρχών. «Η Κοινότητα δρα μόνο εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.»¹

¹ Συνθήκη του Μάαστριχτ, 7 Φεβρουαρίου 1992, άρθρο 3B.

Οι περιφερειακές ενισχύσεις, όταν εφαρμόζονται σωστά, αποτελούν απαραίτητα μέσα όχι μόνο για την περιφερειακή ανάπτυξη, αλλά και για τη συνεχή και ισόρροπη πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεδομένου όμως ότι η ενιαία αγορά καθιστά δυνατό τον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων περιοχών των κρατών-μελών για την προσέλκυση επενδύσεων, τα πλεονεκτήματα που παρέχονται από τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις της Κοινότητας μπορεί να υπερκαλύψουν τις περιφερειακές ανισότητες τις οποίες κλήθηκαν να αμβλύνουν και τελικά να αλληλοεξουδετερωθούν. Οι περιφερειακές ενισχύσεις θα γίνονταν απλά πιο δαπανηρές και θα παρείχαν αδικαιολόγητα οφέλη στις ενισχυόμενες περιφέρειες. Λπό αυτά διαπιστώνεται ότι ένας βασικός λόγος της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής είναι η αντιπαράθεση και ο συντονισμός των εθνικών περιφερειακών πολιτικών. Παράλληλα, εξετάζονται και οι επιπτώσεις που προκαλούνται σε περιφέρειες της ίδιας χώρας από την αναπτυξιακή πολιτική μιας άλλης περιφέρειας του ίδιου κράτους, καθώς ακόμη και οι επιπτώσεις που ενδεχόμενα να δημιουργήσει σε άλλες χώρες-μέλη η περιφερειακή ανάπτυξη μιας άλλης χώρας. Έτσι, ο συντονιστικός ρόλος της ΕΕ επιτρέπει την επέμβασή της για αποτελεσματική ενίσχυση των προβληματικών περιοχών και την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών της.

Η μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά έχει την τάση να ενισχύει τους προϋπάρχοντες πόλους έλξης και ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων. Αν αφήνονταν τελείως ελεύθεροι οι μηχανισμοί της αγοράς, θα λειτουργούσαν κυρίως προς όφελος των πλουσίων περιοχών. Με τις διευρύνσεις της ΕΕ, την Ενιαία Οικονομική Αγορά και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται τις συνθήκες που δημιουργούνται και εγκαθίστανται στις περιοχές της Ευρώπης όπου οι υποδομές είναι πιο αναπτυγμένες, όπου το εργατικό δυναμικό είναι πιο κατάλληλο ή πιο φθηνό και γενικότερα το οικονομικό περιβάλλον είναι πιο προσαρμοσμένο στις δραστηριότητές τους. Για τον λόγο αυτό μερίμνησε η ΕΕ και με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ επιβάλλεται η καθιέρωση της Κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής για την επίτευξη συνοχής μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ.

Ενας τρίτος λόγος για την κοινοτική παρέμβαση είναι το γεγονός ότι η ΟΝΕ διευρύνει τις προοπτικές για όλα τα κράτη-μέλη και με τις ανταλλαγές αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να επιτρέψει στις προβληματικές χώρες να καλύψουν την καθυστέρησή τους. Συγχρόνως, όμως, τα κράτη-μέλη χάνουν κάποιες δυνατότητες ενεργειών στο νομισματικό και δημοσιονομικό πεδίο που θα τους επέτρεπαν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους σε διεθνές επίπεδο. Ιδιαίτερα για ορισμένες χώρες, όπως είναι η Ελλάδα, οι οποίες δεν διαθέτουν καν τους οικονομικούς πόρους να αντιμετωπίσουν τα περιφερειακά τους προβλήματα, η κοινοτική περιφερειακή πολιτική είναι απαραίτητη για την υποστήριξή τους. Χωρίς τις ενισχύσεις της ΕΕ και τις μεταφορές πόρων από τις εύρωστες στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες της Κοινότητας, οι ανισότητες θα είχαν οξυνθεί περισσότερο.

Οι μεγάλες αναπτυξιακές διαφορές είναι ανεπίτρεπτες σε μία κοινότητα. 'Όχι μόνο δεν είναι δυνατόν να αντισταθμιστεί η ευμάρεια ορισμένων περιοχών με την υποβάθμιση άλλων περιοχών, αλλά η υπανάπτυξη των τελευταίων περιοχών σημαίνει εγκατάλειψη οικονομικών ευκαιριών, οι οποίες μπορούν να είναι επωφελείς για το σύνολο της ΕΕ. Καθώς, λοιπόν, επιδιώκεται μαζί με την οικονομική ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η κοινωνική και πολιτική ολοκλήρωση, η παρουσία της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής από την Κοινότητα, αποτελεί ένα ακόμη λόγο για την επιδίωξη της ισότητας μεταξύ του συνόλου των ευρωπαϊκού πληθυσμού.'

4.3 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ .

Υπάρχουν δύο τρόποι υποδιαιρεσης των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ο πρώτος τρόπος εξυπηρετεί τη συλλογή στατιστικών στοιχείων και την λήψη μέτρων περιφερειακής πολιτικής από τις χώρες-μέλη και ο δεύτερος τρόπος χρησιμεύει στην λήψη μέτρων και γενικότερα την άσκηση αναπτυξιακής περιφερειακής πολιτικής από τα όργανα της ΕΕ.

4.3.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Με σκοπό να υπάρξει μια ενιαία διαίρεση των εδαφικών μονάδων για την παραγωγή των κοινοτικών περιφερειακών στατιστικών, η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT) σε συνεργασία με άλλες κοινοτικές υπηρεσίες, κατάρτισε την ονοματολογία των εδαφικών μονάδων για τις στατιστικές μελέτες,. Κάθε χώρα-μέλος υποδιαιρείται ιεραρχικά σε τρία επίπεδα: NUTS 1, NUTS 2 και NUTS 3.

Η Ελλάδα χωρίζεται σε 4 εδαφικές μονάδες (περιφέρειες) της κατηγορίας NUTS 1:

1. Βόρεια Ελλάδα
2. Κεντρική Ελλάδα
3. Αττική
4. Νησιά

Οι περιφέρειες του επιπέδου NUTS 1 διαιρούνται περαιτέρω στις 13 περιφέρειες του επιπέδου NUTS 2 ως εξής:

Βόρεια Ελλάδα: 1. Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

2. Κεντρική Μακεδονία
3. Δυτική Μακεδονία
4. Θεσσαλία

Κεντρική Ελλάδα: 6. Ιόνια Νησιά

7. Δυτική Ελλάδα
8. Στερεά Ελλάδα
9. Πελοπόννησος

Αττική: 10. Αττική

Νησιά: 11. Βόρειο Αιγαίο

12. Νότιο Αιγαίο
13. Κρήτη

Στο επίπεδο NUTS 3 η χώρα διαιρείται στους 51 νομούς της.

4.3.2 ΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών κοινοτικών ταμείων και ο συντονισμός των παρεμβάσεών τους, τις οποία πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών το 1988, διαμόρφωσαν τρεις κατηγορίες προβληματικών περιοχών:

- α) τις αναπτυξιακά καθυστερημένες περιοχές,
- β) τις περιφέρειες σε βιομηχανική παραγωγή και
- γ) τις γεωργικές περιφέρειες.

Κοινό χαρακτηριστικό των τριών αυτών κατηγοριών είναι η κατεξοχήν τους ασχολία σε παραδοσιακές οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες όμως δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ικανοποιητικούς ρυθμούς απασχόλησης, παραγωγικότητας και αύξησης εισοδήματος. Επιπλέον, στις περιφέρειες αυτές το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι χαμηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο, η ανεργία είναι μακροχρόνια και σε υψηλό επίπεδο και υπάρχει συνεχής ροή εργατικού δυναμικού προς άλλες περιφέρειες².

Ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα περιφερειακά προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτές οι περιοχές, διακρίνονται στις ακόλουθες:

- i) **Αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες:** 'Όλες οι περιφέρειες αυτής της κατηγορίας βρίσκονται στην περιφέρεια της χώρας στην οποία ανήκουν ή και της Κοινότητας. Επίσης στις καθυστερημένες περιφέρειες ανήκουν και ορισμένα νησιά τα οποία είτε είναι πολύ μικρά, όπως τα ελληνικά νησιά, είτε είναι πολύ απομακρυσμένα, όπως Κανάριοι Νήσοι, Αζόρες, Μαδέρα, γαλλικά υπερπόντια εδάφη. Οι προβληματικές αυτές περιφέρειες χαρακτηρίζονται από ανεπάρκεια ή ερήμωση των υποδομών τους σε κάθε παραγωγικό και βιομηχανικό άλαδο, εγκατάλειψη των αγροτικών περιοχών και πληθυσμιακή υπερσυγκέντρωση στις πόλεις, οι οποίες μαστίζονται από ανεργία των νέων και των μη ειδικευμένων εργαζόμενων.

² Βλέπε στο Παράρτημα, τους χάρτες X4.3.2.I, X4.3.2.II και X4.3.2.III καθώς και τους πίνακες 4.3.2.I-II και 4.3.2.II-II.

ii) **Φθίνουσες βιομηχανικές περιφέρειες:** Ο χύριος όγκος του πληθυσμού αυτών των περιφερειών απασχολείται σε παρακμάζοντες βιομηχανικούς κλάδους, όπως υφαντουργία, ανθρακωρυχεία, μεταλλεία, ναυπηγεία. Στις πλειψηφία των περιπτώσεων η παρακμή αυτών των κλάδων οφείλεται στην εξάντληση των φυσικών πόρων, τον ανταγωνισμό τους από τρίτες χώρες με φθηνό εργατικό δυναμικό και α' ύλες ή την πλεονάζουσα παραγωγή τους συγκριτικά με την παγκόσμια ζήτηση των παραγόμενων προϊόντων τους. Η πολύ υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα των περιφερειών αυτών, το ανησυχητικό επίπεδο ανεργίας, η εγκατάλειψη βιομηχανικών εγκαταστάσεων και περιοχών και η περιβαλλοντική μόλυνση είναι παράγοντες που τις γαρακτηρίζουν.

iii) **Προβληματικές αγροτικές περιφέρειες:** Στις περιοχές αυτές η απουσία δημιουργίας νέων απασχολήσεων οδήγησαν στην πληθυσμιακή εγκατάλειψη τους κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια. Αντιπροσωπεύουν πάνω από το 20% του εδάφους της ΕΕ αλλά μόνο το 9% του πληθυσμού της. Ο νησιωτικός ή ορεινός γαρακτήρας κάποιων από των περιφερειών αυτής της κατηγορίας και η απόσταση από τα μεγάλα οικονομικά κέντρα, γαρακτηρίζουν τις προβληματικές αγροτικές ζώνες.

iv) **Περιφέρειες με ιδιαίτερα χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού:** Βρίσκονται στο βόρειο τμήμα της ΕΕ (Φινλανδία, Σουηδία) και μειονεκτούν εξαιτίας της απομακρυσμένης θέσης τους και του σκληρού ψυχρού κλίματός τους. Είναι γεωγραφικά απομονωμένες και αντιμετωπίζουν προβλήματα πληθυσμιακής συρρίκνωσης.

v) **Πολύ απομακρυσμένες περιφέρειες :** Τα υπερπόντια γαλλικά εδάφη, οι Αζόρες, οι Κανάριοι Νήσοι, η Μαδέρα και τα νησιά του Αιγαίου, ανήκουν στην κατηγορία αυτή αντιμετωπίζοντας οικονομικά και διαρθρωτικά προβλήματα τα οποία επιδεινώνονται από την μεγάλη απόσταση, την μικρή τους έκταση, τις μορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες και τον νησιωτικό τους γαρακτήρα.

vi) **Προβληματικές αστικές περιφέρειες:** Οι περιφέρειες αυτές συμπίπτουν με τα μεγάλα, πλούσια, αστικά και βιομηχανικά κέντρα της ΕΕ στα οποία

συγκεντρώνεται ασύμφωνα με πληθυσμός και οι οικονομικές δραστηριότητες, ωστόσο του τριτογενούς τομέα. Βασικά χαρακτηριστικά τους είναι η ερήμωση ορισμένων περιοχών του κέντρου με αντίστοιχο υπερπληθυσμό των προαστίων τους, υποβάθμιση και μόλυνση του περιβάλλοντος και κορεσμό των δυνατοτήτων πραγματοποίησης έργων υποδομής και χωροταξίας.

4.4 ΟΡΓΑΝΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να παρουσιάσουμε τα όργανα της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής. Μέσα από τη δράση και λειτουργία τους στοχεύουν στη σχεδίαση, οργάνωση και εφαρμογή των κατάλληλων προγραμμάτων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες, τα οποία σε συνδυασμό με τις εθνικές πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης θα καταπολεμήσουν τις ανισότητες που αποτελούν τροχοπέδη στην οικονομική και κοινωνική συνοχή των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Η πρώτη προσπάθεια διαμόρφωσης μιας περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια της Κοινότητας είναι όταν τον Μάρτιο του 1975 ιδρύεται το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, το οποίο έχει την ειδική αποστολή να συμβάλλει στην ανάπτυξη των μειονεκτικών περιφερειών, στοχεύοντας στην εξάρθρωση των περιφερειακών ανισοτήτων στην ΕΕ. Αποτελεί το βασικό όργανο της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, συνοδεύοντας και συμπληρώνοντας τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές και κατανέμοντας το σύνολο των πόρων του στα κράτη-μέλη με την μορφή επιχορηγήσεων. Το γενικό πεδίο παρέμβασής του είναι η χρηματοδότηση φθινόντων και μειονεκτούντων περιφερειών για : α) παραγωγικές επενδύσεις, β) επενδύσεις σε έργα υποδομής (στους τομείς των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, ενέργειας), γ) επενδύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας, δ) μέτρα εκτίμησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης.

2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ): Ξεκίνησε τη δράση του περιοριζόμενο σε θέματα απασχόλησης του πληθυσμού που ζούσε σε παραδοσιακές περιοχές που είχαν υποστεί υποβάθμιση εξαιτίας της οικονομικής απαξίωσης των προϊόντων που παρήγαγαν, όπως περιοχές ανθρακωρυχείων. Οι στόχοι του όμως επεκτάθηκαν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου υποστηρίζοντας σημαντικές δραστηριότητες του κοινωνικού τομέα. Χορηγεί επιδοτήσεις με προτεραιότητα τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, με στόχο την επανεκπαίδευση του εργατικού δυναμικού, την βελτίωση των συνθηκών εργασίας, την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και την είσοδο στην αγορά εργασίας ορισμένων ομάδων εργαζομένων που είχαν αποκλειστεί από αυτήν με την προσκόλληση τους σε ξεπερασμένους παραδοσιακούς κλάδους.

3. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΓΠΕ-Π): Είναι το κατ'εξοχήν όργανο εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής χρηματοδοτώντας αφενός μεν τις Κοινές Οργανώσεις των αγορών (Τμήμα Εγγυήσεων), αφετέρου δε την εκτέλεση έργων που αποβλέπουν στη βελτίωση των διαρθρώσεων του γεωργικού τομέα. Γενικότερα, ο στόχος του Γεωργικού Ταμείου είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού πληθυσμού.

4. Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλείας (ΧΜΠΑ): Η λειτουργία του στοχεύει στην αναδιάρθρωση του αλευτικού τομέα με την ενίσχυση, ανάπτυξη και τον εξοπλισμό του.

5. Ταμείο Συνοχής (ΤΣ): Το Ταμείο Συνοχής είναι το τελευταίο από τα πέντε Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία, τα οποία αποτελούν τους κυριότερους μηχανισμούς και τα ουσιαστικότερα όργανα παρέμβασης που διαθέτει η Ένωση για την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής των χωρών της. Ιδρύθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και ασχολείται με τη υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών-μελών, των οποίων το κατά κεφαλή εισόδημα είναι χαμηλότερο του 90% του μέσου κοινοτικού εισοδήματος – Ελλάδα, Πορτογαλία,

Ισπανία. Η δράση του ΤΣ αφορά τους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος.

6. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ): Αποτελεί έναν ανεξάρτητο κοινοτικό οργανισμό χρηματοδότησης αναπτυξιακών επενδύσεων. Αν και χορηγεί δάνεια και όχι επιχορηγήσεις, όπως το ΕΤΠΑ, ο χαρακτήρας της είναι μη κερδοσκοπικός. Το μεγαλύτερο μέρος των πόρων της εξασφαλίζεται από τη διάθεση δημοσίων ή ιδιωτικών ομολόγων στις κεφαλαιαγορές των χωρών-μελών καθώς και στις διεθνείς αγορές. Πρόκειται για το πρώτο χρηματοδοτικό όργανο περιφερειακής πολιτικής στην ΕΕ μιας και η ίδρυση του ΕΤΠΑ ήρθε πολύ αργότερα, το 1975, ενώ η ΕΤΕ ιδρύθηκε το 1958 με τη Συνθήκη της Ρώμης. Η ΕΤΕ χρηματοδοτεί επενδύσεις στον τομέα της βιομηχανίας, της ενέργειας και σε έργα υποδομής που συμβάλλουν:

- α) στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη
- β) στον εκσυγχρονισμό και την μετατροπή βιομηχανικών μονάδων και
- γ) στην εκτέλεση προγραμμάτων που ενδιαφέρουν από κοινού τις χώρες-μέλη ή και την Κοινότητα στο σύνολό της.

7. Νέο Κοινοτικό Μέσο Παρέμβασης: ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη των έργων υποδομής των ενεργειακών πόρων και επενδύσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που βρίσκονται κυρίως σε προβληματικές περιφέρειες της ΕΕ.

8. Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρωπα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ): Συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη με την χρηματοδότηση προγραμμάτων εκπαίδευσης εργατικού δυναμικού που βρίσκεται σε περιφέρειες σε βιομηχανική παραγωγή, την προσέλκυση νέων βιομηχανιών, την κατασκευή εργατικών κατοικιών κ.ά.

9. Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής (ΕΠΕ): Κύριο έργο της ΕΠΕ είναι η άσκηση κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής και ο συντονισμός των εθνικών περιφερειακών πολιτικών. Επιπλέον, βοηθά τις εθνικές διοικητικές αρχές στη σύνταξη προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης και γνωμοδοτεί για την έγκριση τους. Αποτελείται από εκπροσώπους των χωρών-μελών, μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και έναν παρατηρητή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

10. Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Είναι η «αυθέρνηση» της Ένωσης. Αποτελεί την κινητήρια δύναμή της, την αφετηρία κάθε δράσης της ΕΕ. Η οποιαδήποτε νομοθετική διαδικασία στην ΕΕ ξεκινά με πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δρα για το ευρωπαϊκό συμφέρον και με την αρχή της επικουρικότητας, δηλαδή προσπαθεί να μην υπερβαίνει τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει ευρείες αρμοδιότητες: εκτός από την θέσπιση νομοθετημάτων, λαμβάνει μέτρα για την προστασία της ευρωπαϊκής αγοράς, την υγεία των καταναλωτών, μπορεί να απαγορεύσει εξαγορές ή συγχωνεύσεις επιχειρήσεων καθώς και να αποτελέσει το διαπραγματευτή της ΕΕ για συνεργασίες με τρίτες χώρες.

11. Επιτροπή των Περιφερειών (ΕΠ): Είναι από τα νεώτερα όργανα της ΕΕ, ιδρύθηκε από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Μάαστριχτ 1992). Η Επιτροπή των Περιφερειών μεριμνά για την τήρηση της ταυτότητας και των περιφερειακών και τοπικών προνομίων. Ζητείται υποχρεωτικά η γνώμη της στους τομείς της περιφερειακής πολιτικής, του περιβάλλοντος και της εκπαίδευσης. Αποτελείται από εκπροσώπους των περιφερειακών και τοπικών αρχών των κρατών-μελών. Εκφράζει και υπερασπίζει την αρχή της επικουρικότητας.

12. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ): Πρόκειται για ένα καθαρά συμβουλευτικό όργανο, με το οποίο εκπροσωπούνται οι παραγωγικές τάξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρχικά, η ΟΚΕ γνωμοδοτούσε σε θέματα κοινωνικά και οικονομικά, αλλά σήμερα πλέον το δικαίωμα αυτό έχει επεκταθεί και μπορεί να γνωμοδοτεί για οποιοδήποτε ζήτημα κοινοτικού ενδιαφέροντος.

13. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Εκλεγόμενο κάθε πέντε έτη με άμεση καθολική ψηφοφορία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί τη δημοκρατική έκφραση 374 εκατομμυρίων Ευρωπαίων πολιτών. Σε αυτό εκπροσωπούνται, συγκεντρωμένες σε πανευρωπαϊκούς πολιτικούς σχηματισμούς, οι μεγαλύτερες πολιτικές τάσεις που υφίστανται στα κράτη μέλη. Το Κοινοβούλιο έχει τρία βασικά καθήκοντα:

α) Από κοινού με το Συμβούλιο εκτελεί νομοθετική αποστολή, δηλ. θεσπίζει την ευρωπαϊκή νομοθεσία (οδηγίες, κανονισμούς, αποφάσεις). Η συμμετοχή του

συμβάλλει στην εξασφάλιση της δημοκρατικής νομιμότητας για τα θεσπιζόμενα κείμενα.

β) Μαζί με το Συμβούλιο ασκεί δημοσιονομικά καθήκοντα, μπορεί να τροποποιεί τις κοινοτικές δαπάνες και να εγκρίνει τους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων. Σε τελευταίο βαθμό εγκρίνει τον προϋπολογισμό στο σύνολό του.

γ) Ασκεί δημοκρατικό έλεγχο στην Επιτροπή. Εγκρίνει τον διορισμό των μελών της και διαθέτει εξουσία μομφής κατά του εν λόγω οργάνου. Ασκεί επίσης πολιτικό έλεγχο επί όλων των οργάνων.

4.5 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η πρώτη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και των λοιπών χρηματοδοτικών οργάνων έγινε το 1988, όταν με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, κρίνεται από την 'Ενωση ότι η κοινοτική δράση πρέπει να είναι συγκεντρωμένη σε λίγους μόνο στόχους προκειμένου να είναι αποτελεσματική. Έτσι, καθορίστηκαν έξι πρωταρχικοί στόχοι για την άσκηση της ευρωπαϊκής περιφερειακής ανάπτυξης. Αργότερα, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες προτεραιότητες της ΕΕ, τις εμπειρίες από την προηγηθείσα μεταρρύθμιση των Ταμείων και τη δημιουργία του Ταμείου Συνοχής, έγιναν ορισμένες τροποποιήσεις οι οποίες βελτιώνουν την προσπάθεια της ΕΕ για ενίσχυση των περιφερειών της για την περίοδο 1994-1999. Κυρίαρχος, ωστόσο, σκοπός της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ είναι η μείωση των υπαρχουσών περιφερειακών ανισοτήτων και η πρόληψη της δημιουργίας νέων, μέσω της μεταβίβασης κοινοτικών πόρων προς τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Η προώθηση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και η συμπλήρωση των εθνικών ενεργειών για ανάπτυξη, είναι επωφελής για το σύνολο της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης.

4.5.1 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Οι έξι πρωταρχικοί στόχοι στους οποίους συγκεντρώθηκε για την περίοδο 1994-1999 το 85% των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων, καθώς και τα κοινοτικά όργανα που επιδιώκουν την επίτευξή τους, παρατίθενται πιο κάτω:

- **Στόχος 1:** Προώθηση της ανάπτυξης και της προσαρμογής των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση. Το 70% περίπου του συνόλου των πόρων των ταμείων, το απορροφά ο στόχος αυτός. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ).

Κριτήρια ένταξης στο στόχο: το κατά κεφαλή ΑΕΠ να είναι κατώτερο ή να πλησιάζει το 75% του κοινοτικού μέσου όρου.

- **Στόχος 2:** Ανασυγκρότηση των περιφερειών, παραμεθόριων περιοχών ή τμημάτων περιοχών (περιλαμβανομένων των περιοχών αγοράς εργασίας και των αστικών κέντρων) που πλήττονται σοβαρά από την βιομηχανική παρακμή. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ). Περίπου 11% των πόρων διατίθενται για το σκοπό αυτό.

Κριτήρια ένταξης στο στόχο: το μέσο ποσοστό ανεργίας και το ποσοστό βιομηχανικής απασχόλησης να είναι υψηλότερο του κοινοτικού μέσου όρου, μείωση της απασχόλησης στη βιομηχανία.

- **Στόχος 3:** Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, διευκόλυνση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων και των προσώπων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας. (ΕΚΤ, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ).
- **Στόχος 4:** Διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων στις μεταβολές της βιομηχανίας και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής. (ΕΚΤ, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ).
- **Στόχος 5α:** Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της κοινής γεωργικής πολιτικής. (ΕΓΤΠΕ-Π, ΧΜΠΑ).

- **Στόχος 5β:** Διευκόλυνση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αγροτικών περιοχών. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π, ΕΤΕ).

Κριτήρια ένταξης στο στόχο: χαμηλό επίπεδο κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης και, συμπληρωματικά, υψηλό ποσοστό απασχόλησης στη γεωργία, χαμηλό επίπεδο γεωργικού εισοδήματος, χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού.

Επιπλέον, με την πράξη προσχώρησης της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας δημιουργήθηκε ένας νέος στόχος για τα Διαρθρωτικά Ταμεία:

- **Στόχος 6:** Προώθηση της ανάπτυξης των ιδιαίτερα αραιοκατοικημένων περιφερειών. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π, ΧΜΠΑ).

Οι στόχοι 1, 2, 5β και 6 έχουν καθαρά περιφερειακό χαρακτήρα. Αφορούν μόνο ορισμένες περιοχές ή τμήματα επιλεξιμων περιοχών. Οι υπόλοιποι στόχοι καλύπτουν το σύνολο του εδάφους της ΕΕ και διαθέτουν 15% των διαθέσιμων πόρων.

4.5.2 Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ – ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ 2000-2006

Στις 24 και 25 Μαρτίου 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνεδριάζει στο Βερολίνο και διαμορφώνει το «Πρόγραμμα Δράσης 2000». Συγκεντρώνεται σε αυτό ένα σύνολο μεταρρυθμίσεων που πρέπει να εφαρμοστούν για να ανταποκριθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στις προκλήσεις της μελλοντικής διεύρυνσης που θα αυξήσει τον πληθυσμό της κατά 105 εκατομμύρια, του αυξανόμενου ανταγωνισμού από την «παγκοσμιοποίηση» της οικονομίας και ταυτόχρονα της αναγκαίας συγκράτησης του προϋπολογισμού της για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής σύγκλισης.

Στο πλαίσιο αυτό επαναπροσδιορίζονται και οι στόχοι των διαρθρωτικών ενισχύσεων προς τις λιγότερο εύρωστες περιφέρειες για την περίοδο 2000-2006.

Τρεις είναι οι πρωταρχικοί στόχοι για την νέα περίοδο:

- **Στόχος 1:** προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π, ΧΜΠΑ).

Ο στόχος αυτός έχει παραμείνει ο ίδιος και οι επιλέξιμες περιφέρειες του στόχου 6 καθώς και οι ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες, θα ενσωματωθούν στο στόχο 1 για την περίοδο 2000 – 2006.

- **Στόχος 2:** στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ).

Ο νέος αυτός στόχος συνενώνει τους στόχους 2 και 5β και ταυτόχρονα διευρύνεται ώστε να συμπεριλάβει και άλλες περιφέρειες με έλλειψη οικονομικής διαφοροποίησης (αστικές προβληματικές περιοχές, περιοχές εξαρτώμενες από την αλυσίδα και διερχόμενες κρίση και περιοχές σε μετατροπή με έντονη εξάρτηση από τον τομέα των υπηρεσιών).

- **Στόχος 3:** στήριξη της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης. (ΕΚΤ).

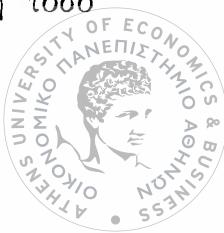
Στο στόχο αυτό συνενώνονται οι παλαιοί στόχοι 3 και 4 και αφορά την απασχόληση έτσι όπως έχει προβλεφθεί από τη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ το 1997.

Τα μέτρα για τον παλαιό στόχο 5α θα χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Προσανατολισμού, στα πλαίσια του στόχου 1 και σε άλλες περιπτώσεις από το ΕΓΤΠΕ- Τμήμα Εγγυήσεων και το ΧΜΠΑ στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.

4.5.3 ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Η άσκηση της περιφερειακής πολιτικής από τα κοινοτικά όργανα και τις χώρες-μέλη ακολουθεί κάποιες συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Οι άξονες αυτοί είναι οι εξής πέντε:

1. **Συντονισμός** των εθνικών περιφερειακών πολιτικών: ο συντονισμός των περιφερειακών πολιτικών των χωρών-μελών αποσκοπεί στην εναρμόνιση τόσο

μεταξύ των διαφόρων περιφερειακών πολιτικών των εθνών - μελών, όσο και με τους κοινοτικούς στόχους. Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η αποτελεσματικότητα των κοινοτικών στόχων και ταυτόχρονα μειώνεται ο συναγωνισμός των χωρών-μελών προκειμένου να προσελκύσουν τις ζένες επενδύσεις.

2. *Περιφερειακοί αντίκτυποι* άλλων κοινοτικών πολιτικών: ο άξονας αυτός έχει ιδιαίτερη σημασία για την αποτελεσματική και δίκαιη ενίσχυση των περιφερειών διότι συνεκτιμώνται διάφοροι παράγοντες, οι οποίοι πολλές φορές προκύπτουν κατά την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών. Με το σωστό συντονισμό και παρακολούθηση των εθνικών περιφερειακών ενισχύσεων δύναται να εντοπιστούν ορισμένες δυσμενείς επιπτώσεις των ενισχύσεων στο ίδιο το κράτος-μέλος ή σε περιφέρειες άλλης χώρας, οι οποίες επιτείνουν τις περιφερειακές ανισότητες. Επιπλέον, εκτός από την πρόληψη αρνητικών αντίκτυπων, με την εκτίμηση των άλλων κοινοτικών περιφερειακών ενισχύσεων μπορεί να γίνει δυνατή η εκμετάλλευση πλεονεκτημάτων από τις κλαδικές πολιτικές σε κοινοτικό επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό, ο έλεγχος των ενισχύσεων συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της ΕΕ.

3. *Χρηματοδοτικές παρεμβάσεις* σε αναπτυξιακά προγράμματα: η κατεύθυνση αυτή της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής αναφέρεται στις χρηματοδοτικές παρεμβάσεις και ενισχύσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων για τα αναπτυξιακά σχέδια των ευρωπαϊκών περιφερειών, καθώς και στους διάφορους κανονισμούς συντονισμού των οργάνων της ΕΕ.

4. *Ενιαίο πλαίσιο περιφερειακού προγραμματισμού*: μέσα από τον άξονα αυτό, η Ένωση διευκολύνεται στην κατανομή των διαθέσιμων πόρων της καθώς η κατάρτιση των περιφερειακών προγραμμάτων από τα κράτη-μέλη γίνεται με βάση ένα κοινό πλαίσιο προσδιορισμού των προβλημάτων, των σκοπών και των μέσων για την επίλυσή τους.

5. *Καθορισμός προτεραιοτήτων*: οι προτεραιότητες που θέτει κάθε χώρα-μέλος για την περιφερειακή της ανάπτυξη, ανταποκρίνονται περισσότερο στις αληθινές ανάγκες των περιφερειών της, όταν υπάρχει κάποιο επίπεδο ανάλυσης. Η ανάλυση

των προτεραιοτήτων επιτυγχάνεται μέσα από την παρακολούθηση και μελέτη των περιοδικών εκθέσεων, των στατιστικών δεδομένων και διαφόρων κοινωνικο-οικονομικών μεγεθών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτών των αναλύσεων, προκύπτουν και τα ανάλογα προγράμματα από εθνικής και κοινοτικής πλευράς.

Οι συνεχείς όμως διευρύνσεις της ΕΕ έκαναν ακόμη πιο έντονες τις περιφερειακές ανισότητες και επομένως και την ανάγκη για εξεύρεση νέων τρόπων ελέγχου και διάχυσης των κοινοτικών ενισχύσεων. Μέσα σε αυτή την λογική, η Επιτροπή το 1997 στο Λουξεμβούργο, θέσπισε νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις για την περίοδο 2000-2006. Προκειμένου λοιπόν, να μειωθούν τα προβλήματα των λιγότερο εύπορων περιφερειών και στοχεύοντας πάντοτε προς την οικονομική και κοινωνική συνοχή των χωρών-μελών της ΕΕ, για την νέα περίοδο 2000-2006 οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίζονται οι κοινοτικές ενισχύσεις, είναι:

- α) Οι κοινοτικές ενισχύσεις θα συγκεντρώνονται στις πιο φτωχές περιοχές έτσι ώστε να είναι πιο αποτελεσματικές.
- β) Το συνολικό χορηγούμενο ποσό της κοινοτικής βοήθειας θα μειωθεί και θα κατανεμηθεί καλύτερα μεταξύ των χωρών-μελών της «σύγκλισης» (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία) και των πιο εύπορων κρατών.
- γ) Μεγαλύτερη εξέταση των πραγματικών επιπτώσεων των κοινοτικών προγραμμάτων στην απασχόληση. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται η δυνατότητα παροχής ενισχύσεων όχι μόνο για επενδύσεις αλλά και για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- δ) Μεγαλύτερη ταύτιση των περιοχών που επιλέγονται για κοινοτική υποστήριξη και των περιφερειών στις οποίες κατανέμονται τους πόρους τους τα διαρθρωτικά ταμεία.

Με την μέχρι τώρα ανάλυσή μας, έχουμε αναφερθεί και αναλύσει τα κοινοτικά όργανα που σχετίζονται με την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ, τους πρωτεύοντες στόχους και τους κατευθυντήριους άξονες στους οποίους στηρίζεται

και δρομολογείται η περιφερειακή αναπτυξιακή πολιτική. Στην επόμενη ενότητα, θα μελετήσουμε τον τρόπο με τον οποίο τα αρμόδια όργανα συντονίζουν τις παρεμβάσεις τους και θέτουν σε λειτουργία τον μηχανισμό της περιφερειακής υποστήριξης των ευρωπαϊκών περιφερειών.

4.6 Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Η κοινοτική περιφερειακή πολιτική επιδιώκει να εξασφαλίσει τη συνοχή μεταξύ των πρωταρχικών της περιφερειακών στόχων και των άλλων κοινοτικών πολιτικών. Για τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο σεβασμό των κανόνων για τον ανταγωνισμό και για τις δημόσιες συμβάσεις, καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης, σύμφωνα με την οποία όλα τα εμπλεκόμενα μέλη (Κοινότητα, χώρα-μέλος, αρμόδια όργανα) αποτελούν εταίρους στην άσκηση περιφερειακής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξασφαλίζει το συντονισμό των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων και του ΧΜΠΑ, αλλά και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων, της ΕΤΕ και των υπολοίπων χρηματοδοτικών οργάνων.

Ο συντονισμός μεταξύ των Ταμείων επικεντρώνεται στα εξής σημεία:

- Στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, τα οποία θα αναλύσουμε στην επόμενη ενότητα και τα οποία αποτελούν προγράμματα υποστήριξης των κρατών-μελών
- Στον πολυετή προγραμματισμό του προϋπολογισμού
- Στην εφαρμογή ολοκληρωμένων μορφών παρέμβασης και
- Στην παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

Επιπλέον, η Επιτροπή μεριμνά για τη συνοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων και του ΧΜΠΑ και:

- της ΕΚΑΧ και της ΕΤΕ,
- των υπολοίπων παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από άλλους πόρους του κοινοτικού προϋπολογισμού,

- των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού που διατίθενται για την ανάπτυξη του ερευνητικού τομέα.

Πώς όμως γίνεται η υλοποίηση των κοινοτικών παρεμβάσεων; Ποια στάδια ακολουθεί η περιφερειακή πολιτική ώστε να ικανοποιηθούν οι στόχοι της ΕΕ για υποστήριξη και συνοχή του ευρωπαϊκού της χώρου και του πληθυσμού της; Στην επόμενη ενότητα θα πραγματευθούμε τον τρόπο δράσης των αρμόδιων κοινοτικών οργάνων.

4.7 ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Η εφαρμογή των παρεμβάσεων ακολουθεί τα παρακάτω τέσσερα στάδια:

- **Σχεδιασμός** των προγραμμάτων από τα κράτη-μέλη και με τη βοήθεια της Επιτροπής, αν αυτή ζητηθεί.
- **Έγκριση** των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης από την Επιτροπή σε στενή συνεργασία με τα άμεσα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη και τις αρμόδιες τοπικές και περιφερειακές αρχές.
- **Υλοποίηση** και εφαρμογή των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης και με την χρήση των κατάλληλων μορφών παρέμβασης.
- **Παρακολούθηση** και **αξιολόγηση** των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και ενδεχόμενη τροποποίησή τους με σκοπό την βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους.

Αναλυτικότερα, η μέθοδος που ακολουθούν οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις στηρίζονται πρωτίστως σε μια πραγματική σύμπραξη μεταξύ της Επιτροπής, της χώρας-μέλους στην οποία θα εφαρμοστεί το πρόγραμμα στήριξης και των αρμόδιων περιφερειακών, εθνικών ή τοπικών αρχών. Η σύμπραξη αυτή και η συνεργασία όλων των εμπλεκομένων φορέων ξεκινά από το πρώτο στάδιο του προγραμματισμού, της χρηματοδότησης των δράσεων, της εκτέλεσης του έργου και, τέλος, της εκτίμησης της αποτελεσματικότητάς του αναφορικά με την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων.

Η πρώτη φάση της υλοποίησης της περιφερειακής πολιτικής είναι η σχεδίαση των προγραμμάτων από τις εθνικές αρχές. Τα προγράμματα αυτά είναι δύο τύπων, τα περιφερειακά και τα εθνικά προγράμματα. Η Ελλάδα ως χώρα η οποία ανήκει εξ' ολοκλήρου στον αντικειμενικό στόχο 1, συντάσσει και υποβάλλει για έγκριση στην Επιτροπή περιφερειακά προγράμματα ή αλλιώς τα **Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ)** και τα **Επιχειρηματικά Προγράμματα**.

Τα ΣΠΑ πρέπει να περιλαμβάνουν:

- *Οικονομική και κοινωνική ανάλυση αποκαλύπτοντας τα κύρια περιφερειακά προβλήματα και τις αιτίες τους. Επιπλέον, η ανάλυση θα περιέχει τα αποτελέσματα των διαρθρωτικών ταμείων κατά το παρελθόν, τις αναπτυξιακές δυνατότητες αλλά και τις δυσκολίες και τις ex-ante επιπτώσεις από την εφαρμογή του παρεμβατικού προγράμματος.*
- *Αντικειμενικούς σκοπούς ανάπτυξης. Το περίγραμμα του αναπτυξιακού προγράμματος πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την απλή παράθεση των ευρύτερων σκοπών, αλλά και την παρουσίαση των ποσοτικά καθορισμένων στόχων, όπου αυτό είναι δυνατό. Τα σημαντικότερα στοιχεία που πρέπει να αναφερθούν είναι το επίπεδο απασχόλησης που θα διαμορφωθεί, οι επιπτώσεις στις οικονομικές δραστηριότητες και στο επίπεδο εισοδήματος.*
- *Αναπτυξιακά μέτρα, δηλαδή περιγραφή των μορφών παρέμβασης με τα διάφορα λειτουργικά προγράμματα.*
- *Ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης στο οποίο καθορίζεται το ύψος και η διάρκεια των συνολικών κοινοτικών, εθνικών και ιδιωτικών κονδυλίων' τα οποία προβλέπονται για τις διάφορες μορφές παρέμβασης.*
- *Εκτέλεση των προγράμματος στην οποία αναφέρεται η διάρκεια των παρεμβάσεων, τα καθήκοντα και οι μέθοδοι κάθε οργάνου για την εξασφάλιση της συνέπειας και του συντονισμού μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του προγράμματος.*

Η Επιτροπή εν συνεχεία και στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης, εκτιμά το ΣΠΑ, τα σχέδια και τις προτεινόμενες δράσεις από την χώρα-μέλος και καταρτίζει το **Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ)** για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις.

Ε.Ε. 'Ενα ΚΠΣ μπορεί να καλύψει περίοδο τριών μέχρι και πέντε χρόνων και στο οποίο, εκτός από τα βασικά σημεία του που έχουν καθοριστεί από το ΣΠΑ και τα οποία μένουν τα ίδια, έχουν προστεθεί και νέα που αφορούν ιδίως τη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης, την επαλήθευση της αρχής της προσθετικότητας και τη συμμετοχή των περιβαλλοντικών αρχών. Αναλυτικότερα, κάθε ΚΠΣ περιλαμβάνει:

- Τους άξονες προτεραιότητας που έχουν θέσει το κράτος-μέλος και η κοινότητα για την κοινή τους δράση σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους, τους ειδικούς στόχους -ποσοτικά προσδιορισμένους όπου αυτό είναι εφικτό- καθώς και την εκτίμηση των αναμενόμενων επιπτώσεων σε μακροοικονομικά μεγέθη και τομείς της οικονομίας.
- Συνοπτική περιγραφή των παρεμβάσεων που δεν αποφασίζονται ταυτόχρονα με το ΚΠΣ και στην οποία υπάρχουν τα κυριότερα είδη των προβλεπόμενων μέτρων.
- Ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, στο οποίο προσδιορίζονται το ύψος και η διάρκεια των συνολικών παρεμβάσεων και κονδυλίων, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών τους (Διαρθρωτικών Ταμείων, ΕΤΕ και άλλων χρηματοδοτικών μέσων).
- Τις διαδικασίες παρακολούθησης, αξιολόγησης και επαλήθευσης της προσθετικότητας (οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις δεν υποκαθιστούν αλλά ενισχύουν τις εθνικές δαπάνες).
- Για τους στόχους 1 και 2, τα ΚΠΣ περιλαμβάνουν και τις διατάξεις που αφορούν την υφιστάμενη περιβαλλοντική κατάσταση, τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των σχεδιαζόμενων ενεργειών και τα προβλεπόμενα μέτρα για τη συμμετοχή των περιβαλλοντικών αρχών στην εκπόνηση και εκτέλεση των προγραμμάτων στήριξης.

Το τρίτο στάδιο στη διαδικασία των κοινοτικών παρεμβάσεων είναι η υλοποίησή τους, όπως έχει αναφερθεί αρχικά. Τα χρηματοδοτικά μέσα μπορούν να παρέμβουν είτε μέσω μιας παροχής συνολικής επιχορήγησης την

διαχειρίζεται.. ένας χρεξιμότητος φορέας. είτε μέσω συγγρηματοδότησης ή των παρέμβασης υποβάλλονται προς την Επιτροπή από τη χώρα-μέλος ή κάποιο άλλο οργανισμό οριζόμενο από το κράτος.

Οι συνολικές πιστώσεις για τις αναλήψεις υποχρεώσεων των διαρθρωτικών ταμείων θα φτάσουν για την περίοδο 2000-2006³ τα 195 δισεκατ. ευρώ (σε τιμές 1999), από τα οποία 69.7% θα διατεθούν για το Στόχο 1, 11.5% για το Στόχο 2, για το Στόχο 3 12.3% και 0.5% θα δοθούν για τις διαρθρωτικές δράσεις στον τομές της αλιείας εκτός του Στόχου 1. Για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες θα διατεθεί το 5.35% του συνόλου των πιστώσεων.

Όσον αφορά τους όρους και τα ποσοστά χρηματοδότησης, οι συντελεστές της κοινοτικής συμπαράστασης στη χρηματοδότηση των δράσεων, υπάγονται για την περίοδο 2000-2006 στα εξής όρια:

- **Στόχος 1:** η Κοινότητα χρηματοδοτεί μέχρι και το 75% του συνολικού κόστους. Κατ' εξαίρεση, ισχύει μέχρι και το 80% στα κράτη-μέλη που αφορά το Ταμείο Συνοχής και μέχρι το 85% στις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιφέρειες καθώς και στα απομακρυσμένα ελληνικά νησιά.
- **Υπόλοιποι στόχοι:** μέχρι το 50% του συνολικού κόστους.
- Όσον αφορά τις επενδύσεις στις επιχειρήσεις, το ανώτατο όριο με το οποίο τα Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτούν, είναι 35% του συνολικού κόστους για το Στόχο 1 και 15% για το Στόχο 2.
- Για επενδύσεις σε υποδομές, τα Διαρθρωτικά Ταμεία συμμετέχουν μέχρι 40% του συνολικού κόστους στο Στόχο 1 (50% στις χώρες που αφορά το Ταμείο Συνοχής) και το ανώτατο μέχρι 25% στο Στόχο 2.

Τελευταίο στάδιο της υλοποίησης των κοινοτικών παρεμβάσεων είναι η παρακολούθηση και η αξιολόγησή τους. Κατά την προηγούμενη περίοδο εφαρμογής κοινοτικών παρεμβάσεων, 1994-1999, δεν υπήρχε καμία ειδική διάταξη για τις αρμοδιότητες της χώρας-μέλους ως προς την παρακολούθηση των

³ Βλέπε πίνακες διαρθρωτικών δράσεων 2000 – 2006, στο Παράρτημα, 4.7.I , 4.7.II και 4.7.III

προγραμμάτων, ούτε επίσης και για τον προσδιορισμό του ρόλου της επιτροπής παρακολούθησης. Για την περίοδο 2000-2006, την οποία και διανύουμε κατά την διάρκεια εκπόνησης της παρούσης εργασίας, υπάρχουν σαφέστατες αρμοδιότητες για τις επιτροπές διαχείρισης και παρακολούθησης και συνεργασία αυτών με την Επιτροπή. Η επιτροπή διαχείρισης αναλαμβάνει τη συλλογή, διαβίβαση και τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης εκτέλεσης, με στατιστικά στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή των παρεμβάσεων. Η επιτροπή παρακολούθησης οφείλει να εγκρίνει το συμπλήρωμα προγραμματισμού, το οποίο μπορεί και να τροποποιήσει (όπως και η επιτροπή διαχείρισης), να εγκρίνει την ετήσια έκθεση εκτέλεσης και να παρακολουθεί την υλοποίηση και αξιολόγηση των προόδων προς επίτευξη των κοινοτικών στόχων.

Η αξιολόγηση των κοινοτικών παρεμβάσεων, διακρίνεται σε τρία στάδια: την εκ των προτέρων αξιολόγηση, την ενδιάμεση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση. Η ex-ante αξιολόγηση για το 2000-2006 πραγματοποιείται υπ'ευθύνη μόνο της χώρας-μέλους, την οποία και εντάσσει στο ΣΠΑ, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην περιβαλλοντική κατάσταση, στην αξιολόγηση της αγοράς εργασίας και στην ισότητα των δύο φύλων. Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να έχει γίνει μέχρι το τέλος του 2003 από το κράτος-μέλος, το οποίο έχει την κύρια ευθύνη για την πραγμάτωσή της με την υποστήριξη της Επιτροπής. Τα αποτελέσματά της εξετάζονται από την επιτροπή παρακολούθησης και γίνονται τυχόν τροποποιήσεις στην μορφή των παρεμβάσεων. Η Επιτροπή αναλαμβάνει την κύρια ευθύνη για την εκ των υστέρων αξιολόγηση σε εταιρική σχέση με τη χώρα-μέλος. Πραγματοποιείται δε, από έναν ανεξάρτητο αξιολογητή το αργότερο μέχρι 3 χρόνια από την λήξη της περιόδου προγραμματισμού.

Εκτός όμως από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, τα Διαρθρωτικά Ταμεία αναλαμβάνουν και τη στήριξη άλλων προγραμμάτων κοινοτικού ενδιαφέροντος. Τα προγράμματα αυτά, ή αλλιώς οι «κοινοτικές πρωτοβουλίες», θα εξεταστούν στην επόμενη ενότητα.

4.8 ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΓΛΙΕΣ

Ενώ τα ΚΠΣ βασίζονται για το σχεδιασμό τους στο κράτος-μέλος και προέρχονται από τα εθνικά Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ), οι κοινοτικές πρωτοβουλίες είναι διεθνικά προγράμματα, τα οποία έχουν κοινούς στόχους για όλες τις επιλέξιμες περιοχές, επιδιώκοντας να επιλύσουν προβλήματα με ιδιαίτερες κοινοτικές επιπτώσεις. Η εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων σε περιφερειακό επίπεδο γίνεται προκειμένου να υποστηριχθούν επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε περιφέρειες με αναπτυξιακά προβλήματα ή σε βιομηχανική παραγωγή. Πάντως οι κοινοτικές πρωτοβουλίες για την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006 και οι οποίες χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, μειώθηκαν σε 4 στον αριθμό, από 13 που είχαν προγραμματιστεί για το 1994-1999. Ο προϋπολογισμός που τους χορηγείται ανέρχεται σε 10.44 δις ευρώ, ποσό το οποίο αναλογεί στο 5.3% του χρηματοδοτικού κονδυλίου των Διαρθρωτικών Ταμείων. Τα προγράμματα αυτά, είναι τα πιο κάτω:

- **Interreg III:** Διαμεθοριακή, διεθνική και ενδοπεριφερειακή συνεργασία, η οποία αποτελείται από τρεις πτυχές που αποσκοπούν στην παρακίνηση αρμονικής και ισόρροπης ανάπτυξης και διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού εδάφους. Η πρώτη πτυχή αναφέρεται στην ενίσχυση και συνεργασία εσωτερικών και εξωτερικών παραμεθόριων περιφερειών της ΕΕ, οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της γεωγραφικής απομόνωσής τους. Η δεύτερη πτυχή ασχολείται με την ανάπτυξη των ενεργειακών ευρωπαϊκών δικτύων και η τρίτη πτυχή αυτής της κοινοτικής πρωτοβουλίας, επιδιώκει την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για τη διαχείριση των υδάτων και την βελτίωση της χωροταξίας.
- **Leader+:** Ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων και συνεργασίας των ομάδων τοπικής δράσης. Χρηματοδοτεί παρεμβάσεις για την απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων από τους τοπικούς

παράγοντες, καθώς και σχέδια και επενδύσεις προγραμματιζόμενες και υλοποιούμενες από τουλάχιστον δύο χώρες-μέλη.

- **Equal:** Διεθνική συνεργασία για την προώθηση νέων πρακτικών καταπολέμησης των πάσης φύσεως διακρίσεων και ανισοτήτων στην πρόσβαση της αγοράς εργασίας.
- **Urban:** Οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των πόλεων και των συνοικιών που αντιμετωπίζουν κρίση και χαρακτηρίζονται από κοινωνικό αποκλεισμό, ώστε να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Όσες από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες του 1994-1999 δεν συμπεριλήφθησαν στην νέα περίοδο, μπορούν να ενταχθούν στα προγράμματα των Στόχων 1, 2 και 3.

Συγκεκριμένα, τα κονδύλια που αναλογούν από τον κοινοτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή των πρωτοβουλιών στην Ελλάδα κατά το 2000-2006, είναι 862 εκατομ. ευρώ (290 δις δρχ) και κατανέμονται ως:

- Interreg III: 568 εκατομ. ΕΥΡΩ
- Leader+: 98 εκατομ. ΕΥΡΩ
- Equal: 172 εκατομ. ΕΥΡΩ
- Urban: 24 εκατομ. ΕΥΡΩ

4.9 2000-2006: ΕΓΚΡΙΣΗ ΝΕΑΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Στις 24 και 25 Μαρτίου 1999, στο Συνέδριο του Βερολίνου, οι δραχηγοί των κρατών-μελών αποφάσισαν να διαθέσουν 213 δισεκατομμύρια ευρώ για τις διαρθρωτικές ενέργειες της Ένωσης μεταξύ του 2000 και 2006. Από το ποσό, 195 δις € (σε τιμές 1999) προορίζονται για τα 15 κράτη-μέλη της ΕΕ, μέσω των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Το 69.7% (135.9 δις €) του εν λόγω

ποσού διατίθεται στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για το Στόχο 1 και αφορούν 13 χώρες-μέλη (εξαιρούνται δηλ. από το στόχο 1 η Δανία και το Λουξεμβούργο)⁴.

Σύμφωνα με τις γενικές κατεθύνσεις της Επιτροπής, για τη νέα περίοδο προγραμματισμού και ανάπτυξης εναπόκειται στα κράτη-μέλη και στις περιφέρειες να καθορίζουν τις αναπτυξιακές στρατηγικές τους, τηρώντας παράλληλα και τις κοινοτικές προτεραιότητες. Οι ενδεικτικές κοινοτικές υποδείξεις που εγκρίθηκαν από την επιτροπή τον Ιούλιο 1999, στοχεύουν στο να βοηθήσουν τις εθνικές και περιφερειακές αρχές να χαράξουν τις στρατηγικές τους σχετικά με τον προγραμματισμό. Στο πλαίσιο αυτό, υπήρξαν και κάποιες τροποποιήσεις των αρχικών προτάσεων που υποβλήθηκαν από την Ισπανία, την Ελλάδα, τη Γαλλία και την Ιταλία.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, το αναπτυξιακό σχέδιο που υποβλήθηκε στην Επιτροπή εμφάνιζε μια σχετικά παραδοσιακή προσήλωση στα δημόσια έργα. Χωρίς να παραγκωνίζεται ο σημαντικός ρόλος των βασικών υποδομών, η Επιτροπή επιχείρησε να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στις επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και γενικότερα στις επιπτώσεις που έχουν τα προγράμματα στην ποιότητα ζωής. Επιπλέον, από τα κείμενα των ΣΠΑ, η Επιτροπή παρατήρησε πως ενώ σε χώρες όπως η Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Φινλανδία και η Σουηδία, η εταιρική σχέση είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, σε ορισμένα κράτη όπως στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία, εξακολουθεί να είναι μάλλον τυπική και θεσμική. Στην προετοιμασία του προγράμματος, η συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών εταίρων (ιδίως στους τομείς του περιβάλλοντος και της παροχής ίσων ευκαιριών), υπήρξε περιορισμένη και οι αρμοδιότητές τους όχι σημαντικές. Σχετικά με το θέμα αυτό, η ενδιάμεση αξιολόγηση που αναμένεται στο τέλος του 2003 θα συμβάλλει στην εκτίμηση των επιπτώσεων της εταιρικής σχέσης.

Οσον αφορά την αρχή της προσθετικότητας, για την περίοδο προγραμματισμού 2000 – 2006, οι διαρθρωτικές δημόσιες δαπάνες για τις περιφέρειες του Στόχου 1 αναμένονται να ανέλθουν για ολόκληρη την ΕΕ, κατά

⁴ Βλέπε χάρτη 4.9 του Παραρτήματος για τις επιλέξιμες περιφέρειες της ΕΕ από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για την περίοδο 2000 – 2006.

μέσο όρο στα 90 δις ευρώ ετησίως. Η συμμετοχή των κρατών μελών, θα αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 1% του ΑΕΠ της Ένωσης αλλά στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό θα φτάσει το 7% και το 5% στην Ιρλανδία και την Πορτογαλία. Έτσι, τα Διαρθρωτικά Ταμεία αντιπροσωπεύουν περίπου το 18% των συνολικών δημοσίων δαπανών, παρέχοντας στήριγμα στις προσπάθειες ανάπτυξης των χωρών-μελών.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα εξετάσουμε την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής στην Ελλάδα για τη νέα αυτή περίοδο προγραμμάτων 2000-2006 καθώς και τα όποια συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν από την πορεία της μέχρι τώρα εφαρμογής τους.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
2000 – 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (2000-2006)

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έχοντας εξετάσει μέχρι στιγμής τόσο την εθνική όσο και την κοινοτική περιφερειακή πολιτική αλλά και το μακροοικονομικό πλαίσιο και το κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον κάτω από τα οποία λαμβάνονται οι αποφάσεις και τα μέτρα άσκησης της αναπτυξιακής περιφερειακής πολιτικής από τις χώρες-μέλη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, προβάλλει στο σημείο αυτό της εργασίας η ανάγκη παρουσίασης της εφαρμογής της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Επιλέγουμε την Ελλάδα ως χώρα-μέλος της ΕΕ για την οποία θα μελετήσουμε το αναπτυξιακό πρόγραμμα της περιόδου 2000-2006 και το οποίο είναι αποτέλεσμα της εταιρικής σχέσης και συνεργασίας της άμεσα ενδιαφερόμενης χώρας-μέλους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης και ολοκλήρωσης της παρούσης εργασίας (Δεκέμβριος 2001), ήταν αδύνατη η συλλογή και επεξεργασία επίσημων στοιχείων σχετικά με την μέχρι τώρα πορεία της υλοποίησης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, θα περιοριστεί η εργασία στην παρουσίαση του προγράμματος, στη ex-ante αξιολόγησή του από εθνικής και κοινοτικής πλευράς και στις πρόσφατες παρατηρήσεις της Επιτροπής για τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα των αρμόδιων Διαρθρωτικών Ταμείων. Στις παρατηρήσεις και τις κριτικές της κοινότητας, θα προστεθεί και ο εθνικός περιοδικός τύπος, προκειμένου να δοθούν κάποια στίγματα της σημερινής πορείας του νέου αναπτυξιακού προγράμματος.

5.2 ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ελληνική κυβέρνηση παρουσίασε στην Επιτροπή, το Σεπτέμβρη του 1999, το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006. Το Σχέδιο ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας των οργάνων προγραμματισμού, Περιφερειακών Αρχών και Συμβουλίων, Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Κοινωνικών, Οικονομικών και Επιστημονικών Εταιρών.

Είναι αυτονόητο το γεγονός ότι το Σχέδιο Ανάπτυξης συντάχθηκε σύμφωνα με την εθνική αναπτυξιακή πολιτική και προκειμένου να συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική συγκλιση της Ελλάδας με τις υπόλοιπες εύρωστες χώρες-μέλη. Έτσι, οι βασικοί στόχοι της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής για την περίοδο 2000-2006¹, είναι:

- Σταθερή επιδίωξη της ονομαστικής σύγκλισης και της ένταξης της χώρας στην ΟΝΕ και η οποία έχει επιτευχθεί, μιας και η οικονομική σύγκλιση είναι χρήσιμο εργαλείο για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και της ανόδου της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.
- Ενίσχυση της απασχόλησης και καταπολέμηση της ανεργίας και, δει, της μακροχρόνιας.
- Βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής με στόχο την αύξηση των εξωτερικών οικονομιών και της ελκυστικότητας της ελληνικής οικονομίας από ξένα κεφάλαια.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας έτσι ώστε να προσαρμοστούν οι ελληνικές αγορές (αγαθών, χρήματος και εργασίας) στις διεθνείς εξελίξεις.
- Προστασία των κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερων ομάδων και μείωση των ανισοτήτων στις εργασιακές ευκαιρίες και στις αμοιβές μεταξύ φύλων και ομάδων του πληθυσμού.
- Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και υποστήριξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών της Ελλάδος.

¹ Πηγή: Σχέδιο Ανάπτυξης 2000 - 2006, ΥΠΕΘΟ

- Αύξηση της αποτελεσματικότητας και εξυγίανσης του δημοσίου τομέα με οργανωτικές και λειτουργικές μεταρρυθμίσεις και επαναπροσδιορισμό του κρατικού ρόλου.
- Βελτίωση της ποιότητας και ποσότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρωπίνου δυναμικού.
- Προστασία του περιβάλλοντος κάτω από τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας των φυσικών πόρων.
- Προώθηση των νέων τεχνολογιών και της πληροφόρησης ως εργαλεία του ανταγωνισμού και της προσπάθειας της ελληνικής οικονομίας να ενταχθεί στην Κοινωνία της Πληροφορίας.
- Λνάδειξη των μητροπολιτικών αστικών κέντρων για την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας.
- Ύποστήριξη των ορεινών περιοχών και του νησιωτικού χώρου προκειμένου να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους.

Το Σχέδιο Ανάπτυξης αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος εξετάζονται οι μακρο-οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες θα πραγματοποιηθεί το κοινοτικό πρόγραμμα υποστήριξης της ελληνικής οικονομίας, καθώς και οι κατευθύνσεις και η αναπτυξιακή στρατηγική που θα ακολουθηθεί. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι άξονες προτεραιότητας, σε εθνικό επίπεδο και στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται, σε περιφερειακό επίπεδο, οι προτεραιότητες και οι στρατηγικές για κάθε μια από τις 13 ελληνικές περιφέρειες και πώς οι καινούργιες κοινοτικές χρηματοδοτήσεις θα συμβάλλουν στην άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Το Σχέδιο το οποίο υπέβαλαν οι ελληνικές αρχές στην Επιτροπή, εξετάστηκε ως προς τη συνοχή του και τη συνάφειά του με το Στόχο 1, στον οποίο ανήκει η Ελλάδα, και γενικότερα κατά πόσο ανταποκρίνεται στους εθνικούς και κοινοτικούς στόχους της περιφερειακής πολιτικής. Έτσι, τον Ιούλιο του 2000 εγκρίθηκε από το κολέγιο των Επιτρόπων στις Βρυξέλλες το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, διασφαλίζοντας τους περισσότερους πόρους - από κάθε προηγούμενο

ελληνικό πλαίσιο στήριξης (Α' και Β' ΚΠΣ)² - για τη χρηματοδότηση των επιμέρους αναπτυξιακών προγραμμάτων, τα οποία είχαν στο μεταξύ εγκριθεί (Σχέδια Επιχειρησιακών Προγραμμάτων –ΣΕΠ).

5.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ

Οι στόχοι που ορίστηκαν στο ΣΠΑ και αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, προϋποθέτουν την εφαρμογή κάποιων στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών, προκειμένου το νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα να τους επιτύχει.

Έτσι, οι βασικές επιδιώξεις κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Γ'ΚΠΣ, θα είναι οι εξής:

- Ολοκλήρωση των παρεμβάσεων που άρχισαν με το Β'ΚΠΣ και των οποίων η περάτωση δεν έχει ολοκληρωθεί. Ιδιαίτερα κρίνεται απαραίτητη η ολοκλήρωση των παρεμβάσεων οι οποίες έχουν απορροφήσει σημαντικούς πόρους και η απόδοσή τους αναμένεται να αποφέρει πολλά οφέλη.
- Η ένταξη συμπληρωματικών ενεργειών που θα καταστήσουν δυνατή την πλήρη αξιοποίηση του κεφαλαίου και τη συμμετοχή του στην παραγωγική λειτουργία, το οποίο έχει δημιουργηθεί σε τομείς όπου πραγματοποιήθηκαν έργα.
- Με τα διδάγματα από την εφαρμογή του Β'ΚΠΣ, στην νέα περίοδο 2000-2006 θα επιδιωχθεί η έγκαιρη και οργανωμένη αντιμετώπιση των αδυναμιών στους τομείς εφαρμογής, ελέγχου και παρακολούθησης.
- Συνεξέταση των απωλειών λόγω πιθανών δυσχερειών εφαρμογής των παρεμβάσεων ταυτόχρονα με τα κριτήρια επιλογής που αναφέρονται στην κοινωνικο-οικονομική απόδοση των παρεμβάσεων, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα του προγραμματισμού.
- Η εντατικοποίηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση της νέας διαρθρωτικής παρέμβασης με συμβάσεις που προσελκύουν τα ιδιωτικά κεφάλαια.

² Βλέπε πίνακα 5.2.I στο Παράρτημα

- Με την αξιολόγηση του Β'ΚΠΣ και τη διαπίστωση αναγκών τις οποίες δεν κατάφερε να ικανοποιήσει το προηγούμενο ΚΠΣ, το Γ'ΚΠΣ συνεχίζει να επενδύει στο εργατικό δυναμικό και γενικότερα στο στόχο της εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισής του με προσαρμογές της τεχνογνωσίας και των επαγγελματικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.
- Η κοινωνική και οικονομική ενίσχυση των ανέργων και των μειονεκτικών ομάδων, προσπάθεια για ελεύθερη πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας και ίσες παροχές ευκαιριών.
- Συνέχιση της υποστήριξης των παραγωγικών επενδύσεων στις υπηρεσίες, την μεταποίηση και ιδιαίτερα στις ΜΜΕ, προκειμένου να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα και η προσέλκυση ξένων επενδύσεων.
- Βελτίωση της λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών και της κρατικής παρέμβασης και λειτουργίας.
- Δημιουργία της κατάλληλης υποδομής για την ικανοποίηση των αναγκών που θα προκύψουν από τα πρώτα αποτελέσματα των παρεμβάσεων σε ορισμένους τομείς και σε περιοχές συγκέντρωσης των νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Προκειμένου όμως οι στρατηγικές να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί στο νέο διαρθρωτικό πρόγραμμα, η υλοποίηση των δράσεων και κατά συνέπεια και οι χρηματοδοτήσεις έχουν επιμεριστεί στους ακόλουθους 7 άξονες προτεραιότητας:

- I. **Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού** (αντιπροσωπεύει περίπου το 10% της συνολικής επένδυσης του ΚΠΣ)
- II. **Μεταφορές – Βασικές Υποδομές** (περίπου 27%)
- III. **Ανταγωνιστικότητα** (Μεταποίηση, Τουρισμός, Ενέργεια, Έρευνα & Τεχνολογία) – αντιστοιχεί στο 18% του συνολικού ΚΠΣ
- IV. **Αγροτική Ανάπτυξη και Αλιεία** (περίπου 8.5%)
- V. **Βελτίωση Ποιότητας Ζωής** (Περιβάλλον, Πολιτισμός, Υγεία-Πρόνοια) – (περίπου 4%)
- VI. **Κοινωνία της Πληροφόρησης** (περίπου 4%)

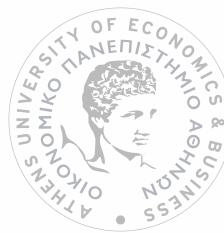

VII. Περιφερειακή Ανάπτυξη (περίπου 26% του συνολικού κόστους του ΚΠΣ).

Οι βασικοί αυτοί άξονες προτεραιότητας θα υλοποιηθούν με τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και τα 12 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, των οποίων ο σχεδιασμός και η κατανομή των κονδυλίων έχουν ήδη εγκριθεί από τις αρχές του 2000. Τα συγκεκριμένα, όμως, και περιορισμένα πλαίσια της παρούσης εργασίας επικεντρώνουν το ενδιαφέρον της μέλετης μας γύρω από τον άξονα μόνο της περιφερειακής ανάπτυξης, τον οποίο και θα εξετάσουμε κατόπιν.

5.3.1 ΑΞΟΝΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Από τις εξελίξεις των περιφερειακών ανισοτήτων στον ελληνικό χώρο, όπως τις παρουσιάσαμε και στο κεφάλαιο 3, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι οι μεταβολές στα διάφορα μακροοικονομικά μεγέθη, όπως το κατά κεφαλή ΑΕΠ, τα οποία καθρεφτίζουν την πορεία της οικονομίας κατά την τελευταία δεκαετία, εμφανίζουν σημαντικές διακυμάνσεις. Όχι μόνο διαχρονικά αλλά και σε επίπεδο περιφερειών, με ιδαίτερη έμφαση σε ορισμένες ορεινές, παραμεθόριες και νησιωτικές περιοχές. Επιπλέον, οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών αλλά και μεταξύ της Ελλάδας με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη, εξακολουθούν να υφίστανται και μάλιστα σε ορισμένες περιφέρειες να έχουν οξυνθεί, συντελώντας με τον τρόπο αυτό στη διατήρηση από ελληνικής πλευράς, ενός επιπέδου κοινωνικο-οικονομικών χαμηλότερου του μέσου κοινοτικού επιπέδου. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι τα δύο προηγούμενα ΚΠΣ, και ιδιαίτερα το Β'ΚΠΣ, έδωσαν πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα σε συγκεκριμένους τομείς της ελληνικής οικονομίας, έστω και αν από το Β'ΚΠΣ υπολείπονται οι ολοκληρώσεις ορισμένων πολύ μεγάλων και σημαντικών έργων (Μετρό, Εγγατία οδός, Αεροδρόμιο Σπάτων, Αττική οδός, φυσικό αέριο, κλπ.).

Με βάση λοιπόν τις διαπιστώσεις αυτές σχετικά με τις περιφερειακές εξελίξεις³ και το γενικότερο κλίμα της ελληνικής οικονομίας, έχουν καθοριστεί για τη προγραμματική περίοδο την οποία ήδη διανύουμε, ορισμένες κοινές προτεραιότητες σε περιφερειακό επίπεδο, τις οποίες θα προσπαθήσει να ικανοποιήσει το Γ'ΚΠΣ. Πρόκειται ουσιαστικά για μία πιο συγκεκριμένη προσαρμογή των γενικότερων επιδιώξεων για την περίοδο 2000-2006 και οι οποίες αναφέρονται στον άξονα της Περιφερειακής Ανάπτυξης. Οι προτεραιότητες αυτές είναι:

- Αξιοποίηση των έργων του τομεακού σκέλους του Β'ΚΠΣ και του Ταμείου Συνοχής, με προγραμματισμένες δράσεις οι οποίες ολοκληρώνουν και ενσωματώνουν τα έργα αυτά στο παραγωγικό δυναμικό της περιφέρειάς τους.
- Παρεμβάσεις που ενισχύουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών περιφερειών, αναδεικνύοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους και τονώνουν την εξωστρέφεια του παραγωγικού τομέα.
- Ενίσχυση και εξειδίκευση του αναπτυξιακού ρόλου των αστικών κέντρων με ανάδειξη τους ως συνατό εργαλείο αύξησης της ανταγωνιστικότητας.
- Έμφαση και τόνωση της γεωργικής ανάπτυξης και της υπαίθρου.
- Συγκεκριμενοποίηση των κρίσιμων προβλημάτων σε μειονεκτούμενες περιφέρειες και παρέμβαση για μείωση της απομόνωσης, πληθυσμιακή τόνωση και υποστήριξη των ορεινών, νησιωτικών και συνοριακών περιφερειών.
- Εφαρμογή μιας περιφερειακής στρατηγικής για διάχυση της καινοτομίας, ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην Ε&Τ, εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση του ανθρωπίνου δυναμικού.
- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των περιβαλλοντικών αποθεμάτων κάθε περιφέρειας για την ενίσχυση της αναπτυξιακής τους προσπάθειας.

³ Στον πίνακα 5.3.I του Παραρτήματος, εμφανίζονται οι περιφέρειες της Ελλάδας οι οποίες βρίσκονται μέσα στις 25 φτωχότερες Ευρωπαϊκές περιφέρειες.

- Προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων για τη συγχρηματοδότηση έργων υποδομής, όχι μόνο εθνικού χαρακτήρα αλλά και έργων περιφερειακού και τοπικού επιπέδου.

5.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ – ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Την εποχή έγκρισης του Γ' ελληνικού Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης από τη Σύνοδο Επιτρόπων στις Βρυξέλλες τον Ιούλιο του 2000, οι συνολικές προβλεπόμενες χρηματοδοτήσεις (κοινοτική και εθνική) έφταναν το ύψος άνω των 15 τρισ. δραχμών. Το ποσό αυτό αναφέρεται και στο Σχέδιο Ανάπτυξης που παρουσίασε η Ελλάδα. 'Οπως και στις προηγούμενες περιόδους κοινοτικών παρεμβάσεων και ενισχύσεων, ένα σημαντικό μέρος των διαθέσιμων κονδυλίων θα προέλθει από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής. 'Ετσι λοιπόν, σε αυτούς τους πόρους θα προστεθούν και τα κονδύλια του Ταμείου Συνοχής, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (URBAN, INTERREG, LEADER και EQUAL, ύψους 400 δις δρχ.) καθώς και ακατανέμητοι πόροι ως αποθεματικά (επίδοσης και προγραμματισμού) για το Γ' ΚΠΙΣ ύψους 780 δις δρχ. Οι τελικοί χρηματοδοτικοί πόροι για την Ελλάδα την περίοδο 2000 – 2006 ανέρχονται στα 17.5 τρις δρχ.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία συμμετέχουν για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών περιφερειών του Στόχου 1, στον οποίο έχουν ενταχθεί οι ελληνικές περιφέρειες στο 100% της έκτασής τους, με τη διάθεση 127.5 δις ευρώ (70% του κοινοτικού προϋπολογισμού). Από το ποσό αυτών των κονδυλίων, οι πιστώσεις αναλήψεων οι οποίες αναλογούν για την Ελλάδα, είναι της τάξεως των 22.71 δις ευρώ (περίπου 8.9 τρις δρχ) σε τιμές του 1999 και 3.32 δις ευρώ από ενισχύσεις του Ταμείου Συνοχής. Αυτή η κοινοτική συνδρομή (ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής) για την περίοδο 2000 – 2006, για την Ελλάδα αντιπροσωπεύει το 2.8% του ΑΕΠ της χώρας⁴ ενώ οι

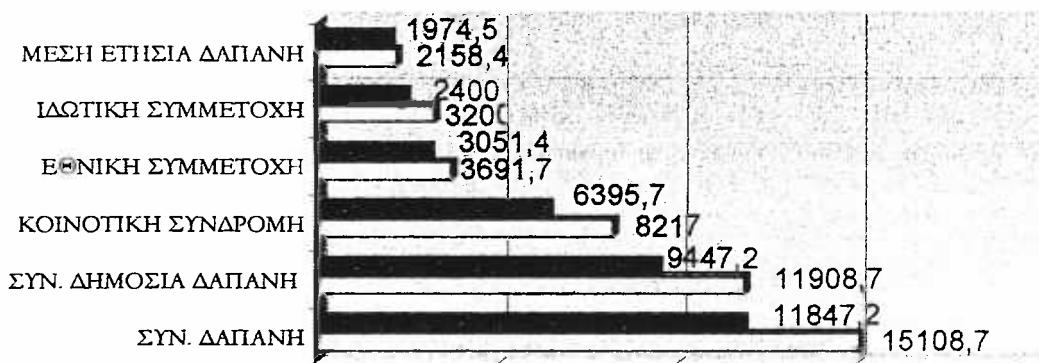
⁴ Υπενθυμίζεται ότι για τις υπόλοιπες χώρες συνοχής, οι αντίστοιχες κοινοτικές συνδρομές αντιτροσωπεύουν: για την Πορτογαλία το 2.9%, για την Ιρλανδία το 0.6% και για την Ισπανία το 1.3% του ΑΕΠ. (πηγή από την EEK, COM(2001) 378 final).

συνολικοί πόροι της αναπτυξιακής πολιτικής της περιόδου 2000 – 2006, δηλ. τα 17,5 τρις δρχ. ή 50 δις €, αντιστοιχούν στο 5% περίπου του ΑΕΠ.

Οι ιδιαίτερα αυξημένοι πόροι του Γ'ΚΠΣ σε σχέση με τα προηγούμενα πλαίσια στήριξης (διάγραμμα 5.4), αυξάνουν τις ελπίδες της χώρας για πραγματική σύγκλιση και συνοχή με τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.4

ΚΟΝΔΥΛΙΑ Β'ΚΠΣ ΚΑΙ Γ'ΚΠΣ

□ Γ ΚΠΣ ■ Β ΚΠΣ

(σε δις δρχ.)

Πηγή: ΥΠΕΘΟ

Ακολουθώντας τις ενδεικτικές κατευθύνσεις της Επιτροπής για βοήθεια των χωρών-μελών προς το σχεδιασμό των Σχεδίων Ανάπτυξης, η Ελλάδα παρουσίασε τους άξονες προτεραιότητας ποσοτικοποιημένους με τα κονδύλια που θα απορροφήσουν. Συνεχίζοντας μια ενδεικτική σύγκριση των Γ' και Β'ΚΠΣ, τα κονδύλια που θα διατεθούν άμεσα στις 13 ελληνικές περιφέρειες εμφανίζονται αυξημένοι: 3,07 τρις δρχ. έναντι 1,97 τρις δρχ. του Β'ΚΠΣ, δηλαδή πρόκειται για μια αύξηση της τάξεως του 56%. Στους πίνακες 5.4.I και 5.4.II παρουσιάζονται οι κατανομές των κονδυλίων κατά τομέα και κατά άξονα προτεραιότητας, αντίστοιχα.

Η κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων κατά περιφέρεια, έγινε σύμφωνα με κριτήρια που αφορούν:

- Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά περιφέρεια
- Το πληθυσμιακό δυναμικό
- Την απασχόληση
- Τους διάφορους δείκτες κοινωνικής ευημερίας
- Τις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας και το βαθμό υστέρησης. Ο ορεινός, ακριτικός και νησιωτικός χαρακτήρας των περιφερειών αποτέλεσε σημαντικό λόγο προσέλκυσης κονδυλίων στις αντίστοιχες περιοχές
- Την εμπειρία και τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του Β'ΚΠΙΣ, 1994 – 1999
- Το ειδικό βάρος των τομεακών παρεμβάσεων στην κάθε περιφέρεια.

Κατά το σχεδιασμό του Γ' ΚΠΙΣ έγιναν προσπάθειες για προσέλκυση του ιδιωτικού τομέα στη συγχρηματοδότηση των έργων. Η διάθεση τελικά των ιδιωτικών πόρων στην αναπτυξιακή διαδικασία αναμένεται για την περίοδο 2000 – 2006 να είναι αυξημένη, γύρω στο 1% του ΑΕΠ και με ύψος 3.2 τρις δρχ. Από την άλλη πλευρά, της εθνικής δημόσιας δαπάνης, η συμμετοχή στις επενδύσεις θα κυμανθεί μεταξύ 2% και 3% του ΑΕΠ, ποσοστό υψηλότερο του ελλείματος της γενικής κυβέρνησης.

Όσον αφορά τον άξονα προτεραιότητας της περιφερειακής ανάπτυξης, έχουμε αναφέρει ότι θα υλοποιηθεί με τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και 12 Τομεακά Προγράμματα. Στον πίνακα 5.4.III εμφανίζονται οι κατανεμόμενοι πόροι για κάθε περιφέρεια της Ελλάδας και οι αντίστοιχες συμμετοχές κάθε φορέα (κοινοτική, εθνική δημόσια και ιδιωτική).

Ιδιαίτερα για τους τομείς Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε&Τ) και Μεταποίηση – Υπηρεσίες, στους οποίους θα επικεντρωθούμε στην παρούσα εργασία εξαιτίας του μεγάλου όγκου των προγραμμάτων του Γ'ΚΠΙΣ και των περιορισμένων ορίων ανάπτυξης της μελέτης μας, εντάσσονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΑΝταγωνιστικότητας (Ε.Π.ΑΝ.). Το χρηματοδοτικό πλαίσιο των κονδυλίων και

συμμετοχή κάθε αρμόδιου φορέα (Διαρθρωτικά Ταμεία, εθνική δημόσια και ιδιωτική δαπάνη) που θα διατεθεί για το ΕΠΑΝ όλη την περίοδο 2000 – 2006, παρουσιάζεται στον πίνακα 5.4.IV και συνολικά ζεπερνά τα 497 εκατομ. ευρώ.

Στους πίνακες 5.4.V και 5.4VI του Παραρτήματος, παρουσιάζονται ειδικότερα ο τομέας 'Ερευνας και Ανάπτυξης και ο τομέας Μεταποίησης με τις παρεμβάσεις τους και τις εισροές στην κατηγορία της 'Ερευνας & Ανάπτυξης - Τεχνολογίας & Καινοτομίας και ΜΜΕ, αντιστοίχως. Στο πλαίσιο υποστήριξης της Μεταποίησης και των Υπηρεσιών, οι παρεμβάσεις επιδιώκουν στην αύξηση της παραγωγικότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων και της εξαγωγιμότητας των προϊόντων τους, στην κλαδική διαφοροποίηση της βιομηχανικής βάσης της χώρας με την ανάπτυξη καινοτομικών κλάδων, στην υποστήριξη της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε ανταγωνιστική βάση, στη χρήση νέων μεθόδων παραγωγής και στην παραγωγή προϊόντων φιλικότερων προς το περιβάλλον. Προβλέπεται επίσης ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, του εκσυγχρονισμού και της απασχόλησης στις εμπορικές επιχειρήσεις.

Στον τομέα της 'Ερευνας & Τεχνολογίας, οι βασικές κατευθύνσεις των δράσεων αφορούν την ενίσχυση της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας σε επιλεγμένους τομείς και την μεταφορά τεχνολογικής γνώσης και καινοτομίας στις ελληνικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, ενισχύεται η δημιουργία εταιρειών υψηλής τεχνολογίας και η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων E&T (spin-offs), με την μορφή προσφοράς κινήτρων προς τους ερευνητές και τα ερευνητικά ιδρύματα. Μέσα από τους αυξημένους χρηματοδοτικούς πόρους του Γ'ΚΠΣ, δίνεται ώθηση στην αύξηση της τεχνολογίας και τη διάχυση της μέσα από εφαρμογές προγραμμάτων τεχνοδιάγνωσης, ανάπτυξης και σχεδιασμού προϊόντος, εισαγωγή της σύγχρονης τεχνολογίας στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, κλπ.

'Εχοντας εκθέσει το πλαίσιο των χρηματοδοτικών εισροών για τη νέα περίοδο περεμβάσεων και προγραμμάτων, απομένει για την ολοκλήρωση της εργασίας, η αξιολόγηση της αναπτυξιακής περιφερειακής πολιτικής για την περίοδο 2000 – 2006. Καθώς όμως, η ενδιάμεση αξιολόγηση αναμένεται

πραγματοποιηθεί στα τέλη του 2003 και η εκκίνηση της υλοποίησης των προγραμμάτων του Γ' ΚΠΣ απέτυχε να γίνει μέσα στο 2000, γίνεται εμφανές ότι το χρονικό διάστημα εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ είναι πολύ μικρό και επομένως ελάχιστα και τα πρώτα συμπεράσματα της μέχρι σήμερα πορείας του. Στην επόμενη ενότητα θα αναλύσουμε την ex – ante αξιολόγηση του Γ' ΚΠΣ, κυρίως όπως έγινε από το ΚΕΠΕ και δευτερευόντως από άλλα κοινοτικά μοντέλα (HERMIN, QUEST II). Ήταν παρουσιαστούν επιπλέον, εκθέσεις και συμπεράσματα της Επιτροπής για τα αποτελέσματα των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά το προηγούμενο έτος 2000 και την πορεία του ελληνικού προγράμματος σταθερότητας.

5.5 ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ

Οι συνθήκες που επικρατούν στην ελληνική οικονομία κατά την έναρξη εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ είναι αρκετά ευνοϊκότερες –σε επίπεδο πληθωρισμού, δημοσίου χρέους και ελλειμμάτων - από την προηγούμενη περίοδο έναρξης της υλοποίησης του Β' ΚΠΣ. Ωστόσο, αν και ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα είναι υψηλότερος από το μέσο όρο της ΕΕ⁵, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανέρχεται στο 69% του μέσου κοινοτικού όρου, έναντι 74% για την Πορτογαλία και 82% για την Ισπανία.

5.5.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ

Παρά τις αξιοσημείωτες προσπάθειες συγκράτησης και μείωσης των περιφερειακών κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων, οι εξελίξεις σε ορισμένες ελληνικές περιφέρειες δεν είναι θετικές. Σε συνοριακές, απομακρυσμένες και σε ορισμένες νησιωτικές περιφέρειες διατηρούνται οι αρνητικές αναπτυξιακές τάσεις και η συνεχιζόμενη ροπή προς πληθυσμιακή εγκατάλειψη. Ταυτόχρονα, στις αστικές περιοχές η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου δεν υπήρξε σημαντική.

⁵ Σύμφωνα με την εξαμηνιαία έκθεση του ΥΠΕΘΟ (Ιούνιος 2001), το ακαθάριστο ΑΕΠ της χώρας αυξήθηκε το 2000 κατά 4.3% έναντι 3.4% στην ΕΕ (15).

Επικεντρώνοντας την προσοχή μας στον τομέα της Μεταποίησης – Υπηρεσιών και στον τομέα της 'Ερευνας και Τεχνολογίας τους οποίους μελετάμε, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι στον πρώτο τομέα έχουν σημειωθεί σημαντικές βελτιώσεις κατά τα τελευταία έτη. Παρά τις όποιες όμως θετικές εξελίξεις, δεν μπορεί να ισχυρισθεί κανείς ότι η ανταγωνιστικότητα του τομέα έχει φτάσει σε απόλυτα ικανοποιητικά επίπεδα, τα οποία να επιτρέπουν την πλήρη κατάργηση του κρατικού παρεμβατικού ρόλου και τον περιορισμό του σε παροχές καθαρά δημόσιων υπηρεσιών πόσο μάλλον όταν κάτι τέτοιο δεν έχει επιτευχθεί ούτε σε χώρες-μέλη περισσότερο ανεπτυγμένες από την Ελλάδα. Εξακολουθούν να υφίστανται αδυναμίες στην υποστήριξη των ΜΜΕ, στην ενθάρρυνση σχηματισμού κεφαλαίου, στον εκσυγχρονισμό και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας. Επιπλέον, ο ισχυρός βαθμός συμμετοχής του πρωτογενή τομέα στον παραγωγικό ιστό της χώρας, δεν αφήνει μεγάλα ποσοστά συμμετοχής του δευτερογενή και τριτογενή τομέα στη δημιουργία του ΑΕΠ.

Από την άλλη πλευρά, οι καινοτόμες ενέργειες είναι εξαιρετικά απαιτητικές σε προσπάθεια και οργανωτικές ικανότητες, ενέχοντας αυξημένο κίνδυνο για την παραγματοποίησή τους. Στον τομέα αυτό, οι ελληνικές συνθήκες δεν είναι ενθαρρυντικές ενώ ταυτόχρονα γίνεται σαφής η ανάγκη για ανάπτυξη και μετάβαση προς μια κοινωνία και μια οικονομία βασισμένες στη γνώση, μέσω πολιτικών που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της κοινωνίας των πληροφοριών και της Ε&Α, καθώς και μέσω της επιτάχυνσης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας. Για να μην οξυνθεί περαιτέρω η απόκλιση των ελληνικών περιφερειών από τις υπόλοιπες κοινοτικές περιφέρειες στο επίπεδο των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, η γνώση και η τεχνογνωσία πρέπει να αποτελούν την πρώτη ύλη στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και ιδίως στις ΜΜΕ που αποτελούν τη βάση του παραγωγικού ιστού των περιφερειών.

Το Σχέδιο Ανάπτυξης που υπέβαλε η Ελλάδα στην Επιτροπή παρουσίαζε μια σχετικά παραδοσιακή επικέντρωση στα δημόσια έργα. Κατόπιν συστάσεων

ελληνικές αρχές διόρθωσαν το Σχέδιο δίνοντας έμφαση στους τομείς του ανθρώπινου δυναμικού και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής. Έτσι, το Γ'ΚΠΣ δίνει προτεραιότητα στους τομείς εκείνους που δεν ενδιαφέρουν άμεσα τις ιδιωτικές επενδύσεις ή δεν επαρκούν για να τις καλύψουν. Για την βελτίωση επίσης της αποτελεσματικότητας στη διαχείρηση των πράξεων που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (ιδίως από το Ταμείο Συνοχής), συμφωνήθηκε για την περίοδο 2000 – 2006 να περιορισθεί η χρηματοδότηση στα μεγάλα έργα ή σε δέσμες περιφερειακών έργων με σημαντικό ύψος χρηματοδότησης.

5.5.2 ΟΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η κλαδική κατανομή των πόρων του Γ'ΚΠΣ συναρτάται με την έκταση των αναγκών και με την πρόοδο που συντελέστηκε έως τώρα στην ικανοποίησή τους. Με γνώμονα την αρχή αυτή, οι χρηματοδοτήσεις του Γ'ΚΠΣ που θα διατεθούν στους παραγωγικούς τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, εμφανίζονται μειωμένες έναντι του προηγούμενου κοινοτικού πλαισίου στήριξης. Το μερίδιο της κοινοτικής δαπάνης για παραγωγικές επενδύσεις μειώνεται, εξαιτίας των μειούμενων άμεσων ενισχύσεων στη βιομηχανία δεδομένου ότι εφαρμόστηκαν αυστηρότεροι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

Η επίτευξη ουσιαστικής προόδου θα επιδιωχθεί – σύμφωνα με την Επιτροπή – και στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης και στην πρόσβαση στη γνώση, όπου οι περιφερειακές ανισορροπίες είναι ιδιαίτερα έντονες. Επιπλέον, η ευρύτερη διάδοση των υπηρεσιών και των εφαρμογών της κοινωνίας των πληροφοριών προς όφελος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, θα συμβάλλει στην επίτευξη του εν λόγω στόχου⁶. Σύμφωνα όμως με την γενικότερη εικόνα των ιδιωτικών και δημόσιων οικονομικών μονάδων, οι καινοτομικές δραστηριότητες στην Ελλάδα υστερούν. Υπό ευνοϊκότερες συνθήκες, η καινοτομικότητα θα έπρεπε να αποτελεί βασικό συστατικό σε όλες τις παρεμβάσεις, αλλά κάτω από τις σημερινές συνθήκες της

⁶ Σύμφωνα με ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το ηλεκτρονικό εμπόριο θα αφορά το 15% των ελληνικών ΜΜΕ.

ελληνικές οικονομίας κάτι τέτοιο θα έκρυψε πολλούς κινδύνους για κατασπατάληση πόρων. Σε αντιστάθμισμα, εισάγονται προγράμματα που έχουν ως βασικό τους αντικείμενο την προαγωγής της καινοτομίας. Ενα τέτοιο πρόγραμμα είναι και αυτό για την 'Ερευνα και την Τεχνολογία.

Σε περιφερειακό επίπεδο, το Γ'ΚΠΣ εξακολουθεί να ενισχύει τις περιφέρειες με αναπτυξιακά προβλήματα (αστικά κέντρα, νησιωτικός χώρος, ορεινοί όγκοι), επιδιώκοντας την άμβλυνση των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων. Οι πόροι που διατείθενται στο Περιφερειακό Σκέλος καλύπτουν το 26% του συνολικού κόστους του Γ'ΚΠΣ, παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με το Β'ΚΠΣ.

5.5.3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Σαν επιστέγασμα της εκ των προτέρων αξιολόγησης των επιδράσεων του Γ'ΚΠΣ, οι ελληνικές αλλά και οι κοινοτικές αρχές παρουσίασαν τα μακροοικονομικά αποτελέσματα που έδωσε η χρήση μιας σειράς οικονομετρικών υποδειγμάτων. Οι εκτιμήσεις για την οικονομική δραστηριότητα και το ρυθμό αύξησης του εθνικού προϊόντος για τη νέα περίοδο προγραμματισμού 2000 – 2006, έγιναν για λογαριασμό της ελληνικής πλευράς μέσω ενός μακροοικονομικού κεϋνσιανού μοντέλου του ΚΕΠΕ, ενώ για τη Διεύθυνση Περιφερειακής Ανάπτυξης (DG) της ΕΕ το υπόδειγμα προσομοίωσης που χρησιμοποιήθηκε ήταν το HERMIN και η Επιτροπή εξήγαγε τις εκτιμήσεις της με το μοντέλο QUEST II. Ακολούθως, θα παρουσιάσουμε αυτές τις εκτιμήσεις σχετικά με την επίπτωση που αναμένεται να έχει η υλοποίηση του Γ'ΚΠΣ στη σύγκλιση, συνοχή και ανάπτυξη της Ελλάδας.

Αφετηρία των εκτιμήσεων όλων είναι ένα Σχέδιο Αναφοράς το οποίο ενσωματώνει όλες τις υποθέσεις του διεθνούς περιβάλλοντος και της οικονομικής πολιτικής για την περίοδο 2000 – 2006 και δεν περιλαμβάνει τις χρηματοδοτήσεις του Γ'ΚΠΣ. Σύμφωνα με αυτό, ο μέσος κοινοτικός ετήσιος ρυθμός αύξησης του

ΑΕΠ θα είναι περίπου 2.2% ενώ ο πληθωρισμός του ΟΟΣΑ γύρω στο 2%, όσο περίπου και η αύξηση της τιμής πετρελαίου.

Τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων αναφέρονται στην επίδραση αφενός των κοινοτικών πόρων και αφετέρου στο σύνολο των δημοσίων κονδυλίων, εθνικών και κοινοτικών. Έτσι, ενώ στο σενάριο αναφοράς ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ελληνικού ΑΕΠ είναι 2.4% αν υποθέσουμε μια αργή διαδικασία σύγκλισης, ο ρυθμός αυτός αυξάνει στο 3.4% όταν ληφθούν υπόψη οι ενισχύσεις του Γ'ΚΠΙΣ. Για το έτος 2006, στο οποίο υποθέτουν όλα τα μοντέλα προσομοίωσης ότι οι χρηματοδοτήσεις θα σταματήσουν και θα προσδιοριστούν τα τελικά αποτελέσματα, το ΑΕΠ θα είναι αυξημένο κατά 6% περίπου από το σχέδιο αναφοράς. Κατά μέσο όρο λοιπόν, το ΑΕΠ της Ελλάδας θα αυξηθεί από τα προγράμματα του Γ'ΚΠΙΣ κατά 3.4% ετησίως.

Σε επίπεδο ιδιωτικών επενδύσεων προβλέπεται τόνωση και αύξηση τους κατά 15 – 20%. Η τόνωση αυτή δικαιολογείται και από την ΕΕ εξαιτίας της αύξησης της παραγωγικότητας, την οποία θα προκαλέσει η βελτίωση των υποδομών και του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ωστόσο, οι τιμές θα ανέλθουν κατά 4% το μέγιστο, αν και ο ρυθμός πληθωρισμού θα φθίνει.

Τα δύο κοινοτικά οικονομετρικά υποδείγματα δίνουν παρόμοιες εκτιμήσεις (με πιο μέτρια τα συμπεράσματα του QUEST II) για τα αποτελέσματα του Γ'ΚΠΙΣ αναφορικά με τα παραπάνω μεγέθη. Έτσι, στο τέλος της προγραμματισμένης περιόδου, το ΑΕΠ της Ελλάδας αναμένεται να φτάσει το 75% του μέσου κοινοτικού ΑΕΠ.

Σύμφωνα με το υπόδειγμα HERMIN, η απασχόληση θα είναι αυξημένη το 2006 κατά 4% και οι δαπάνες στους τομείς της καινοτομίας, του ανθρώπινου δυναμικού και της Κοινωνίας της Πληροφόρησης, θα έχουν σαν επίδραση την κατά 40% άνοδο των απασχολούμενων στην Ε&Τ.

Στον πίνακα 5.5.3.I εμφανίζονται συνοπτικά οι αθροιστικές μακροοικονομικές επιπτώσεις των ΚΠΙΣ για το 2000 – 2006 για τις χώρες-μέλη της σύγκλισης, σύμφωνα με τις προσομοιώσεις των κοινοτικών οικονομετρικών

υποδειγμάτων. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι χωρίς τις κοινοτικές μεταβιβάσεις, η οικονομική ανάπτυξη θα ήταν σαφώς μικρότερη στις χώρες τις οποίες αφορά η συνοχή - και φυσικά μέσα σε αυτές και η Ελλάδα – και οι οποίες αποτελούν τους βασικούς δικαιούχους των κοινοτικών μεταβιβάσεων. Με τις διαπιστώσεις αυτές της ΕΕ συμφωνούν και οι ελληνικές προβλέψεις. Έτσι στον πίνακα 5.5.3.II παρουσιάζεται η διαχρονική επίπτωση του Γ'ΚΠΣ στο ΑΕΠ της χώρας. Από τα στοιχεία του πίνακα παρατηρούμε ότι η πρόσθετη αύξηση του ΑΕΠ είναι, κατά μέσο όρο, 1 – 1.5% ετησίως.

Όσον αφορά την **ανεργία**, οι ελληνικές εκτιμήσεις είναι πολύ θετικές για το επίπεδο που θα επιτευχθεί στη λήξη των προγραμμάτων στήριξης της ελληνικής οικονομίας, το 2006. Το υπόδειγμα του ΚΕΠΕ χρησιμοποιεί δύο σενάρια για το επίπεδο ανεργίας. Η αισιόδοξη εκδοχή της απορρόφησης των κονδυλίων και οι ταχύτατες διαρθρωτικές αλλαγές εμφανίζουν την ανεργία να κυμαίνεται το 2006 γύρω στο 8.6%, όταν το 1997 ήταν 10.2 % και το 2000 10.5%. Το δεύτερο σενάριο, περισσότερο συντηρητικό ως προς την επιτάχυνση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και την αντιμετώπιση της ανεργίας, εκτιμά το ποσοστό ανέργων του εργατικού δυναμικού σε 11.2% για το 2006. Ένα τρίτο σενάριο για την πορεία του μεγέθους της ανεργίας χωρίς την ύπαρξη και την παρεμβατική ενίσχυση του Γ'ΚΠΣ, εκτιμά ότι το ποσοστό ανεργίας θα κυμανθεί από την αισιόδοξη πλευρά του 10.6% μέχρι την πιο συγκρατημένη άποψη του 13.6% για το 2006. Συμπέρασμα πάντως είναι ότι η ύπαρξη του Γ'ΚΠΣ αναζωπυρώνει τις ελπίδες για την καταπολέμηση της ανεργίας στη νέα περίοδο προγραμματισμού που διανύουμε. Οι εκτιμήσεις σχετικά με την πορεία της ανεργίας για το 2000 – 2006 συνοψίζονται στον πίνακα 5.5.3.III του Παραρτήματος.

5.6 ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗ Γ' ΚΠΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ, ΤΕΛΗ 2001 – ΛΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

'Οπως έχει ήδη αναφερθεί, το Γ' ΚΠΣ έχει ξεκινήσει να υλοποιείται από τα μέσα του 2001. Το προηγούμενο έτος 2000, αποτέλεσε για το ελληνικό πλαίσιο στήριξης την περίοδο για τη διαπραγμάτευση, τόσο του ίδιου του Γ' ΚΠΣ όσο και των 24 Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του.

Η Επιτροπή αλλά και οι ελληνικές αρχές έχουν πλήρη επίγνωση ότι τα αναπτυξιακά αποτελέσματα της περιόδου 2000 – 2006 θα είναι σημαντικά για τη συνοχή και σύγκλιση της Ελλάδας με τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, απαραίτητη προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν οι εκ των προτέοντων εκτιμήσεις και φιλοδοξίες αποτελεί η διαχειριστική ικανότητα των εκτελεστικών οργάνων. Κατόπιν, μάλιστα, και του κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων, η πρόκληση της επιτυχίας θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματικότητα, την ποιότητα εκτέλεσης των έργων και από τις διαδικασίες επιλογής τους.

Τον Μάρτιο του 2001, το Συμβούλιο γνωμοδότησε ότι το πρόγραμμα σταθερότητας της Ελλάδας είναι σύμφωνο με τους γενικούς προσανατολισμούς της ΕΕ καθώς περικλύει μια μεγάλη δέσμη μέτρων σχετικά με την απελευθεροποίηση των αγορών, τη δημιουργία ρυθμιστικού πλαισίου και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, κεφαλαίων και προϊόντων. Καταλήγοντας στο συμπέρασμα αυτό, ταυτόχρονα κρίνει ότι οι προσπάθειες μεταρρύθμισης θα πρέπει να είναι περισσότερο αποφασιστικές.

Το Γ' ΚΠΣ 2000 – 2006 ενισχύει τις ελπίδες για μεγαλύτερη ανάπτυξη και γρηγορότερη πραγματική σύγκλιση. Οι συνολικοί πόροι ανέρχονται περίπου στα 17,5 τρις δρχ και αντιστοιχούν στο 4,5% - 5% του ΑΕΠ της χώρας. Όμως, ενώ από το ποσό αυτό, τα 8,9 τρις δρχ αποτελούν εισροή κοινοτικών πόρων, κατά το έτος 2000 δεν αναλήφθηκε καμία από τις προβλεπόμενες δαπάνες της ΕΕ και των ελληνικών αρχών. Τον Οκτώβριο του 2001, ύστερα από συνάντηση του κοινοτικού Επιτρόπου (κ. Michael Barnier) με τις ελληνικές αρμόδιες αρχές, τονίστηκε ότι θα

πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες εφαρμογής των προγραμμάτισμάνων παρεμβάσεων, καθότι από τις αρχές του 2002, οι ελληνικές αρχές καθίστανται υπεύθυνες και υπόλογες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και σωστής διαχείρησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Κατά την εκπνοή του έτους που διανύουμε, στην Ελλάδα έχουν εισρεύσει για τη χρηματοδότηση των δράσεων του τρίτου ΚΠΙΣ⁷, 520 δις δρχ από την αρχή του 2001 και συνολικά για τις δαπάνες πληρωμών μέχρι σήμερα το ύψος έχει ξεπεράσει τα 1,3 τρις δρχ. Ωστόσο, υπάρχει κίνδυνος να χαθεί τμήμα των χρηματοδοτικών κονδυλίων εξαιτίας των πρόγραμμάν διαδικασίών μελέτης και ένταξης των προτεινόμενων προς υλοποίηση έργων. Συγκεκριμένα, ενώ οι υπόλοιπες χώρες-μέλη της σύγκλισης (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία και Ιρλανδία) επωφελούνται από τις χρηματοδοτήσεις του Γ' ΚΠΙΣ, έχοντας ήδη εξαντλήσει μεγάλο μέρος των πόρων, η Ελλάδα υστερεί σημαντικά. Αιτία για αυτή την κατάσταση είναι ότι οι διαδικασίες μελέτης και υλοποίησης των έργων δεν έχουν προσαρμοστεί στα αυστηρά μέτρα που έχει θεσπίσει η ΕΕ για την περίοδο 2000 – 2006, σύμφωνα με τα οποία εαν οι μελέτες των έργων δεν ανταποκρίνονται στις κοινοτικές προδιαγραφές, δεν θα εγκρίνεται η χρηματοδότησή τους. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι το Σεπτέμβριο του 2001 προτάθηκαν από τους τοπικούς φορείς των περιφερειών στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας 275 προτάσεις για ένταξη έργων στο Γ' ΚΠΙΣ και χορηματοδότησή τους από το Ταμείο Συνοχής. Από αυτές τις προτάσεις εγκρίθηκαν μόνο οι 30, οι οποίες θα αξιολογηθούν και από την Επιτροπή για την ενσωμάτωση ή την απόρριψή τους από τα προγράμματα της περιόδου 2000 – 2006.

Το πιο πάνω γεγονός αποδεικνύει την έλλειψη συγκεκριμένων και ποσοτικοποιημένων στόχων των προγραμμάτων του Γ' ΚΠΙΣ αλλά και κατάλληλων μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησής τους.

Ταυτόχρονα θα πρέπει να αποτελέσει άξιο μελέτης και περισυλλογής το γεγονός ότι οι ελληνικές αρχές δεν φρόντισαν να αξιοποιήσουν την εμπειρία και τα μέτρα πολιτικής που εφάρμοσαν οι υπόλοιπες χώρες – μέλη της σύγκλισης και οι

⁷ Σύμφωνα με ανακοίνωση του υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας στις 12 Δεκέμβρη 2001.

οποίες ήδη από το Β' ΚΠΣ βελτίωσαν σημαντικά το ρυθμό ανάπτυξής τους, (με την Ιρλανδία να αποτελεί πρότυπο για την επιτυχία απορρόφησης των ενισχύσεων και ανάπτυξης της οικονομίας της). Ήδη αναφέρθηκε ότι η απορροφητικότητα των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ από τις χώρες της σύγκλισης έχει πραγματοποιηθεί στο μεγαλύτερο ποσοστό, ενώ στην Ελλάδα υπάρχουν ανησυχίες και από τις ίδιες τις αρμόδιες αρχές για σοβαρό ενδεχόμενο απώλειας τμήματος των πόρων.⁸

Αναμφισβήτητο γεγονός είναι ότι το Γ' ΚΠΣ είναι η τελευταία μεγάλη αναπτυξιακή ευκαιρία που δίνεται στην Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Ένωση πριν την επικείμενη διεύρυνση, η οποία θα αλλάξει το σκηνικό και τις συνθήκες στον ευρωπαϊκό χώρο. Η επιτυχής αξιοποίηση του Γ' ΚΠΣ απαιτεί μεγάλες και σοβαρές προσπάθειες μέσα στο πιεστικό χρονοδιάγραμμα από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς στη διαδικασία εφαρμογής του· από το ίδιο το κράτος, τις τοπικές και νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, τις επιχειρήσεις και κάθε αρμόδιο φορέα και οργανισμό. Το μέγεθος της ευθύνης είναι τεράστιο διότι στο Γ' ΚΠΣ δε συγχωρούνται παρατυπίες ούτε μεταφορές κονδυλίων από έργο σε έργο ή από έτος σε έτος. Αναμένουμε τα πρώτα επίσημα εθνικά και κοινοτικά συμπεράσματα από την πορεία εφαρμογής των προγραμμάτων της περιόδου 2000 – 2006 και ευελπιστούμε στην επίτευξη πραγματικής συνοχής και σύγκλισης της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας. Αυτός άλλωστε είναι και ο πρωταρχικός στόχος της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής –εθνικής και κοινοτικής- και το έναυσμα για την πραγμάτωση της παρούσας εργασίας.

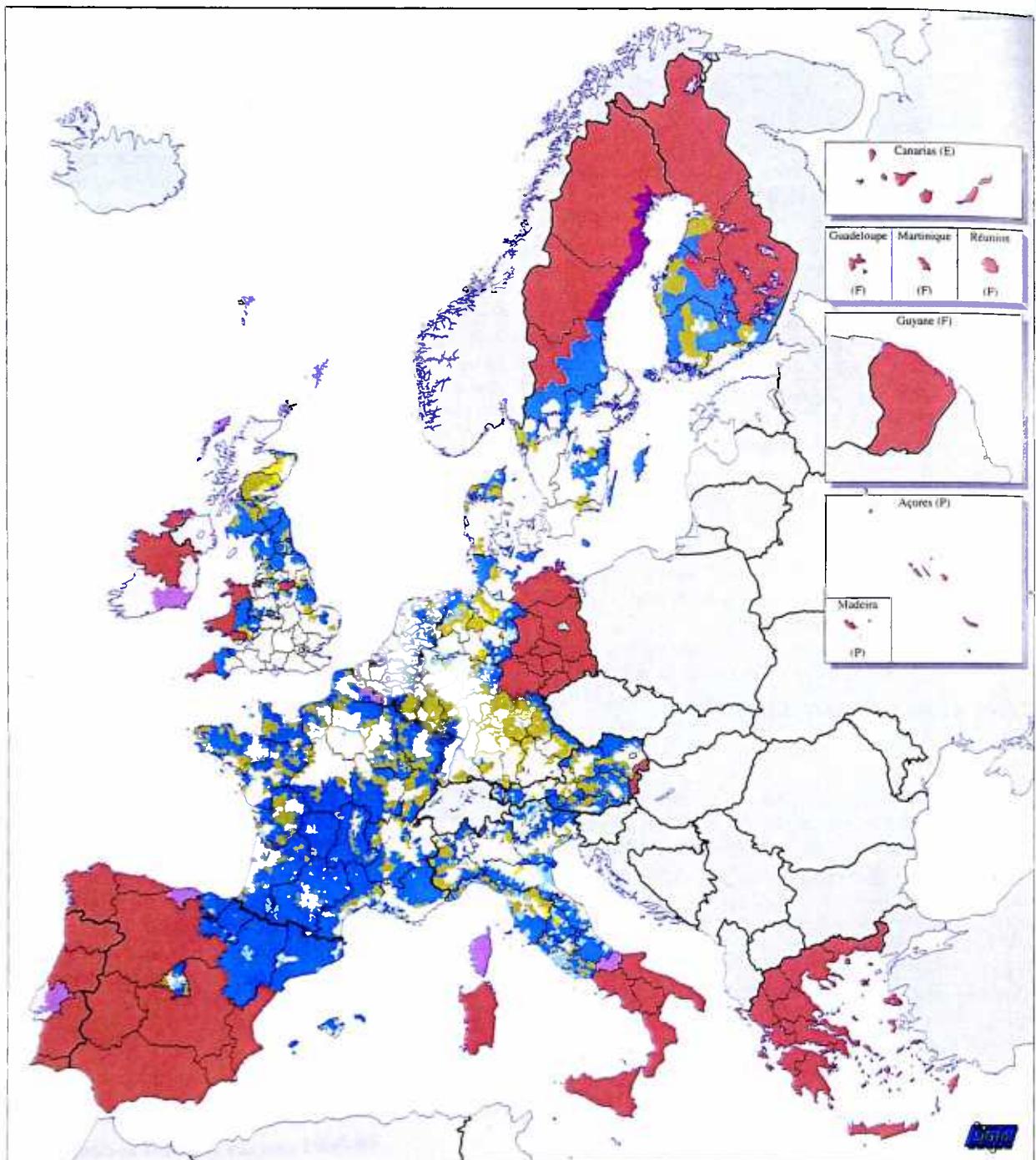
⁸ Συνέντευξη του υψηλουργού Εθνικής Οικονομίας στον Οικονομικό Ταχυδρόμο, Αγωνία για 17 τρις δραχμές, 15.09.2001

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΤΩΝ – ΠΙΝΑΚΩΝ

ΧΑΡΤΗΣ 4.9

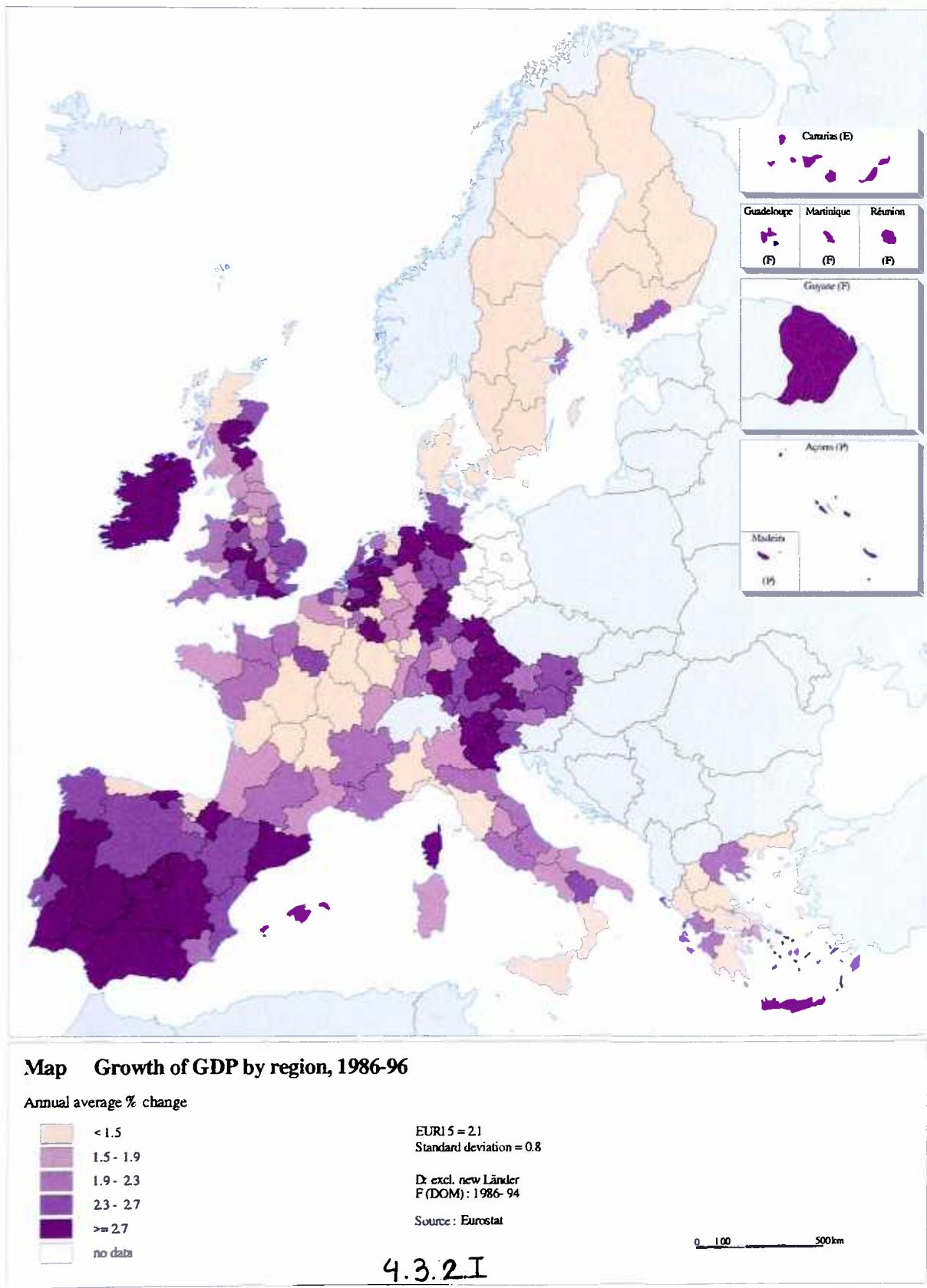
7 Διαρθρωτικά Ταμεία 2000-2006: Περιοχές που είναι επιλεξιμες βάσει των Στόχων 1 και 2

Στόχος 1	Στόχος 2
Στόχος 1	Στόχος 2
Σταδιακή κατάργηση (έως 31/12/2005)	Στόχος 2 (μερικός)
Σταδιακή κατάργηση (έως 31/12/2006)	Σταδιακή κατάργηση (έως 31/12/2005)
Ειδικό πρόγραμμα	Σταδιακή κατάργηση (έως 31/12/2005) (μερικός)

Περιφερειακά σύνορα
~~~~~ Σύνορα NUTS2

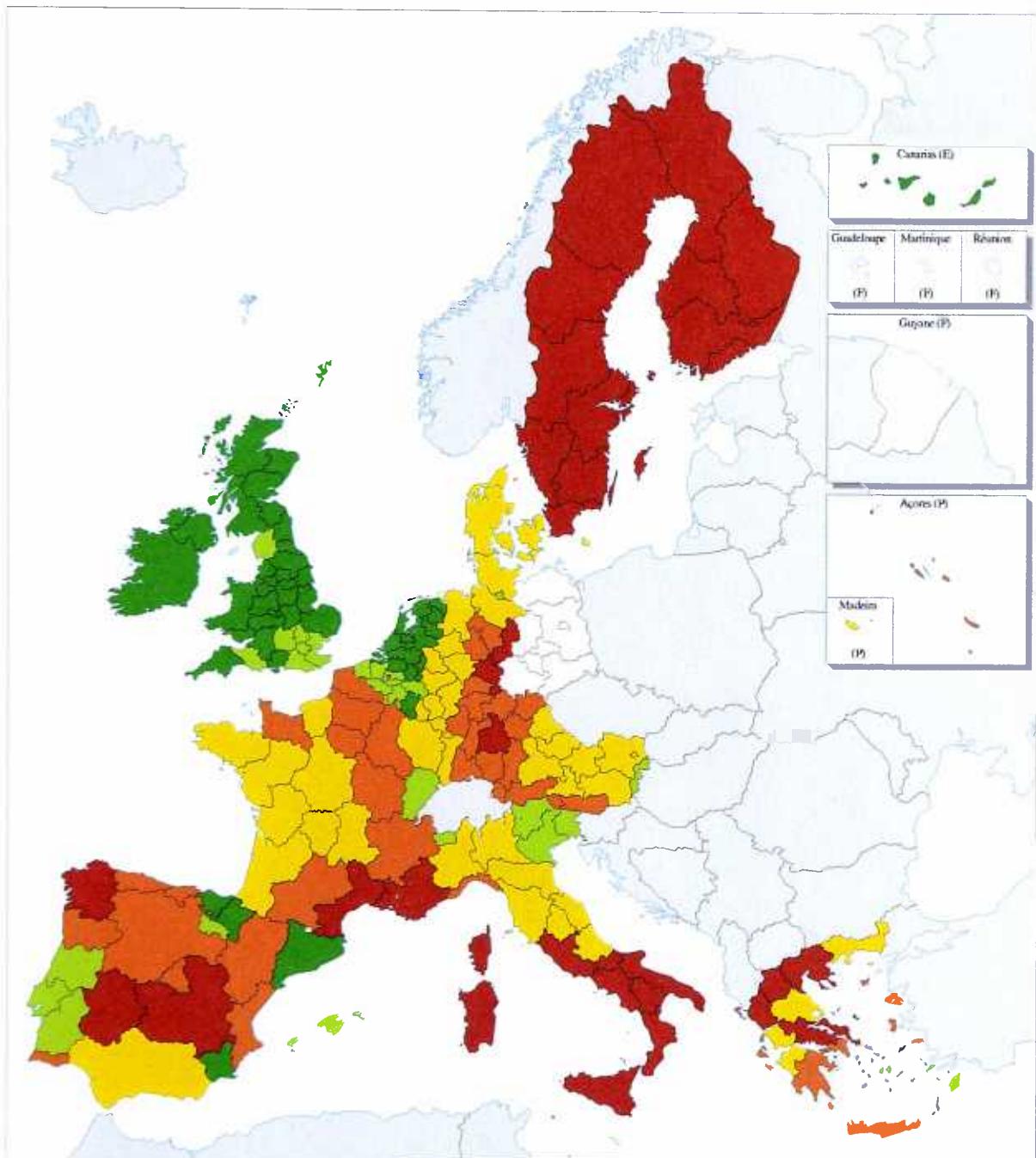
0 100 500 km

© EuroGeographics Association για τα διοικητικά σύνορα

ΧΑΡΤΗΣ 4.3.2.I

ΡΥΘΜΟΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 1986-1996

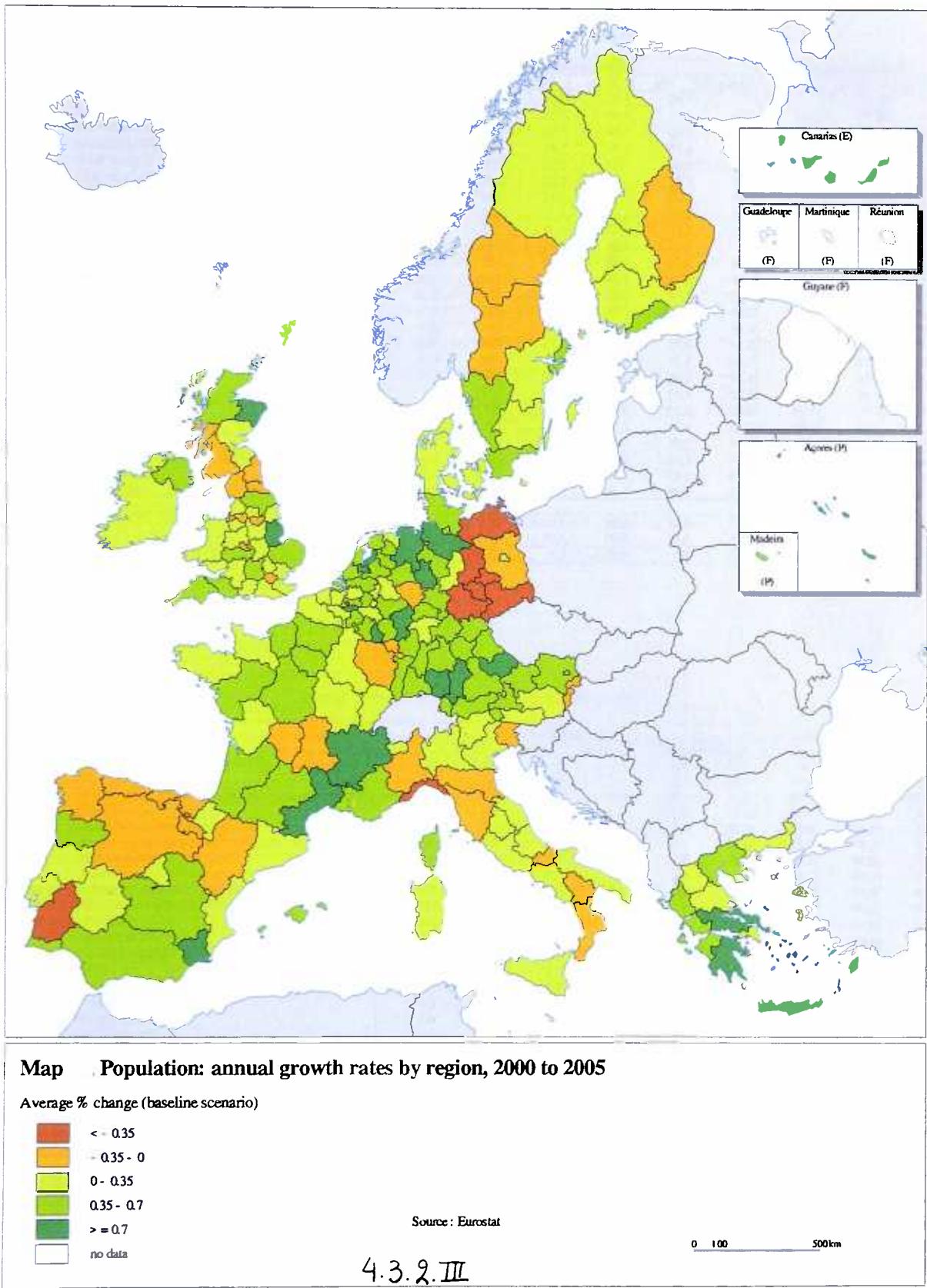

4.3.2.II

XVLA4-GIS/HIPstatemap - p0m06_UK_C_A4P - 29 Jan 99

ΧΑΡΤΗΣ 4.3.2.II

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 1987-97

4.3.2. I - Π
Table Regions with highest unemployment, 1997

NUTS2 regions	Unemployment rates						Employment rates (*)		
	total	female	male	youth	25+	long-term	total	female	male
FR94 RÉUNION	36,8	41,0	33,7	57,8	33,1				
ES61 ANDALUCÍA	32,0	41,8	26,0	50,8	27,5	47,3	39,5	25,2	54,3
ES43 EXTREMADURA	29,5	41,4	23,1	43,9	26,6	41,9	41,8	24,9	58,2
FR91 GUADELOUPE	29,3	33,4	25,7	54,1	26,4	25,0			
FR92 MARTINIQUE	27,2	32,0	22,9	52,4	25,0				
ES63 CEUTA Y MELILLA	26,4	36,2	20,5	58,4	19,7	71,6	42,2	26,7	58,7
IT8 CAMPANIA	26,1	34,1	21,9	64,9	19,2	79,3	38,8	23,5	54,3
IT93 CALABRIA	24,9	34,3	20,0	62,6	19,5	67,6	38,2	22,8	53,9
IT4 SICILIA	24,0	33,1	20,2	60,4	17,8	73,7	38,1	21,1	57,6
FR93 GUYANE	22,4	26,5	19,7	36,5	20,5				
DEE1 DESSAU	21,5	26,2	17,1	13,6	22,6	51,4	58,8	52,2	65,2
ES52 COMUNIDAD VALENCIANA	21,4	29,1	16,5	40,4	17,2	44,1	49,4	34,3	65,2
ES12 PRINCIPADO DE ASTURIAS	21,2	27,5	17,3	50,3	17,1	65,6	43,2	29,8	57,4
ES13 CANTABRIA	21,1	28,9	16,1	45,1	17,0	64,3	45,9	32,0	60,0
ES7 CANARIAS	20,9	26,3	17,4	39,0	17,2	48,9	47,6	34,5	61,1
DEE3 MAGDEBURG	20,7	24,3	17,5	12,6	21,9	52,2	59,3	54,6	63,8
IT92 BASILICATA	20,6	30,1	15,2	50,7	16,2	62,5	42,1	26,6	57,7
ITB SARDEGNA	20,5	29,3	15,9	51,0	15,3	68,4	43,1	26,0	60,5
ES41 CASTILLA Y LEÓN	19,9	30,3	14,1	43,8	16,3	52,5	47,7	30,1	65,0
DEE2 HALLE	19,9	23,1	17,0	13,9	20,8	50,0	60,5	55,7	65,2
ES11 GALICIA	19,2	24,8	15,1	37,1	16,4	58,7	49,9	38,3	61,8
ES42 CASTILLA-LA MANCHA	19,1	28,1	14,6	37,8	15,1	40,9	47,8	28,7	66,9
DE8 MECKLENBURG-VORPOMMERN	18,8	22,4	15,7	10,9	20,1	47,8	61,3	55,7	66,8
ES21 PAÍS VASCO	18,8	26,0	14,0	39,4	15,8	61,2	49,7	36,5	62,9
FI13 ITÄ-SUOMI	18,7	15,7	21,3	38,4	15,9	24,5	54,7	53,5	55,8
highest 10	28,1	37,2	23,1	56,5	22,7	56,4	39,0	23,1	55,3
highest 25	23,7	30,8	19,3	45,4	19,8	54,4	45,0	30,7	59,5
EUR15	10,7	12,2	9,5	20,9	9,1	49,0	60,9	50,9	70,9

(*) as a percentage of population 15-64

F (DOM) : 1996

Source : Eurostat + calculations DGXVI

4.3.2.II - Π
Table Regions with lowest unemployment, 1997

NUTS2 regions	Unemployment rates						Employment rates (*)		
	total	female	male	youth	25+	long-term	total	female	male
LU LUXEMBOURG (GRAND-DUCHÉ)	2,5	3,6	1,8	7,2	2,0	34,6	60,3	45,6	74,8
AT31 OBERÖSTERREICH	3,0	4,0	2,3	5,0	2,7	24,9	69,8	60,8	78,7
UK52 BERKSHIRE, BUCKINGHAMSHIRE, OXFORDSHIRE	3,2	2,7	3,6	5,7	2,7	31,8	80,0	71,7	87,7
PT12 CENTRO (P)	3,4	3,9	2,9	12,2	2,2	46,6	81,4	73,5	90,0
AT12 NIEDERÖSTERREICH	3,4	4,4	2,7	5,0	3,1	36,0	69,6	61,1	77,8
IT31 TRENTINO-ALTO ADIGE	3,8	5,7	2,6	10,0	2,7	30,0	62,3	48,3	76,2
AT11 BURGENLAND	3,8	5,2	2,7	5,7	3,5	26,9	66,2	56,9	75,2
AT32 SALZBURG	3,9	4,9	3,0	7,5	3,3	4,3	69,5	61,6	77,7
UK53 SURREY, EAST-WEST SUSSEX	4,1	3,5	4,6	7,1	3,6	38,4	77,3	71,0	83,8
UK51 BEDFORDSHIRE, HERTFORDSHIRE	4,1	3,6	4,4	7,6	3,5	35,1	77,2	69,8	84,4
NL31 UTRECHT	4,1	5,4	3,1	6,8	3,7	29,2	72,2	61,2	83,4
AT34 VORARLBERG	4,1	5,7	3,0	6,7	3,6	16,6	68,9	56,4	81,1
IT12 VALLE D'AOSTA	4,1	5,3	3,3	11,2	3,2	37,0	61,9	51,5	71,9
GR43 KRITI	4,3	6,9	2,5	19,8	2,4	48,8	70,1	55,3	85,6
GR42 NOTIO AIGAIΟ	4,3	7,2	2,7	15,5	2,5	43,0	61,7	41,3	82,8
BE24 VLAAMS BRABANT	4,5	5,8	3,5	11,9	3,9	50,1	63,5	55,4	71,6
NL41 NOORD-BRABANT	4,6	6,1	3,5	7,4	4,0	49,7	68,3	56,0	80,0
NL22 GELDERLAND	4,6	6,1	3,5	7,4	4,1	44,1	68,0	55,8	80,0
UK71 HEREFORD & WORCESTER, WARWICKSHIRE	4,6	4,2	4,9	9,4	3,8	31,0	78,1	69,2	86,4
NL34 ZEELAND	4,6	6,1	3,5	6,2	4,3	53,0	67,1	54,2	79,7
F12 AHVENANMAA/ÅLAND	4,6	4,1	4,9	15,8	2,9	9,7	75,8	63,5	82,6
UK56 HAMPSHIRE, ISLE OF WIGHT	4,7	3,9	5,4	8,6	4,0	36,4	74,7	67,0	82,5
DE21 OBERBAYERN	4,8	4,6	5,0	5,7	4,7	37,6	71,4	62,9	79,8
IT32 VENETO	4,8	7,4	3,1	10,9	3,7	37,7	59,7	46,1	73,4
UK32 LEICESTERSHIRE, NORTHAMPTONSHIRE	4,8	4,1	5,4	9,5	4,0	33,5	76,3	68,7	83,7
lowest 10	3,6	3,8	3,4	7,3	3,0	34,4	74,3	65,8	82,7
lowest 25	4,2	4,8	3,8	8,1	3,6	37,5	70,7	60,7	80,5
EUR15	10,7	12,2	9,5	20,9	9,1	49,0	60,9	50,9	70,9

(*) as a percentage of population 15-64

Source : Eurostat + calculations DGXVI

4.7. I

1. Προβλεψίες δαπάνες για την περίοδο 2000-2006
(σε εκατ. ευρώ, τιμές 1999)

Διαρθρωτικά Ταμεία						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
29 430	28 840	28 250	27 670	27 080	27 080	26 660

4.7. II

2. Ενδεικτική κατανομή των πιστώσεων ανά κράτος μέλος για την περίοδο 2000-2006
(σε εκατ. ευρώ, τιμές 1999).

Κράτος μέλος	Στόχος 1	Μεταβατική υποστήριξη παλαιού Στόχου 1	Στόχος 2	Μεταβατική υποστήριξη παλαιού Στόχου 2 και 5θ	Στόχος 3	Μέσο για την αλιεία (εκτός Στόχου 1)	Σύνολο
B	0	625	368	65	737	34	1 829
DK	0	0	156	27	365	197	745
D	19 229	729	2 984	526	4 581	107	28 156
EL	20 961	0	0	0	0	0	20 961
E	37 744	352	2 553	98	2 140	200	43 087
F	3 254	551	5 437	613	4 540	225	14 620
IRL	1 315	1 773	0	0	0	0	3 088
I	21 935	187	2 145	377	3 744	96	28 484
L	0	0	34	6	38	0	78
NL	0	123	676	119	1 686	31	2 635
A	261	0	578	102	528	4	1 473
P	16 124	2 905	0	0	0	0	19 029
FIN	913	0	459	30	403	31	1 836
S	722	0	354	52	720	60	1 908
UK	5 085	1 166	3 989	706	4 568	121	15 635
EUR-15	127 543	8 411	19 733	2 721	24 050	1 106	183 564

(1) Συμπεριλαμβανούντο του Peace (2000-2004) - (2) Συμπεριλαμβανομένου του ειδικού προγράμματος για τις σουηδικές παράκτιες περιοχές.

3. Κατανομή των δημοσιονομικών πόρων ανάμεσα στα είδη παρεμβάσεων για την περίοδο 2000-2006

4.7. III

Παροχές (σε δισεκατ. ευρώ)	Ποσοστό % του προϋπολογισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων	Ποσοστό % για τη μεταβατική υποστήριξη
Στόχος 1	135,900	69,70%
Στόχος 2	22,500	11,50%
Στόχος 3	24,050	12,30%
Αλιεία (εκτός Στ. 1)	1,110	0,50%
Κοινωνικές πρωτοβουλίες	10,440	5,35%
- Interreg	4,875	-
- Equal	2,847	-
- Leader+	2,020	-
- Urban	0,700	-
Κοινωνικές ενέργειες και τεχνική βοήθεια	1,000	0,51%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2.I

Πίνακας Η.36 Συνεισφορά των Διαφθρωτικών Ταμείων στις αναπτυξιακές δαπάνες του Στόχου 1, 1994-1999 και 2000-2006

1994-1999	(συμπεριλαμβάνει τη σταδιακή κατάργηση)													Έκαρ. ΕΥΡΩ. τημες 1999	
	B	D	EL	E	F	IRL	I	NL	P	UK	A	FIN	S	EU13	
Υποδομές															
Μεταφορές	113	1288	6406	11580	790	1319	5932	39	5271	1060	46	0	39	33882	29,8
ΤΠΕ	38		3999	6648	384	1066	2061	34	3101	505	0		20	17857	15,7
Ενέργεια	12		251	456	0	28	568	0	385	43	5		19	1767	1,6
Περιβάλλον & νερό	0		865	678	13	53	731	0	0	223	6		0	2568	2,3
Υγεία & κοινωνικές υπηρεσίες	59		622	3306	371	119	2464	5	1253	289	35		0	8524	7,5
Ανθρώπινοι πόροι	4		668	492	21	53	108	0	532	0	0		0	1878	1,7
Εκπαίδευση ¹	106	4256	3287	7602	752	2730	2419	31	4753	1579	50	182	97	27844	24,5
Κατάρτιση	10		1881	2166	105	1291	355	0	1890	40	6	70	58	7871	6,9
Λοιπά	96	4256	1238	5436	647	1439	2064	31	2863	1539	44	112	40	19805	17,4
Παραγωγικό περιβάλλον															
Βιομηχανία και υπηρεσίες	486	10010	4216	9336	965	3046	8581	74	7028	2112	130	378	211	46573	41,0
ΕΤΑΚ	291	5537	1009	4482	226	1286	4224	24	4060	1109	48	252	97	32644	19,9
Γεωργία, αγροτική αν., αλειά	95	714	331	762	79	62	1157	12	504	215	10	0	14	3954	3,5
Τουρισμός	57	3759	2184	3504	566	1352	2649	33	2464	450	34	105	73	17230	15,2
Λοιπά	43	0	693	588	95	347	551	5		338	38	21	28	2746	2,4
Σύνολο	89	357	71	2628	195	545	119	20	805	386	6	0	20	5241	4,6
A: 1995-99															
2000-2006															
Υποδομές															
Μεταφορές	91	4340	9051	14442	1159	1414	8928	33	4655	201	11	0	76	44401	34,3
ΤΠΕ	4	3017	6496	7584	529	732	3227	8	2737	128			33	24495	18,9
Ενέργεια	37		336	240	13	47	728	16	609	1	6		43	2076	1,6
Περιβάλλον & νερό	5	15	721	246	98	41	606	0		4				1735	1,3
Υγεία & κοινωνικές υπηρεσίες	45	1308	875	5778	466	357	4246	3	532	67	5			13682	10,6
Ανθρώπινοι πόροι	0		623	594	54	237	121	0	777	0				2406	1,9
Εκπαίδευση ¹	171	5414	3983	8646	1249	867	4829	20	5040	272	53	266	150	30960	23,9
Κατάρτιση	0	0	2765	2184	190	386	2645	3	2338	13		98	48	10670	8,3
Λοιπά	171	5414	1218	6462	1059	481	2184	18	2702	260	53	168	102	20292	15,7
Παραγωγικό περιβάλλον															
Βιομηχανία και υπηρεσίες	338	8599	5355	9570	1328	698	9515	69	7875	387	181	651	443	45009	34,8
ΕΤΑΚ	136	5160	791	4302	368	61	3338	38	4879	300	73	413	170	20029	15,5
Γεωργία, αγροτική αν., αλειά	118	164	336	1008	75	305	1820	5	518	11	25		82	4467	3,5
Τουρισμός	44	3275	3045	3576	734	271	3668	21	2478	60	38	203	133	17546	13,6
Λοιπά	41		1183	684	151	61	690	6		15	45	35	58	2968	2,3
Σύνολο	45	767	2562	1344	192	105	728	10	3094	16	5	52	8920	6,9	
Σύνολο	645	19120	20951	34002	3928	3084	23993	132	20664	875	250	917	721	129282	100,0

¹ Περιλαμβάνει υποδομές για την εκπαίδευση που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΠΙΔΑ
Πηγή ΓΔ REGIO

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3.I

Πίνακας 2 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις πλουσιότερες και φτωχότερες περιφέρειες της Ευωσης, 1986 και 1996

(Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε PPS EYP15=100)

Περιφέρειες	1986	ΑΕΠ	Κατά- ταξη	Περιφέρειες	1996	ΑΕΠ	Κατά- ταξη
Hamburg (D)	185	1	Hamburg (D)	192	1		
Reg. Bruxelles-Cap. / Brussel Hfdst. Gew. (B)	163	2	Reg. Bruxelles-Cap. / Brussel Hfdst. Gew. (B)	173	2		
Île de France (F)	162	3	Darmstadt (D)	171	3		
Darmstadt (D)	152	4	Luxembourg (Grand-Duché) (L)	169	4		
Wien (A)	148	5	Wien (A)	167	5		
Greater London (UK)	148	6	Île de France (F)	160	6		
Bremen (D)	144	7	Oberbayern (D)	156	7		
Stuttgart (D)	143	8	Bremen (D)	149	8		
Oberbayern (D)	141	9	Greater London (UK)	140	9		
Luxembourg (Grand-Duché) (L)	137	10	Antwerpen (B)	137	10		
10 πλουσιότερες	153		10 πλουσιότερες		158		
Stockholm (S)	133	11	Stuttgart (D)	135	11		
Ahvenanmaa/Åland (FIN)	132	12	Groningen (NL)	134	12		
Lombardia (I)	132	13	Emilia-Romagna (I)	133	13		
Uusimaa (FIN)	129	14	Lombardia (I)	132	14		
Vaile d'Aosta (I)	129	15	Valle d'Aosta (I)	131	15		
Berlin (D)	128	16	Uusimaa (FIN)	129	16		
Emilia-Romagna (I)	125	17	Trentino-Alto Adige (I)	128	17		
Mittelfranken (D)	124	18	Grampian (UK)	126	18		
Antwerpen (B)	124	19	Friuli-Venezia Giulia (I)	126	19		
Karlsruhe (D)	123	20	Karlsruhe (D)	126	20		
Düsseldorf (D)	122	21	Veneto (I)	124	21		
Grampian (UK)	122	22	Berkshire, Buckinghamshire, Oxfordshire (UK)	124	22		
Noord-Holland (NL)	117	23	Mittelfranken (D)	123	23		
Köln (D)	117	24	Stockholm (S)	123	24		
Piemonte (I)	117	25	Salzburg (A)	121	25		
25 πλουσιότερες	138		25 πλουσιότερες		143		
Guyane (F)	37	1	Guadeloupe (F)	40	1		
Guadeloupe (F)	37	2	Ήπειρος (EL)	44	2		
Alentejo (P)	37	3	Réunion (F)	46	3		
Açores (P)	40	4	Guyane (F)	48	4		
Madeira (P)	40	5	Açores (P)	50	5		
Réunion (F)	40	6	Βόρειο Αιγαίο (EL)	52	6		
Centro (P)	42	7	Martinique (F)	54	7		
Βόρειο Αιγαίο (EL)	44	8	Madeira (P)	54	8		
Extremadura (E)	44	9	Extremadura (E)	55	9		
Algarve (P)	44	10	Dessau (D)	55	10		
10 φτωχότερες	41		10 φτωχότερες		50		
Ήπειρος (EL)	47	11	Andalucia (E)	57	11		
Martinique (F)	49	12	Δυτική Ελλάδα (EL)	58	12		
Δυτική Ελλάδα (EL)	49	13	Magdeburg (D)	58	13		
Norte (P)	51	14	Πελοπόννησος (EL)	58	14		
Ióvia Νησιά (EL)	52	15	Calabria (I)	59	15		
Andalucia (E)	53	16	Alentejo (P)	60	16		
Castilla-La Mancha (E)	54	17	Centro (P)	61	17		
Galicia (E)	55	18	Ανατολική Μακεδονία, Θράκη (EL)	61	18		
Θεσσαλία (EL)	55	19	Thüringen (D)	61	19		
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη (EL)	56	20	Mecklenburg-Vorpommern (D)	61	20		
Κρήτη (EL)	57	21	Δυτική Μακεδονία (EL)	62	21		
Δυτική Μακεδονία (EL)	58	22	Ióvia Νησιά (EL)	62	22		
Κεντρική Μακεδονία (EL)	58	23	Norte (P)	62	23		
Calabria (I)	59	24	Θεσσαλία (EL)	63	24		
Πελοπόννησος (EL)	61	25	Galicia (E)	63	25		
25 φτωχότερες	52		25 φτωχότερες		59		

Νέα ΓΟΚ. Groningen (NL) δεν υπάρχουν στοιχεία για το 1996. Γαλλία (YΔ) 1996: στοιχεία 1994
 Πηγή: Eurostat + υπολογισμοί ΓΔ XVI.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4.1

εκατομ. δρχ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ Γ' ΠΑΚΕΤΟΥ 2000 - 2006 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΩΣΤΟΣ	%	ΣΥΝΟΛΟ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ				ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	
				% ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΩΣΤΟΥΣ	ΚΠΣ&Τ.Σ.	ΚΠΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΩΣΤΟΥΣ
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	5.590.000	35,6	4.740.000	30,2	4.590.000	3.890.000	150.000	850.000	15,2
Οδικά-Λιμάνια-Μετρό	4.270.000	27,2	3.470.000	22,1	3.320.000	2.970.000	150.000	800.000	18,7
Σιδηρόδρομοι-Αεροδρόμια-Αστικές Συγκοινωνίες	1.320.000	8,4	1.270.000	8,1	1.270.000	920.000		50.000	3,8
ΑΝΕΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	2.180.000	13,9	2.050.000	13,1	2.005.000	2.005.000			6,0
Εκπαίδευση	1.100.000	7,0	1.100.000	7,0	1.100.000	1.100.000	45.000	130.000	
Κατάρτιση - Απασχόληση	1.080.000	6,9	950.000	6,0	905.000	905.000	45.000	130.000	12,0
ΥΓΕΙΑ - ΠΡΟΝΟΙΑ	350.000	2,2	350.000	2,2	350.000	350.000			
ΓΕΩΡΓΙΑ - ΑΛΙΕΙΑ	2.010.000	12,8	1.350.000	8,5	1.270.000	1.270.000	80.000	660.000	32,8
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	570.000	3,6	270.000	1,7	245.000	245.000	25.000	300.000	52,6
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	450.000	2,9	450.000	2,9	425.000	425.000	25.000		
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	1.000.000	6,4	1.000.000	6,4	980.000	280.000	20.000		
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	1.050.000	6,7	550.000	3,5	520.000	520.000	30.000	500.000	47,6
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ-ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.320.000	8,4	660.000	4,2	630.000	630.000	30.000	660.000	50,0
ΕΡΕΥΝΑ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	200.000	1,3	170.000	1,1	170.000	170.000		30.000	15,0
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ-ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΑ	220.000	1,4	150.000	1,0	150.000	150.000		70.000	31,8
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜ. ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	220.000	1,4	220.000	1,4	220.000	220.000			
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	40.000	0,3	40.000	0,3	40.000	40.000			
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ	15.200.000	96,8	12.000.000	76,4	11.595.000	10.195.000	405.000	3.200.000	21,1
ΑΚΑΤΑΝΕΜΗΤΟ ΠΟΣΟ - ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	500.000	3,2	500.000	3,2	500.000	500.000			
ΣΥΝΟΛΟ	15.700.000	100,0	12.500.000	79,6	12.095.000	10.695.000	405.000	3.200.000	20,4

ΠΗΓΗ: ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2000 - 2006

ΥΠΕΘΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4.II

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΟΡΩΝ Γ' ΚΠΣ ΚΑΤΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

εκατ. δρχ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	%	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ			ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
			ΣΥΝΟΛΟ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	1.411.000	10,5	1.325.000	993.750	331.250	86.000
ΒΑΣΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	4.465.000	33,3	3.135.000	1.886.485	1.248.515	1.330.000
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	2.643.000	19,7	1.550.000	1.084.081	466.171	1.093.000
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ	305.000	2,3	305.000	228.750	76.250	
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	953.000	7,1	780.000	585.000	195.000	173.000
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	3.588.000	26,8	3.070.000	2.302.500	767.500	518.000
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	30.000	0,2	30.000	22.500	7.500	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΠΣ (χωρίς αποθεματικό*)	13.395.000	100,0	10.195.000	7.103.066	3.092.186	3.200.000

πηγή: Σχέδιο Ανάπτυξης 2000 - 2006, ΥΠΕΘΟ

- * : Το αποθεματικό απόδισης θα χορηγηθεί στο τέλος του 2003 βάσει των αποτελεσμάτων της μεσοπρόθεσμης αξιολόγησης.
Επομένως η αξιολόγηση, καθεαστή, έγινε μέσο διαχείρησης για το 2000-2006.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4.III
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ Γ' ΚΠΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΞΟΝΑΣ VII: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛ. ΠΛΗΘΥΣΜ ΟΥ (1998)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	% ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΝ. ΔΑΠΑΝΗΣ	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ (ΧΙΛ. ΔΡΧ)	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ			ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
					ΣΥΝΟΛΟ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	
ΠΕΠ ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗΣ	5,3	388.647,50	10,8	691,7	340.000	255.000	85.000	48.647,50
ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	17,1	485.670,70	13,5	271,0	420.000	315.000	105.000	65.670,70
ΠΕΠ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2,9	188.997,50	5,3	624,0	170.000	127.500	42.500	18.997,50
ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ	3,5	234.836,20	6,5	631,8	200.000	150.000	50.000	34.836,20
ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	7,1	319.488,90	8,9	430,0	260.000	195.000	65.000	59.488,90
ΠΕΠ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	1,9	126.265,90	3,5	625,1	110.000	82.500	27.500	16.265,90
ΠΕΠ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΣ	7,0	270.660,70	7,5	367,2	220.000	165.000	55.000	50.660,70
ΠΕΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΣ	6,3	302.993,20	8,4	457,1	245.000	183.750	61.250	57.993,20
ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ	32,8	389.746,50	10,9	112,9	345.000	258.750	86.250	44.746,50
ΠΕΠ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	6,4	241.449,00	6,7	360,2	210.000	157.500	52.500	31.449,00
ΠΕΠ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	1,7	187.488,30	5,2	1020,7	165.000	123.750	41.250	22.488,30
ΠΕΠ Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ	2,6	206.631,20	5,8	765,0	170.000	127.500	42.500	36.631,20
ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ	5,3	245.124,40	6,8	436,0	215.000	161.250	53.750	30.124,40
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	3.588.00,0	100,0	341,4	3.070.000	2.302.500	767.500	518.000,00

πηγή: Σ.Α. 2000 - 2006 ΥΠΕΘΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4.IV

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

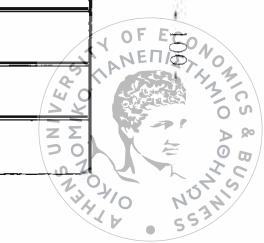
N° 2000GR161PO016

ΑΞΟΝΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΔΑΠΑΝΗ										ΣΕ ΕΥΡΩ	
		ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜ. ΔΑΠΑΝΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ					ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ					
			ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	ΧΜΠΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΡΑΤΟΣ	ΠΕΡΙΦ.	ΤΟΠΙΚ.		
		1=2+3 2=3+8	3	4	5	6	7	8=9+12	9	10	11	12	13
4. Τεχνολογική καινοτομία και έρευνα	497,108,276	301,465,238	215,175,000	215,175,000	0	0	0	86,290,238	86,290,238	0	0	0	195,843,038
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	76,827,638	47,042,857	33,680,000	33,680,000	0	0	0	13,362,857	13,362,857	0	0	0	29,784,781
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	76,827,638	47,042,857	33,680,000	33,680,000	0	0	0	13,362,857	13,362,857	0	0	0	29,784,781
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	96,517,335	58,622,857	41,946,000	41,946,000	0	0	0	16,676,857	16,676,857	0	0	0	37,894,478
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	96,517,335	58,622,857	41,946,000	41,946,000	0	0	0	16,676,857	16,676,857	0	0	0	37,894,478
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	86,621,294	52,208,571	37,206,000	37,206,000	0	0	0	15,002,571	15,002,571	0	0	0	34,412,723
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	86,621,294	52,208,571	37,206,000	37,206,000	0	0	0	15,002,571	15,002,571	0	0	0	34,412,723
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	72,373,524	43,837,143	31,246,000	31,246,000	0	0	0	12,591,143	12,591,143	0	0	0	28,536,381
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	72,373,524	43,837,143	31,246,000	31,246,000	0	0	0	12,591,143	12,591,143	0	0	0	28,536,381
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2005	76,053,524	45,937,143	32,716,000	32,716,000	0	0	0	13,221,143	13,221,143	0	0	0	30,116,381
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	76,053,524	45,937,143	32,716,000	32,716,000	0	0	0	13,221,143	13,221,143	0	0	0	30,116,381
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	88,714,961	53,816,667	38,381,000	38,381,000	0	0	0	15,435,667	15,435,667	0	0	0	34,898,294
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	88,714,961	53,816,667	38,381,000	38,381,000	0	0	0	15,435,667	15,435,667	0	0	0	34,898,294
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΤΠΕ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΜΠΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ΕΠΑΝ 2000-06: ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)

ΤΟΜΕΑΣ / ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΕΙΣΡΟΕΣ (ΧΙΛ. ΕΥΡΩ)	ΕΚΡΟΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΔΕΛΤΙΟ Α ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ		Πεδίο Παρέμβασης: το σύνολο του Προγράμματος		
		Υλοποίηση του συνόλου του Προγράμματος		Δημιουργία 15.830 ισοδύναμων ανθρωποεστών πλήρους απασχόλησης κατά το στάδιο της κατασκευής και 2.400 θέσεων εργασίας κατά την λειτουργία ¹
ΔΕΛΤΙΟ Β ΕΡΕΥΝΑΣ	438.880	Πεδίο παρέμβασης 18: Έρευνα, Τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία (ΕΤΑΚ). 181: Ερευνητικά έργα βασιζόμενα σε Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ινστιτούτα.	Υλοποίηση περίπου 420 προγραμμάτων εκπαίδευσης και αναβάθμισης προσόντων ανθρώπινου Ε&Τ δυναμικού	
		Εκπαίδευση περίπου 1.000 νέων ερευνητών	Λιναριθμιστή των επαγγελματικών προσόντων περίπου 1.000 νέων ερευνητών	
		Υποστήριξη περίπου 200 ερευνητικών έργων		Δημιουργία 200 περίπου νέων επιχειρήσεων.
				Δημιουργία 1.500 μόνιμων θέσεων εργασίας μετά το πέρας των έργων
		Υποστήριξη 10 έργων Ερευνητικών Κέντρων		Δημιουργία ή/και διασφάλιση 150 μόνιμων θέσεων πλήρους απασχόλησης μετά το πέρας των έργων
		Πεδίο παρέμβασης 18: Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη. 182: Καινοτομία και Μεταφορές Τεχνολογίας, κατάστρωση δικτύων και εταιρικών σχημάτων μεταξύ επιχειρήσεων ή/και ερευνητικών ινστιτούτων		
		Υποστήριξη περίπου 350 επιχειρήσεων με ήδη ανεπτυγμένη παραγωγική και βιομηχανική δραστηριότητα για την υλοποίηση έργων Βιομηχανικής Έρευνας ² (Κ)	Ενίσχυση των ερευνητικών δραστηριοτήτων 350 ήδη λειτουργουσών επιχειρήσεων	Απασχόληση 500 μόνιμων θέσεων απασχόλησης μετά το πέρας των έργων Βιομηχανικής Έρευνας
		Υποστήριξη περίπου 150 νέων επιχειρήσεων για την υλοποίηση έργων Βιομηχανικής Έρευνας	Εισόδος 150 νέων επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε+Τ	
		Υποστήριξη περίπου 290 επιχειρήσεων για την υλοποίηση έργων επιδιείξις και καινοτομίας		
		Υλοποίηση περίπου 25 υποστηριζόμενων έργων "Ανοικτών Ουρών"	Ανάληψη ενεργειών διάχυσης τεχνολογικού πολιτισμού και ανταλλαγή επισκέψεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό από 25 περίπου επιχειρήσεις	
ΔΕΛΤΙΟ ΣΤ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ		Υλοποίηση έργων διάδοσης Τεχνολογικού Πολιτισμού σε περίπου 200 σχολεία		
		Υποστήριξη περίπου 250 επιχειρήσεων με ήδη ανεπτυγμένη παραγωγική και βιομηχανική δραστηριότητα για την υλοποίηση έργων Ε+Τ	Ενίσχυση της ερευνητικής και παραγωγικής ικανότητας 250 περίπου επιχειρήσεων	
		Υλοποίηση 5 έργων διαχείρισης πληροφοριών, κωδικοποίησης αποτελεσμάτων		
		Υλοποίηση 20 έργων υποστήριξης ερευνητικής και τεχνολογικής πολιτικής		
		Υλοποίηση περίπου 30 υποστηριζόμενων ερευνητικών έργων (Πρωτοκόλλων) Διεθνών Συνεργασιών		
		Υλοποίηση περίπου 1.500 υποστηριζόμενων υποέργων Διεθνών Συνεργασιών		

Η πολιτική της περιφερειακής συνεργατεύσης στην Ε.Ε. και η εφαρμογή της στην Ελλάδα

	Τοποθέτηση περίπου 330 ερευνητών σε παραγωγικές επιχειρήσεις	Αναβάθμιση της ερευνητικής και παραγωγικής ικανότητας περίπου 330 επιχειρήσεων
	Υποστήριξη περίπου 60 προγραμμάτων προσέλκυσης διαπρεπών ερευνητών από το εξωτερικό	Βελτίωση της ερευνητικής ικανότητας περίπου 60 επιχειρήσεων, ΑΕΙ ή Ερευνητικών Κέντρων.
	Δημιουργία περίπου 100 Ανθρώπινων Δικτύων διάδοσης της έρευνας και της επιστημονικής γνώσης μεταξύ ΑΕΙ, Ερευνητικών Κέντρων και επιχειρήσεων	Ενημέρωση περίπου 2.350 ερευνητών και στελεχών επιχειρήσεων ως προς τα πλέον σύγχρονα επιτεύγματα της έρευνας.
Πεδίο παρέμβασης 18: Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία. 181: Ερευνητικά έργα βασιζόμενα σε πανεπιστήμια και ερευνητικά ίνστιτούτα 182: Καινοτομία και μεταφορά τεχνολογίας, κατάστρωση δικτύων και εταιρικών σχημάτων μεταξύ επιχειρήσεων ή/και ερευνητικών ίνστιτούτων, 183: Υποδομές ΕΤΑΚ		
	Ενίσχυση 9-10 Τεχνολογικών Πάρκων της χώρας	
	Υλοποίηση 40 έργων Ερευνητικών Κέντρων, εκ των οποίων 3-4 έργα σε νέους ερευνητικούς τομείς	Δημιουργία 250 νέων μόνιμων θέσεων απασχόλησης μετά το πέρας των έργων.
Πεδίο παρέμβασης 24: Ευελιξία εργατικού δυναμικού, επιχειρηματικές τεχνολογίες δραστηριότητας, καινοτομίας, ενημέρωσης και επικοινωνιών.		
	Δημιουργία 1 μηχανισμού παρακολούθησης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε κατευθύνσεις Ε&Τ περιεχομένου	
	Διεξαγωγή περίπου 70 εκπαιδευτικών σεμιναρίων στην διαχείριση της Ε&Τ	Αναβάθμιση των προσόντων περίπου 1.400 ερευνητών, στελεχών επιχειρήσεων και κρατικών λειτουργών στην διαχείριση Ε&Τ θεμάτων
	Υλοποίηση περίπου 7.000 ωρών εκπαίδευσης σε θέματα διαχείρισης της Ε&Τ	
	Υποστήριξη της διεξαγωγής περίπου 550 επιστημονικών συνεδρίων για την διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας (K)	

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Η πιμή αυτή αποτελεί υποσύνολο της απασχόλησης που πραγματικά αναμένεται να δημιουργηθεί κατά το στάδιο υλοποίησης του ΕΠΑΝ και αναφέρεται μόνο σε εκείνες τις παρεμβάσεις των οποίων η επίδραση στην απασχόληση είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθεί στο παρόν στάδιο εξειδίκευσης του Ποσοράμιατος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4. VII

ΕΠΑΝ 2000-06: ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ)				
ΤΟΜΕΑΣ / ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΕΙΣΡΟΕΣ (Δημόσια Δαπάνη σε χιλ. ΕΥΡΩ) ⁽¹⁾	ΕΚΡΟΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΔΕΛΤΙΟ Α ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	1,130,197	Πεδίο Παρέμβασης: το σύνολο του Προγράμματος Υλοποίηση του συνόλου του Προγράμματος		Δημιουργία θέσεων εργασίας: 13.530 ανθρωπότητε κατά την υλοποίηση, 15.551 απόμων για τη λειτουργία (Οι υπολογισμοί αντιστοιχούν στο 80,76% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Προγράμματος)
	425,113	Πεδίο παρέμβασης 15: Υποβοήθηση μεγάλων επιχειρηματικών οργανισμών. 151: Επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο Υλοποίηση 371 ενισχυόμενες επιχειρήσεις για την υλοποίηση επιχειρησιακών ή επενδυτικών σχεδίων	Επαγόμενες ιδιωτικές επενδύσεις 553.500 χιλιάδες ΕΥΡΩ	Δημιουργία 6.570 ισοδύναμων ανθρωποτετών πλήρους απασχόλησης κατά το στάδιο υλοποίησης των κατασκευαστικών έργων των επενδυτικών σχεδίων Δημιουργία / διασφάλιση 7.651 θέσεων εργασίας μετά το πέρας των επενδυτικών σχεδίων
	132,154	Πεδίο παρέμβασης 16: Υποβοήθηση ΜΜΕ 161: Επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο Υλοποίηση 320 ολοκληρωμένων επιχειρησιακών σχεδίων σε ΜΜΕ Υλοποίηση 320 ολοκληρωμένων προγραμμάτων προώθησης προϊόντων σε ΜΜΕ Δημιουργία 120 τεχνολογικών ΜΜΕ & 600 ΜΜΕ από ειδικές ουάδες	Επαγόμενες ιδιωτικές επενδύσεις 124.988 χιλιάδες ΕΥΡΩ	Δημιουργία / διασφάλιση 4.560 θέσεων εργασίας μετά το πέρας των σχεδίων & των προγραμμάτων
ΔΕΛΤΙΟ Ζ ΜΜΕ	58,708	Πεδίο παρέμβασης 16: Υποβοήθηση ΜΜΕ. 162: Φυλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες 75 επωφελούμενες ΜΜΕ που συμμετέχουν στα δίκτυα (Κ) 400 υφιστάμενες ή νέες ΜΜΕ που δημιουργούν περιβαλλοντικά συντελεστά (Κ) περιβαλλοντικές υπηρεσίες από ΣΕΝΕΤΟΠ / ΚΑΙ	Επαγόμενες ιδιωτικές επενδύσεις 79.245 χιλιάδες ΕΥΡΩ	Δημιουργία / διασφάλιση 700 θέσεων εργασίας μετά το πέρας των δράσεων
	235,405	Πεδίο παρέμβασης 16: Υποβοήθηση ΜΜΕ. 163: Επιμεριζόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες 3.250 ενισχυόμενες ΜΜΕ & ΠΜΕ για την ανάπτυξη συστημάτων 8.701 ενισχυόμενες ΜΜΕ & ΠΜΕ με τη μορφή συμβουλευτικής υποστήριξης	Επαγόμενες ιδιωτικές επενδύσεις 177.360 χιλιάδες ΕΥΡΩ	Δημιουργία 1.386 θέσεων εργασίας για την εφαρμογή συστημάτων και στις υποδομές ποιότητας Δημιουργία 960 ισοδύναμων ανθρωποτετών πλήρους απασχόλησης για την κατασκευή
	132,086	Πεδίο παρέμβασης 16: Υποβοήθηση ΜΜΕ. 164: Επιμεριζόμενες επιχειρηματικές υπηρεσίες 429 ενισχυόμενες ΜΜΕ & ΠΜΕ υπό μορφή δικτύου & 300 ενισχυόμενες υπεργολαβικές ΜΜΕ & ΠΜΕ 500 Νέες βιομηχανικές - βιοτεχνικές μονάδες εγκατεστημένες σε υφιστάμενες ΒΠΠΕ καθώς και σε νέες ΒΕΠΕ	Επαγόμενες ιδιωτικές επενδύσεις 138.960 χιλιάδες ΕΥΡΩ	Δημιουργία 6.000 ισοδύναμων ανθρωποτετών πλήρους απασχόλησης κατά το στάδιο της κατασκευής των έργων Δημιουργία / διασφάλιση 1.254 θέσεων εργασίας μετά το πέρας των έργων
	146,731	Πεδίο παρέμβασης 16: Υποβοήθηση ΜΜΕ 165: Χρηματοοικονομική τεχνική Χρηματοδοτική στήριξη σε 45.000 δικαιούχες ΜΜΕ & ΠΜΕ		

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5.3.I

Πίνακας Π.43 Επιπτώσεις των διαρθρωτικών πολιτικών: αποτελέσματα προσομοίωσης, 2000-2006

Υπόδειγμα Hermit	% διαφορά από το σεναριό βασισης χωρίς πολιτικές											
	Ελλάδα			Ισπανία			Ιρλανδία			Πορτογαλία		
	2000	2006	2010	2000	2006	2010	2000	2006	2010	2000	2006	2010
ΑΕΠ	5,1	6,2	1,4	1,5	2,4	0,7	1,2	1,8	1,2	6,4	6,0	1,8
Ιδιωτική κατανάλωση	3,1	6,7	1,5	0,8	2,5	0,6	0,8	1,2	0,5	6,2	5,8	1,6
Πάγιες επενδύσεις ¹	27,0	23,2	1,6	4,4	4,4	0,3	5,8	2,7	0,6	20,2	14,0	0,6
Απασχόληση	4,7	3,9	-0,3	1,2	1,6	0,2	1,0	0,5	0,1	4,7	2,9	0,0
Επίπεδο τιμών	1,7	4,4	0,7	0,5	1,1	-0,3	0,5	0,0	-0,4	0,6	0,4	-0,4
Δημόσιο έλλειμμα	0,1	-0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,1	0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
Ισοζύγιο εμπορίου	-1,6	-1,6	0,0	-0,6	-0,6	0,1	-0,6	0,1	0,3	-2,4	-1,2	0,2
Υπόδειγμα Quest II	Ελλάδα			Ισπανία			Ιρλανδία			Πορτογαλία		
	2000	2006	2009	2000	2006	2009	2000	2006	2009	2000	2006	2009
	1,2	2,4	2,6	0,6	0,9	1,0	0,6	0,5	0,5	0,8	2,0	2,2
Ιδιωτική κατανάλωση	1,2	1,9	2,0	0,5	0,8	0,8	0,6	0,4	0,1	1,1	1,4	1,3
Πάγιες επενδύσεις ¹	-1,6	-0,5	2,8	0,2	0,1	0,9	0,9	0,3	-0,1	-1,2	-0,8	0,7
Απασχόληση	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,2	0,3	0,3
Επίπεδο τιμών	0,8	-1,0	-2,2	0,2	-0,4	-0,9	0,3	0,0	-0,4	0,5	-1,3	-2,1
Δημόσιο έλλειμμα	1,1	0,1	-0,8	0,4	0,1	-0,3	1,2	0,6	0,0	1,5	0,2	-0,8
Ισοζύγιο εμπορίου	-0,7	-0,8	-0,2	-0,4	-0,5	-0,2	-0,6	-0,4	-0,1	-1,1	-1,0	-0,1

Σημείωση: Τα στοιχεία για το δημόσιο έλλειμμα και το ισοζύγιο ελληνικών αποτελουν μεταβολές ποσούστιδιων μονάδων σε σχέση με το ΑΕΠ. Για το δημόσιο ισοζύγιο, το πιλην υποδεικνύει μικρότερα ελλειπή, το υπαντιγάλι

¹ Ε: ιδιωτικές επενδύσεις μόνο
Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5.3.II

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ ΣΤΟ ΑΕΠ

ΈΤΗ	% ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟ ΑΕΠ	ΜΕΣΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΕΠ	
		Χωρίς ΚΠΣ	Με ΚΠΣ
2000	0,49		
2001	1,04	2,40	3,20
2002	1,72	2,20	3,10
2003	2,91	2,50	3,70
2004	3,94	2,40	3,42
2005	4,91	2,30	3,26
2006	6,37	2,70	4,13
M.O.	3,06	2,42	3,39

πηγή: Σ.Α. 2000 - 2006 ΥΠΕΘΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5.3.III

ΈΤΟΣ	ΕΡΓ. ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΑΝΕΡΓΙΑ		ΑΝΕΡΓΙΑ ΧΩΡΙΣ ΚΠΣ
			ΑΡΙΘΜΟΣ	% εργατικού δυναμικού	
Δεδομένα 1997	4.294.055	3.854.055	440.000	10,2	
Εκτιμήσεις 2000	4.422.000	3.957.000	465.000	10,5	
Εκτιμήσεις 2006:					
ΣΕΝΑΡΙΟ Α	4.696.000	4.293.000	403.000	8,6	10,6
ΣΕΝΑΡΙΟ Β	4.696.000	4.170.000	526.000	11,2	13,6

πηγή: Σ.Α. 2000 - 2006 ΥΠΕΘΟ

Βιβλιογραφία:

- [1] Λαζαρίκοπούλου Ελένη, 1994, *Oι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ράμπης εως το Μάαστριχτ*, Θεμέλιο
- [2] Γεωργακόπουλος Α. Θεόδωρος, 1995, *H Ευρωπαϊκή Ένωση – Θεσμοί και Πολιτικές*, Σταμούλης
- [3] Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (ΕΣΥΕ), Λπογραφή 2001, (www.statistics.gr)
- [4] Κόνσολας Ι. Νίκος, 1997, *Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική*, Παπαζήση
- [5] Κόνσολας Ι. Νίκος, *Ελλάδα 2000 – 2006*, Το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Προσαρμογή στην ONE, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, (www.pantcion.gr)
- [6] Κούκης Ε. Κων/νος, Παπακωνσταντινίδης Α. Λεων., 1984, *Κίνητρα Περιφερειακής Ανάπτυξης στις χώρες της ΕΟΚ - Διεύρυνση των δυνατοτήτων της Ελλάδας σε εθνικοπεριφερειακό και κοινοτικό επίπεδο*, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος
- [7] Κώττης Γεώργιος Χριστόφορος, 1980, *Βιομηχανική αποκέντρωσης και περιφερειακή ανάπτυξης*, Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών IOBE
- [8] Μούσης Σ. Νίκος, 1999, *Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική*, Παπαζήση
- [9] Πλανάγος Βασίλης, 1996, *H Ευρωπαϊκή Ένωση – Από τη Συνθήκη της Ράμπης στη Διακυβερνητική του 1996*, Ζυγός

- [10] Σκούντζος Λ. Θεόδωρος, 1996, *Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική*, Τόμος Α', Σταμούλης
- [11] Σπιλάνης Γιάννης, 1996, *Περιφερειακός Οικονομικός Σχεδιασμός και Περιβάλλον*, Παρατηρητής
- [12] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, 6η Εγκύλιος – Εφαρμογή Γ'ΚΠΣ, Σεπτέμβριος 2000 (www.mnec.gr)
- [13] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, *Σχέδιο Ανάπτυξης 2000 – 2006*
- [14] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, *Τρέχουσες Εξελίξεις και Προοπτικές της Ελληνικής και Διεθνούς Οικονομίας*, 6μηνιαία έκθεση, Τεύχος 33, Ιούνιος 2001
- [15] Χιώτης ΓΙ. Γιώργος, Σπηλιαπούλου Β, Σπαροπούλου Ε, Θεοδωράτου Ό, Απρίλιος 2001, *Διερεύνηση της συμβολής της Σύγχρονης Τεχνολογίας στην Ανάπτυξη των Ελληνικών Περιφερειών*, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Οικονομικής Έρευνας
- [16] Vanhove Norbert, 1999 *Regional Policy: A European Approach*, Ashgate
- [17] www.economics.gr, Τάσεις στις ελληνικές περιφέρειες – Δείκτες ευημερίας
- [18] www.economics.gr/AllMedia/_gr/nomoi/Indices/Peripheries

Ευρωπαϊκή Ένωση:

- [19] Δελτίο ΕΕ 1/2- 2001, *Γνωμοδότηση του Συμβουλίου σχετικά με το πρώτο πρόγραμμα σταθερότητας στην Ελλάδα*, ΕΕ C της 09/03/2001
- [20] Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 26/06/1999, *Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία*, L161/1
- [21] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999, *Oι Διαρθρωτικές Δράσεις 2000 – 2006, Παρατηρήσεις και Κανονισμοί*

- [22] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 6η Περιοδική Έκθεση για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση και ανάπτυξη των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- [23] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ενότητα της Ευρώπης, αλληλεγγύη των λαών, διαφορετικότητα των περιφερειών – 2η έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, Ιανουάριος 2001
- [24] ΕΕΚ, 31/01/2001, *Anακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη-μέλη, «Οι Περιφέρειες στη Νέα Οικονομία» – Κατευθύνσεις για τις καινοτομικές ενέργειες του ETTLA για την περίοδο 2000 – 2006*
- [25] ΕΕΚ, 05/07/2001, *Ta Αποτελέσματα των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000 – 2006 (Στάχος 1)*, COM (2001) 378 τελικό
- [26] ΕΕΚ, 18/07/2001, *The results of the programming of the Structural Funds for 2000 – 2006 (Objective 1), Technical Annex*, SEC(2001) 1140/2
- [27] Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινοτήτων (ΕΕΚ), 03/10/2001, 12η Ετήσια Έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία (2000), COM (2001) 539 τελικό
- [28] Κοινοτικά Διαρθρωτικά Ταμεία, Ιούνιος 1999, *Μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων 2000 – 2006, Συγκριτική Ανάλυση*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ημερήσιος τύπος:

- [29] Ναυτεμπορική, *Εισροές 520 δις από το Γ' ΚΠΣ το 2001*, 13/12/2001
- [30] Οικονομικός Ταχυδρόμος, 17/02/2000, *Η Οικονομία των Ελληνικών Περιφερειών*
- [31] Οικονομικός Ταχυδρόμος, *Αγωνία για 17 τρισεκατομμύρια δραχμές*, Άντα Σεϊμανίδη, 15/09/2001
- [32] Οικονομικός Ταχυδρόμος, *Υπάρχει εμπλοκή στην υλοποίηση του Γ' ΚΠΣ;*, Κλαυδιανός Π., 17/11/2001

- [33] Περιοδικό Τάσεις, 2001, *Ετήσια Οικονομική Επισκόπηση – Η Ελληνική Οικονομία 2001*, (www.economics.gr)
- [34] Τα Νέα, *Θα χάσουμε πόρους από το Γ' ΚΠΣ λόγω... πρόχειρων μελετών!*, 07/09/2001
- [35] Τα Νέα, *Εξουυχιστικοί έλεγχοι για τα κοινωνικά κονδύλια*, Ειρήνη Χρυσολωρά, 06/10/2001
- [36] Το Βήμα, *Στις συμπληγάδες των μελετών το "Πακέτο"*, Άντα Σεϊμενίδη, 11/11/2001

Σημείωση: Πολύτιμες πηγές για τη συλλογή πληροφοριών, επίσημων εγγράφων, εκθέσεων και ανακοινώσεων της ΕΕ υπήρξαν η επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης www.europa.eu.int καθώς και η www.inforegio.cec.eu.int

Linfos

80025 75540

